

KARAPINAR "SULTANIYE" ŞEHRENGİZİ

Adem ZENGİN

Karapınar Belediyesi Kültür Yayınıdır. 2012 ©

**KARAPINAR "SULTANIYE"
ŒEHRENGİZİ**

Adem ZENGİN

Hazırlayan
Adem ZENGİN

Kapak Resmi
Celal GEZİCİ

Grafik Tasarım
Emrah ERGÜN

Dizgi
Ahmet ERGÜN

Baskı
Damla Ofset A.Ş.
Büsan Org. San. Kosgeb Cd.
10631 Sk. No: 4 Karatay/KONYA
Tel: (0332) 345 00 10
www.damlaofset.com.tr

Sertifika No: 14972 / TEMMUZ 2012

ISBN: 978-975-97452-2-6

İÇİNDEKİLER

- 8 - TAKDİM
- 10- ÖNSÖZ
- 11- SULTAN SELİM KÜLLİYESİ
- 12- ALİ TEPESİ VE YEL DEĞİRMENİ - YEL DEĞİRMENİ
- 13- İLBİZLİK VE BAĞRINDA SAKLADIĞI TARİHİ OLAY
- 14- FRİG MABEDİNİ YILLARDIR BİLMİYORUZ
- 15- MEDRESELERİMİZİN BUGÜN TEMELLERİ BİLE YOK
- 16- MACAR ARAŞTIRMACI BELLAHORVAT'IN GÖZÜYLE 100 YIL ÖNCEKİ KARAPINAR
- 22- İNGİLİZ GEZGİN WILLIAM RAMSAY'IN GÖZÜYLE 1907'NİN KARAPINAR'I
- 24- KÜLTÜRÜMÜZDE UNUTULAN DEĞERLER
- 27- KOCA DOKSAN VE DİĞER KİTİKLİKLERİ
- 30- ÜMMECİLİK (İMECELİK) TARİHE KARIŞTI
- 31- KALHANECİLİK NEYDİ, ONDAN NELER KALDI?
- 32- KERPİÇ BARANALARI
- 33- AŞIK OYUNU'DA ESKİLERDE KALDI
- 34- KARAPINAR KÖY VE YAYLALARINDA YOK OLAN SU KÜLTÜRÜ
- 37- BİR ZAMANLAR KARAPINAR'DA NAKLİYECİLİK (DEVECİLİK)
- 39- ALTI MAHALLE
- 42- ESKİ HARMANLAR NASIL KALDIRILDI
- 44- GELENEKSEL KARAPINAR KOYUNCULUĞU
- 48- BİR ZAMANLAR KARAPINAR ÇARŞISI
- 53- MÜFTÜ HACI İSMAİL HAKKI EFENDİ (DANIŞIK)
- 54- HACI MUSTAFA EFENDİ (Köklüsoy)
- 55- CEVDET EFENDİ (Gür)
- 56- İBRAHİM GÜNDÜZ
- 57- AYDINLI ZADE HOCA (MUSTAFA EFENDİ) 1866-1925
- 58- MUALLİM MEHMET AĞA (PEKER)
- 62- HÜSEYİN İLERİ (Bir Filozof)
- 64- CÜLLÜ MUSTAFA AĞA - TAKALARIN ÜSÜK AĞA (Hasan Hüseyin ÇORAKÇI)

- 66- APAKLI MUSTAFALAR - ALİ OSMAN AĞA VE NÜKTELERİ
- 68- İBRAHİM ÇETİN ÇOK YÖNLÜ ZANAATKAR VE SANATÇI
- 69- GİRERKEN-ÇIKARKEN KUZULAR GİTTİ - GELDİ DİYEN DE VAR GİTTİ DİYEN DE
- 70- GENELİ HAMDİ AĞA (Birbirimizi yüceltelim) - "PANGA ÇANGA DE, GEÇ"
- 71- HAYDİ SEN DE MUHTAR ALİ'YE GİT - ATI TERLETME
- 72- BASTIRIK
- 73- GUYŞURGU
- 74- BASTIRAK HIRSIZINA NE OLDU?
- 75- HARMAN YERLERİDE TARİHE KARIŞTI
- 76- KÜRKÇÜ ABDULLAH AĞA
- 77- HACI ABİ AMCA DA HALK PARTİLİYİMİŞ - SİZİN İÇİNDE TOPRAK YIĞDIM
- 78- MEMUR BEYLER DURAYIM MI?
- 79- ÇEŞMELER AKMIYOR SEÇİMLER NE ZAMAN?
- 80- BALIKÇILARIN İDRİS AĞA - BU ESKİ ETTİKLERİN
- 81- YAZ ÇOBANINDAN MEMLEKETİN HALİ
- 82- MEMLEKET YEMEKLERİ
- 83- ÇERKEZ RASİH (Rasık) AĞA
- 84- DOKTOR BU ÇOK YAKIN OLDU
- 85- BEN ANADAN HACIYIM - ONUN BİRŞEYİ YOK
- 86 - ELİNİ KOLUNU BAĞLAYIP GETİRSİNLER - BABA HANGİ HAVAYI GETİREYİM
- 87- KARAPINAR'DA ÇOCUKLUK DAN EVLİLİĞE İŞLEYEN ADETLER (ÜRÜSÜM)
- 89- HAYIRSEVERLER KERVANI

TAKDİM

Jeolojik zamanların 3.sünde meydana gelen doğa olayları sonunda oluşan ve bugünkü görünümü 4.jeolojik zamanda teşekkül eden İç Anadolu Bölgesi'nin geniş stepleri üzerinde bulunan ilçemiz Karapınar, Hititler devrinde yerleşim merkezi olarak tarihte yerini almıştır.

Karapınar'ın ilginç jeolojik yapısı, sönmüş volkanik dağ, tepe ve krater gölleri ile ilçe sınırları içinde yer alan obruklar, tarihi ipek yolu üzerinde bulunmasının kazandırdığı değer ve bu coğrafyada yaşayan insanların kültür ve medeniyetleri tarihçiler, jeologlar ve seyyahların daima ilgi odağı olmuştur.

Tarihte Anadolu'da kurulan medeniyetler arasında yer alan Hititler, Frigler, Lidyalılar,Asurlar,Persler,Büyük İskender ve Bizanslılara ev sahipliği yapan Karapınar, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerinin de hayat izlerini taşıyarak, Cumhuriyet Döneminin başlangıcından bugüne kadar varlığını sürdürme gelmiş bir ilçemizdir.

Yine tarihte Haçlı Seferlerinin güzergahı, Evliya Çelebi'nin "Seyahatname"sinde akan suları, hoş havası, yeşilliklerle donanmış ormanları, ötüşen keklikleri ile tasvir edilen coğrafyası; tarihi İpek Yolu'nun geçtiği güzergah; Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran Seferi'ne giderken konakladığı ve halkın sorunlarını dinlediği bir menzil; 2.Selim (Sarı Selim) tarafından yaptırılmış cami, han, hamam, bedesten, kervansaray, çeşme.. vb tarihi yapıların yer aldığı külliye ile Osmanlı dönemimde "Sultaniye" adıyla bilinen ilçemiz, Cumhuriyet Dönemi'nde 1934'te Karapınar adını almıştır.

Uzun bir tarihi geçmişe sahip olan Karapınar, 1868 yılında ilçe olmuş; 1882 yılında da Belediye teşkilatı kurularak, bugün bağlı olduğu Konya ilinin nüfus, coğrafi alan, ticaret ve ekonomik gelişmişlik bakımından önemli ilçeleri arasında yer almıştır.

Tarihi, coğrafi, jeolojik, turistik, yönleri ile önemli bir yere sahip olan ilçemizin bu özelliklerinin yanında; insanların yaşayışı, kültürü,gelenek ve görenekleri; sosyal, ekonomik ve ticari faaliyetleri son yıllarda ciddi anlamda araştırma ve inceleme konusu yapılmaktadır.

Karapınar Belediyesi olarak ilçemizin alt yapı, ulaşım, trafik, imar, temizlik... vb ihtiyaçlarının karşılanması; daha çağdaş, daha modern bir kent haline getirilebilmesi için uygulanan kentsel dönüşüm hizmetlerinin yanında; insanlarımızın sosyal ve kültürel yaşamı, eğitimi, maddi ve manevi değerlerinin araştırılması ve ortaya çıkarılarak günümüz ve gelecek kuşaklarına aktarılması gibi hizmetlere de önem veriyor; bu konuda çalışma yapan kişi, kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütlerini destekliyoruz.

İlçemizin yetiştirdiği değerli öğretmen ve eğitim yöneticisi hemşehrimiz Adem Zengin, bu çalışmasında Karapınar'ın tarihi ve turistik özelliklerini; insanlarımızın sosyal hayatını, kültür dünyasını, gelenek ve göreneklerini inceleyip yorumlayarak göz önüne sermiştir. Ayrıca tüm Karapınarlılara mal olmuş kanaat

önderlerini, onların hayat tecrübelerini, başarılarını, mücadelelerini, karşılaştıkları olaylar, nesnelere, insanlar ve kavramlar karşısında takındıkları nükteden ve filozofça tavırları ve çözüm yollarına ilişkin görüş ve önerilerini dile getirmiştir.

Karapınar ve Karapınarlılar ilgili yerleri ve yabancı tarihçi, yazar, araştırmacı, seyyah... vb " kişilerin gözlem ve değerlendirmelerine yer verilmiş; esere bir başka çeşni kazandırılmıştır.

Kıymetli hemşehrimiz Adem Zengin'in araştırma ve incelemelerinden oluşan ve " şehrimizin güzellikleri" nin ortaya konduğu bu eseri, Karapınar Belediyesi bir kültür hizmeti olarak başta Karapınarlı hemşehrilerimize ve Karapınar' a ilgi duyan, Karapınar' la ilgili bilgi sahibi olmak isteyen tüm okuyuculara armağan ediyoruz.

Karapınar-2012
Mehmet Mugayitoğlu
Karapınar Belediye Başkanı

ÖNSÖZ

İçinde doğup büyüdüğüm; ekmeğini yiyip, havasını soluduğum, okullarında ilk ve orta eğitimimi yaptığım, rahmetli babam ve değerli amcamın esnaf olarak sürekli çarşıda bulunmaları dolayısıyla benim de yanlarında uzun yıllar birlikte olduğum işçi, memur, köylü, varlısı, yoksulu... tüm insanları ile iç içe bulduğum Karapınar hakkında araştırma yapmak; bu güzel ilçenin tarihi, doğası, coğrafyasının yanında özellikle insanların sosyal hayatını, gelenek ve göreneklerini, kültürel değerlerini, yetiştirdiği ve herkes tarafından tanınan önemli şahsiyetlerini hem yaşayan hem de daha sonraki gelecek kuşaklara tanıtmak amacıyla bu kitabı yazma ihtiyacını duydum.

Araştırma kitabıma "Karapınar (Sultaniye) şehrengiz" adını vermeyi uygun gördüm. Bu tür eserleri veren kişiler genellikle şehrin güzelleri, güzellikleri, delikanlıları, şehirle bütünleşmiş şahsiyetleri, şehrin ünlü eserleri, gezinti ve tarihi yerleri canlandırılır. Yerel hayattan izler yansıtılır. Şehrengizde yer yer müstehcen amiyane tabirlerde kullanılır.

"Karapınar Şehrengizi ile ilgili herhangi bir araştırma yapılmamıştır. Bu konu ile ilgili epeyce bilgi birikimine sahip olmakla birlikte böyle bir eseri kaleme almayı düşündüğümünden itibaren bu konuda bilgisine başvurabileceğim kişilerden destek almaya çalıştım. Bazı şahıslar ve olaylarla ilgili olarak olaylarda adı geçen kişilerin varsa oğulları, kızları yoksa torunlarından olurlarını almak suretiyle, eserde isimlerini zikrediyorum. Bu nazizane eserde şimdiye kadar Karapınar da yaşanan olayları kayıt altına alıp gelecek kuşaklara bunları aktarmayı amaçlıyorum. Bir yerde bu eser Karapınar kültüründen yansımaları içerecektir. Kültürler sürekli değişime ve etkileşmeye uğradığı için bir kısım kültürel değerler zamanla yok olup, unutulmaktadır. Kültür değerlerimizi gelecek kuşaklara aktarabildiysem kendimi mutlu hissedeceğim.

Kitabın hazırlanışı esnasında bazı kaynaklardan ve kişilerden istifade ettim. Bunlardan bazılarını belirtmek istiyorum, Yusuf Küçükdağ'ın "Sultan Selim Külliyesi" Bella Havard'ın "Anadolu 1912" Willame Ranesev'in "Gezi Notları" Mehmet Ali Uz'un "Konya Alimleri ve Velileri" Hammer'in "Osmanlı Tarihi" eserleri ile değerli eşim, fotoğraf arşivlerini açan; Foto Pınar ve Er Medya Ajans sahipleri ve kitabımızın yayınlanmasında ilgi ve desteğini gördüğüm Karapınar Belediye Başkanımız sayın Mehmet Mugayıtöğlü ve bilgilerine başvurduğum tüm dostları takdirle anıyor, teşekkür ediyorum.

ADEM ZENGİN
Emekli Öğretmen
KONYA-2012

SULTAN SELİM KÜLLİYESİ

Karapınar'dan bahsedebilmek için Sultan Selim Külliyesini anmadan geçmek olmaz. Çünkü Karapınar (Sultaniye) adını bu külliye almıştır.

Külliye inşası için karar 1560 yılında Kanununin padişahlığı döneminde verilmiştir. Bu dönemde şehzade 2. Selim Konya valisidir ve 2. Selim'in görevlendirilmesi ve takibi ile 1563 yılında külliye inşaatı tamamlanmış ve 1514 yılında Yavuz Sultan Selim'in kurulmasını emrettiği Karapınar derbendi, Osmanlı döneminde devlet eli ile kurulan kasaba olarak hayata geçmiş ve nüvesini de Sultan Selim Külliyesi teşkil etmişti. Külliye öne çıkan eserlerin başında, Sultan Selim Camii gelir. Külliye caminin yanı sıra Hürrem Sultan adına yapılan hamam imaret-tabhane (taşradan gelen yolcuların ilk günlerini geçirdiği binalar topluluğu) 1. Kervansaray Mektep, Arasta, Muvakkithane, Yel değirmeni, Su değirmeni, Dink, (bulgurluk tahılı kabuğundan ayıran bir çeşit değirmen) 2. su tesisleri, Şadırvan ve çeşmeler Külliye müstemilatından da anlaşılacağı gibi bir şehirde normal olarak ne olması gerekiyorsa hepsi düşünülmüş ve civar il ve ilçelerden esnaf ve vatandaş nakledilerek yeni kurulan kasabaya hayatıyet kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalar çeşitli özendirmelerle desteklenmiştir.

Tüm bunlara karşılık kasaba devletin istediği düzeyde gelişim sağlayamamış, bunun nedenlerini genişçe analiz edip,tartışıp yeni yaklaşımlarla Karapınar'ı hak ettiği seviyeye getirmek biz yeni nesillere düşmektedir.

ALİ TEPESİ VE YELDEĞİRMENİ

Ali Tepe Karacadağ'ın uzantısı olan ve Karapınar'ın güneyinde bulunan ke-tirlerin şehrin içine kadar sokulmuş olan bir bölümünün üzerine sonradan yığılan ya da üstünde kurulan yerleşim yerlerinin katmanlarından oluşan yarı suni bir tepedir. Romalılar ve Selçuklular döneminde haberleşme tepesi olarak kullanılmıştır. Osmanlı döneminde 2.Selim 'in Karapınar kasabasını kurması ile birlikte üzerine iki gözlü yel değirmenini yaptırmış ve adeta şehrin merkezi durumuna gelmiştir. Daha sonraları, tepenin etekleri mezarlık olarak kullanılmış, kuzeyde müslüman mezarlığı güneyde ise gayrimüslim mezarlığı kurulmuş, Cumhuriyet döneminde, Apak ve Çetmi mezarlıklarının açılmasıyla buradaki mezarlık kapatılmıştır. Ali Tepe'nin hemen kuzeyinde yer alan eski Hacı Ömerli Mahallesi,sonradan bölünüp Alaaddin Mahallesi olan bölgedir. Gündoğduların ev ve bahçeleri ile Canseven ve balıkçıların ev ve arsaları bulunan mahalde, yeni yapılar yapılırken temel kazısı sırasında bol miktarda mezarlara rastlanmıştır. Bir kısım mezar sahipleri mezarlarını taşımışlar sahipleri olmayan mezarlar kalmıştır.

1955 yılında tepenin doğusuna su deposu yapılarak, şehre 1956'dan itibaren içme suyu buradan verilmiştir. Zaman zaman yol yapım ve yenilendirme çalışmaları yapılmaktadır.

Geçmişe sahip çıkmama yanlı belediyeçilik anlayışı ile yel değirmeni kalıntıları tamamen yıkılarak, yerine havuz ve çay bahçesi yapılmış; şimdilerde yel değirmeninin yeniden yapılması gündemdedir. Temennimiz Ali Tepenin Konya'da ki Alaaddin Tepesi gibi bir hüviyete kavuşturulmasıdır.

YEL DEĞİRMENİ

Sultan Selim Külliyesinin inşası ile Külliye'nin un ihtiyacının karşılanması için değirmen kurulmalı idi. Fakat Karapınar çevresinde değirmeni çevirecek su olmadığı için bu dönemde orta Anadolu da şimdiye kadar uygulanmayan yel değirmeni yapma fikri üzerine Rodos'tan ustalar getirilerek Ali Tepe üzerinde iki gözlü yel değirmeni Külliye ile birlikte yapılmış(3) ve 1579 yılında değirmeni çalıştıran. Rodoslu ustanın ölümüne kadar çalıştırılmış bundan sonra Karapınar'a 2 günlük uzaklıkta Kavaklı pınar mevkiinde su değirmeni inşa ettirilerek yel değirmeni yıkılmaya terk edilmiştir. Değirmen 1967 yılında belediye tarafından yıktırılmıştır.

Horasan harcı ile yapılan değirmen bizim çocukluğumuzun geçtiği 1950'li yıllarda çocukların oyun yeri idi. Keşke restore edilerek günümüze ulaştırılabilse idi. Belediyemizin bu konuda duyarlık göstereceğini umuyoruz.

İLBİZLİK VE BAĞRINDA SAKLADIĞI TARİHİ OLAY

İlbizlik Tepesi, ketirler silsilesinden bir tepe ve ören yerinin adı olup Azerbaycan Türkçesinde ilbiz, "salyangoz" ilbizlik ise salyangozun çokca bulunduğu bulunduğu yer demektir. Günümüzden 40-50 yıl önce ilbizlik örenine Karapınar'dan piren adı verilen bir nevi yakacak olarak kullanılan step bitkisi ni toplamaya gidenler, aynı zamanda bolca salyangoz kabuğu toplar gelirler ve bil-hassa ipe dizerek çocukların beşiklerine takarlar, oyuncak olarak kullanırlardı.

İlbizlik bir ören yeri olmakla birlikte, içinde bir çok mezarın bulunduğu bir yedir. En önemlisi de tarihi bir olaya şahitlik ettiğidir. Şehzade Mustafa 'nın boğdurulduğu yer olarak Hammer'in Osmanlı tarihinde Ak hüyük mevki olarak geçmekte ise de buranın ilbizlik olduğu kanaatindeyim.

Şöyle ki; Kanuni 1553 yılı sonbaharında İran seferine çıktığında ordu Karapınar – Ereğli arasına geldiği vakit Şehzade Mustafa her şeyden habersiz ordugaha vararak babasının otağı yakınında otağını kurdurdu. Vezirler toplanarak şehzadenin elini öper ve türlü hediyeler alırlar. Ertesi gün şehzade Mustafa atını hazırlatarak huzur-u şahaneye varır. Vezirler yol gösterir yeniçeriler alkışlarlar. Zavallı şehzade babasının otağına vardığında padişah ile saray görevlilerini göreceği ne kendisini idama memur yedi dilsizle karşılaşır ve dehşet içinde kalır. Bu dilsizler Vezir-i Azam İbrahim Paşa'yı uykusunda boğmuş olanlardır. Şehzade, atlas bir perde arkasından bu korkunç sahneyi temaşa eden babasını boş yere çağırıp dururken, o dilsizler Mustafa'nın üzerine atıldılar. Bahtsız şehzade Mustafa, otağın içinde ruhunu teslim ederken, dışarıda da imrahoru ile ağasının başı kesilir.

Divanda toplanmış olan vezirler ne gibi tedbirler alacakları hususunda şaşkın durumda iken, hazinedar başı içeri girerek vezir-i azamlık alameti olan altın mührü "padişah adına" Rüstem Paşa'dan istedi. Sonra üçüncü vezir Haydar Paşa'ya dönerek "çadırınıza gidiniz" der. Ve onunda azledilmiş olduğunu anlatır. Rüstem ve Haydar Paşalar çekilerek öteki divan üyeleri toplantı halinde kalırlar. Kısa bir süre sonra hazinedar başı altın mühürle yeniden görünerek mührü, ikinci vezir Ahmet Paşa'ya teslim eder.

Devlet hazinesi defterdarları , şehzadenin otağına giderek onun kalan mallarını müsadere eder.

Karapınar Sultan Selim külliyesi daha yapılmadığı için şehzadenin cenaze namazı Ereğli'de kılınır. Ve naşı Bursa'ya götürülerek,Sultan ikinci Murat'ın kabri yanında defnedilmiştir. Şehzade ile birlikte öldürülenler, ilbizlikte defnedilmişler ve bugün hala mezar kalıntıları bu mevkide bulunmaktadır.

Bütün tarihçiler bu acıklı olayın, Haseki Hürrem Sultan'ın telkinleri üzerine vukua getirildiğini belirtmekte birleşirler. Bu olayda Rüstem Paşa, Hürrem Sultan'ın entrikalarına alet olmuştur. (4)

FRİG MABEDİNİ YILLARDIR BİLMİYORUZ

M.Ö. 1200 yıllarında batı Anadolu'da büyük bir devlet kuran frigler, gittikçe kuvvetlenerek Konya ve civarına da hakim olmuşlar. Frigler (Sibel=Cybele) adlı bir toprak ve bereket tanrısına inanırlar. (5) Frigler, Sibel heykelinin gökten düşmüş bir Karataş olduğuna inanırlar. Çünkü sert ve siyah taşlar Frigler için kutsaldır. Frigler mabet ve tapınaklarını dağların tepelerine ve özellikle siyah kaya ayaklarına yaparlardı. Sibel mabetleri Çıralı Gölündeki yeraltı şehrinde, Üzecek Dağında ve Meke Tuzlasında görülür. Meke Tuzlasının batı tarafında bulunan siyah kayalıklara oyulan Sibel mabeti şimdiye kadar kaya mezar olarak söylenegelen bir Frig mabetidir. Friglerin dini inanışlarına baktığımız zaman bunu rahatlıkla görürüz. Friglerin kurban anlayışları şimdiye kadar bizim bildiğimiz kurban anlayışlarından farklıdır. Frigler ana tanrıçaya her yıl bir kurban verirler. Bu kurban bir erkektir. Kurban bizim bildiğimiz gibi boğazlanmaz. Sadece erkeklik organı kesilmek suretiyle kurban edilmiş olur. Friglerden sonra bölgeye hakim olan Lidyalılar da aynı dini inanca sahip oldukları için, bu mabetleri onlar da yaşatmışlardır. Tabi bu kavimler, hemen hemen tüm Orta Anadolu'ya hakim oldukları için Anadolu'nun çeşitli yerlerinde sibeleye heykel ve mabetlerini görmek mümkündür. Takkeli Dağda, Çatalhüyük'de Sibeleye heykelleri bulunmuştur. Ana tanrıça doğurganlığın ve üretkenliğin sembolü olduğu için, bir batında çok fazla yavru veren tavşan gibi hayvanlarda zaman zaman, tanrıyı hatırlamanın bir ifadesi olarak resmedilmiştir. Üzecek dağının güneyindeki taş ocaklarında bulunan tavşan ve yavruları kabartması buna en güzel örnektir.

Meke Tuzlasındaki Frig mabeti çevresi ulaşılabilir hale getirilip, meraklıların görmeleri sağlanmalıdır.

MEDRESELERİMİZİN BUGÜN TEMELLERİ BİLE YOK

Osmanlı döneminde bugünkü ilköğretim okullarına karşılık gelen sibyan mektebinin üstünde, orta ve yüksek eğitim veren kurumlara medrese denilmiştir. 1319 tarihli (1901) Maarif Salnamesi'ne göre Konya vilayetinde bulunan medreselerin adedi ve bunların nerelerde buldukları, adları ve görevleri müderrislerin isimleri ve öğrenci sayıları verilmiştir. Bu salnameye göre Karapınar'da 1'i Türkmen camili köyünde olmak üzere 3 medrese mevcut olup, 3 müderris görev yapmaktadır. Bu medreselerde 210 öğrenci eğitim öğretim görmektedir.

Karapınar medreselerini biraz tanıyalım.

1-Eski Daire Medresesi: çarşıda, şuan ki Halk Bankasının bulunduğu yer Atatürk Anıtının ön tarafında bulunmaktaydı. Çarşı çeşmesinin suyu buranın bahçesine aktığı için dut ağaçları ve bahçenin arka taraflarında küçük bir mezarlık vardı. 1946'dabelediye tarafından istimlak edilerek Konya-Adana yolu geçirildi bir kısmına ilk Ziraat Bankası binası yapıldı. Avlunun bir kısmı müderris oğlu Bilal Efendinin tapusuna geçmiştir. Kurucusu Mehmet Efendidir. Müderrislerden biride Hacı Ahmet Köklösoy'dur. Mehmet Efendi'nin müderris olduğu medresede 120 öğrenci eğitim görmüştür. Medresenin doğuda geniş bir giriş kapısı vardı odalar güneye sıralanmış, kuzeyde avlu duvarı ve avlu içinde küçük bir mescit olup, odaların ve mescidin üzeri kurşun kaplama kubbe idi. Bu medrese yatılı olup Urfa, Mardin ve Şam'dan öğrenciler kabul etmiştir. Öğrencileri; müftü Hacı İsmail Efendi, Hacı Mustafa Efendi, Parmaksız Hacı Efendi, Guburoğlu Mustafa Efendi, Emirgazili Yusuf Hoca, Bağdaylılı Nebi Hoca Kayalılı Hasan Gündüz Hoca, Hasanobalı Durmuş Hoca.

2-Daire- i Cedid Medresesi çetmi mahallesindedir. Çetmi camii ve tarihi ağaççeşmesinin kuzeyinde Pınarbaşı yolu üzerinde, daha önce Ahmet Sezere aitken şuan da Osman Sezer vereselerine ait arsa üzerinde idi Kurucusu müftü Hacı Mehmet Efendidir. Medresede 60 öğrenci Eğitim görmüştür. Kuvvetle muhtemel müderrisin lojmanının bulunduğu yer yeni mahallede kocaçeşme (taş çeşme) yanında havuzlu bir bahçede yaz aylarında medrese talebeleri oraya taşınırdı ki bazıları buraya medresenin yazlığıda derler.

3-İsmail Efendi medresesi: Türkmen camili köyüne 4km uzaklıkta taşagıl köyündedir. O yıllarda Türkmen camili köyü Karapınar'a bağlı iken, günümüzde Çumra'ya bağlıdır. Medresenin temelleri; makine mühendisi Ali Osman Acar'ın anlattıklarına göre 1955 yılına kadar duruyordu. Şu an da izleri kalmamıştır. Kurucusu İsmail Efendi olduğu için, bu adla anılmaktadır. Medresede 30 öğrenci eğitim görmüştür.

MACAR ARAŞTIRMACI BELLAHORVAT'IN GÖZÜYLE 100 YIL ÖNCEKİ KARAPINAR

Macar araŐtirmacı Bela Hovarth'ın 1913'de yapmış olduğu Anadolu seyahatinin izlenimlerini tarafsız bir gözlemci gibi yalın halde sunmuŐ olduğu yazısından sadece Karapınar'ı ilgilendiren bölümü 100 yıl önceki Karapınar'ı hayallerimizde canlandırmak için sunuyorum:

Yağlıbayat köyünden öğleye doğru çıkıyoruz, bozdağ eteklerinden güneydoğuya doğru gidiyoruz. Bir Yörük köyü olan AĐŐaklı Köyüne uğruyoruz. Daha sonra çiftlik ve iğmir adlı iki yayladan geçiyoruz. İnsanlar oraklarla ekin,ot biçiyorlar.

Buğday tanelerini başaklardan ayırmak için ilginç bir aygıt kullanıyorlar. Döven adını verdikleri Şey aslında, altına sivri taş parçaları(çakmak taşı) bağlanmış sağlam tahtadan yapılan bir sal. Bunu iki ata veya öküze bağlayıp, yere serdikleri başaklı sapların üzerinde gidip geliyorlar. Bu işlem esnasında tahıl taneleri başaktan ayrılıyor ve sap da küçük parçalara ayrılıyor. Saman adı verilen bu küçük sap parçalarıyla da hayvanlar besleniyor.

Öğleden sonra bozdağ'ın son uzantıları ve Milizlik Dağı'nın alçak yükselteleri arasındaki ovaya ulaşıyoruz. Yola devam edip, Karapınar Kasabasına ulaŐmak istiyoruz. Haritada burası olmadığından yön tespitimiz çok zor oluyor. Önce Demiryalı adındaki son derece yoksul yaylayı geçiyoruz ve akŐamüzeri Kayalı yaylasına ulaşıyoruz.

Ev sahiplerimiz olan Hacı Mustafa ve Süleyman Efendi bize nefis bir akşam yemeği hazırlayıp; kabak ve börek sunuyorlar. Ardından bütün gece boyunca silahımı istiyorlar.

- Bak üç lira veririm, diye ısrar ediyor Süleyman. Silahlarımız özellikle de Mannlicher marka burada herkesin ilgisini çekiyor. Elleri alıyor, evirip çevirip inceliyor, kurcalıyor ve deniyorlar.

Sonunda av tüfeklerimizden birini bozmayı da başarıyorlar.

- Ah benim de böyle tüfeğim olsa, diye hayıflanıyorlar sık sık.

Bazıları da bizim tüfekleri ellerindeki 60-70 yıllık Rus silahlarıyla deĐiŐtirmemizi öneriyorlar. "hayır" anlamında kafamı sağa sola çevirmemi de anlamıyorlar. Çünkü Türkler ret iŐaretini, ağızlarıyla "cık" yaparak ve kafalarını da yukarı doğru kaldırarak ifade ediyorlar. Ertesi gün kuşluk vaktinde yola çıkmaya hazırız. Saat 7 de atlarımızın terkinde Karapınar istikametinde ilerliyoruz. Yolda deve sürü-

leriyle, uzun uzun dizilmiş develerden oluşan, tahıl taşıyan, yorgun adımlarla ilerleyen deve kervanlarıyla karşılaşırız. Alt dudaklarını sarkıtan, burun deliklerini açıp kapatan, kocaman gözlerini yaklaşıırken bize diken bu hantal hayvanlar olağanüstü bir sabır ve tahammül gücüne sahipler. Yanında silah patlasa bana mısın demiyorlar! Sürüler halinde serbest dolaşırken ayrılıp kaçmıyorlar. Kervan oluşturulduğunda ise peşpeşe birbirine bağlanıyor ve en öndeki deveyi ya da katırı takip ediyorlar. En öndekinin ve sırada en sondakinin boynuna bir zil takılıyor.(ince sesli küçük çan) Böylece önde yürüyen, hülyalara dalıp düşünen ve asla arkaya bakmayan kervancı duyduğu zil sesinden her şeyin yolunda gittiğini anlayabiliyor.

Eşek, Anadolu'da sadece kervanlara kılavuzluk etmekte değil, yük taşımakta da kullanılıyorlar.tarlaya çalışmaya giden köylü kendi biniyor, yanına iki çocuğunu oturtuyorlar, arkaya da eşyaları alıyor. Eşeğe semersiz biniyor, dizgin de kullanmıyorlar. İnce bir dalı eşeğin yüzüne vurarak istedikleri yöne ilerlemesini sağlıyorlar. Tüm bunlara karşılık yoksul hayvanın payına ne mi düşüyor? Yolun kıyısındaki otlar. Sabırlı hayvanın kaderine teslim olmaktan başa gelen çekilir demekten başka çaresi de yok?

Saat 8 sularında terk edilmiş Delik Bastıran yaylasının yıkıntı haline gelen evlerini, 9.30 sularında da Börcük Yaylası'nı geride bırakıyoruz. Dün gece kaldığımız yayladan Karapınar'a gitmek için güneydoğuya doğru ilerlemek gerekiyordu. Ama biz bu saate kadar doğrudan güneye yöneldik. Fakat Konya – Karapınar yoluna çıkabilmek için bu noktaya kadar gelmemiz gerekiyordu. Çünkü, arada dağ ve tepe olmamasına rağmen, yayladan Karapınar'a giden doğrudan bir yol bulunmuyor.

Yarım saat kadar üzecik Dağı'nın alçak tepelikleri arasında dolanarak ilerliyoruz. Saat 9'a doğru uzaktan Karapınar'ın narin minareleri beliriyor. Karacadağ'ın kara silüeti bu görüntünün arkasında hoş bir fon oluşturuyor. Yakın planda birbirinden keskin çizgilerle ayrılan lav kökenli kayalıklarla göz kamaştırıcı beyaz topraklar iç içe. Bu topraklar köylüler tarafından kireç olarak kullanılıyor. Toprağın en üst tabakasında sert, ama kolayca un haline getirebilen bir katman oluşturuyor. Eğer en üstteki kum temizlenirse beyaz taşlar olarak da kesilebiliyor.

Kasabanın görüntüsüyle atlarımızı gayrete getirmeye çalışıyoruz. Ama bir höyüğün dibinde kurulan kasabaya girmemiz yine de öğleni buluyor.

Bu bölgenin merkezi, yani kasaba olan Karapınar'ın daha uzaktan görüntüsü hiç de iç açıcı değil. Son derece ıssız ve kasabanın çevresinde yeşil dikili alanlar da görünmüyor. Kasabaya girdiğimizde de durumun fazla değişmediğini görüyoruz: ufacık kerpiçten yapılmış binaların civarında arada sırada biriyle karşılaşırız. Kasaba sakinlerinin yaylaya taşındıkları anlaşılıyor. Ama kasabanın

yaz sakinliğinin ötesinde de gerilediği biliniyor, çünkü tren hattı ticareti buradan Karaman'a aktarmış. Aslında Bağdat demiryolu inşa edilirken, ilk plana göre hat Karapınar'dan geçecekti, ama bu proje yöre halkı arasında huzursuzluk yaratmış ve reddedilmiş. Şimdi artık çok geç.(bu konuda çeşitli rivayetler sonucu tren hattının şimdiki güzergahtan geçtiği bir hakikattir.) yapabilecekleri tek şey, demiryolunun yakınlarına göçmek. Bu nedenle de kasabanın nüfusu sürekli azalıyor.

Oysa bir zamanlar bu kasaba son derece önemli bir yerleşme merkeziymiş. Mohaç savaşının galibi Sultan Süleyman'ın babası Yavuz Sultan Selim (1512-1520) burada camiler, hamamlar ve kervansaraylar inşa ettirmiş.(külliye yeri tespit edilip yerleşim yerini n temeli atılmış ama külliye inşaatı 2.Selim zamanında 1560'da başlayıp 1569'da bitirilmişti.) bu binaların hepsi artık acınacak halde. Hamam yarı harabe haline gelmiş, mermer salonların mermerleri sökülüp çalınmış, kapılarına duvar örülmüş. Büyük kubbeli binanın içini artık sadece deliklerden görebiliyorsunuz. Camiler ve su kubbelerinin durumu fena sayılmaz. Ama bizim de yerleştiğimiz han son derece yıpranmış durumda.

Avrupa'nın ferah, kaloriferli otellerine alışkın olanlar bu hanı iyice gözlerinin önüne getirebilmesi için biraz daha ayrıntılı anlatmamın yararlı olacağını düşünüyorum: zamanın yıprattığı büyük bir bina düşünün. Bu binanın içinde son derece dik bir tahta merdiven sizi gıcırtilar içinde üst katta dar bir salona götürüyor. Konaklamak için tuttuğunuz odalar bu salona açılıyor. Bizi odamız büyük, geniş ve gerçekten çok havadar, çünkü odanın dört penceresinden hiç birinde cam yok. Üzerinde ne kilit ne de dil olduğundan, kapıyı da kapatamıyorsunuz. Böylece bir taraftan rüzgar, diğer taraftan da pencereden girip odanın tavanına yuva yapan kırlangıçlar odaya özel bir hareketlilik sağlıyorlar! Duvardaki tek süs, parçalar halinde duvardan kopup sarkan duvar kağıtları. Bu kağıtların üzerinde ve aralıklarında bir sivrisinek ordusu sizin boş anınızı yakalamak için teyakkuz halinde bekliyor.

Asker tarafından bize hizmet etmesi için ayarlanan tembel görünüşlü hancı yemek hazırlayacağını söylüyor.

- Yemekte pilav ve elma var.
- Ne yapalım? Pilav ve elmayla karnımızı doyururuz "hayalet kasaba"nın mülki amiri, binbaşı rütbesi taşıyan bir kaymakam yardımcısı ise, bundan on gün kadar önce İstanbul'dan tayin edilen bir teğmen. Teğmen sürekli yakınıyor, kasabaya lanet okuyor. Eh , kolay değil , "mutluluk şehri !! İstanbul'dan bu yolculuk diyarına gönderilmenin yarattığı sıkıntı anlaşılabilir bir şey.

Bayım, diyor, burada tek eğlencem akşama doğru bataklık kenarına avlanmaya gitmek. Ama eğer fişeklerim biterse kasabadan temin etme imkanım yok. Ve daha da kötüsü artık sadece üç fişeğim kaldı!

Onunla birlikte ava çıkıyoruz. Uzun bacaklı bir martı vuruyorum ve akşam kuşun içini temizleyip, doldurup memlekete götürmeyi planlıyorum. Ama kuşum gece ortalıkta dolaşan yabani kedilerden birinin kurbanı oluyor. Kasaba, insanların yaylaya götürmediği aç kedilerle kaynıyor; yakalayabildiği her şeyi yiyor bu aç hayvanlar.

Kasabanın kıyısındaki bataklık aslında kentin tam ortasından fışkıran bir kaynak tarafından besleniyor. Anlatılanlara bakılırsa 4-5 yıl fışkıran bu kaynak sonra kesiliyor ve bir süre sonra tekrar canlanıyor. Sazlıklarla çevrili bataklık yaban ördeklerinin, karabatakların yelvelerin (Bağırtlak büyüklüğünde su kuşu) ve tabi sivrisineklerin barındığı bir bölge. Sivrisinekler bütün halk üzerinde dehşet salıyor yöre insanları sıtmaya mutlaka bir kez yakalanıyor. Bu tehlike elbette yabancılar için daha büyük. Sıtmaya karşı tek koruyucu ilaç, her gün birkaç gram kinin almak.

Kadınlar ve erkekler arasında bizde normal sayılan ilişkileri Türk toplumunda göremiyorsunuz, çünkü kadınlar ve erkekler ortak meclislerde bir araya gelemiyorlar. Bu çok yakın zamanlara kadar kabul edilmeyen bir hayat tarzıydı. İslama göre erkekler dört kadınla evlenme hakkına sahip olsalar da, genellikle tek eşlidir. Bunun nedeni, bu toplumda da evlenmenin çok pahalıya mal olması. Bugün (1929) artık yasalara göre tek eşlilik zorunlu ve İsviçre medeni hukuku uygulanıyor.

Kızlar oldukça genç yaşlarda daha onaltısına basmadan evlendiriliyorlar. Evlendirme işi genellikle şöyle oluyor: Evlenme çağında oğlu olan bir ailenin çevresindekiler genç için uygun olduğunu düşündükleri kızı öneriyorlar. Oğlanın annesi kızı görmeye gidiyor ve eğer kız annesinin hoşuna giderse gençler evlendiriliyorlar. Evlilik bu toplumda daha önce de resmi makamlar tarafından onaylanan bir işlem idi. Evlenmek isteyen taraflar Kadı'nın önünde ellerini Kuran'a el barsak yemin etmekteydiler:

- Bu kızı alıyor musun?
- Evet
- Bu adama varıyor musun?
- Evet
- Hırsız ve eşkıya da olsa evet diyor musun?
- Evet

Bu cevapların ardından eldeki kimlik belgeleri takdim ediliyor ve evlilik nüfus dairesinde kayda geçiyordu.

Elbette bu koşullarda evliliği belirleyen, karşılıklı sevgi ve cazibeden çok, baş göz eden kişinin prestiji ve kızın çeyizi oluyor. Nikahın ardından bir düğün yapılıyor ve erkek karısını ancak eğlenceden sonra görebiliyor.

Peki ya kadın çirkin çıkarsa? Suratsız çıkarsa ?

O da o kadar önemli değildi, çünkü koca ilk üç gün içinde karısını hiçbir tazminat ödemedi babasının evine geri gönderebiliyordu. (bu görüş tamamen yanlış, erkek kaderine razı olup bunu ömür boyu çeker.)

Kaldı ki evliliğin her aşamasında erkeğin evliliği bitirmesi son derece kolaydı. Herhangi bir neden ayrılma gerekçesi olabiliirdi: kadın itaatsizse, çocuk, hatta erkek çocuk olmuyorsa, hatta neden göstermeksizin bile koca kadının önünde "boş ol" derse, kadın eşyalarını toplayıp kendi anne babasının evine gitmek zorundaydı. Evlilik bu işlemlerle bitmiş sayılıyordu.

Kadının hukuki durumundaki güvensizlik nedeniyle ailede kadınlar hep ikinci planda kalıyor, kocalarının bazen zalimce baskılarına boyun eğiyorlar. Oysa Türk kadınları gerçekten iyi, sadık, çalışkan, şefkatli, ailesi ve çocukları için her şeyi göze alan insanlardır. Hayatları ev işleri ve çocuk bakımıyla geçiyor. Büyük kentlerde özellikle de başkentte durum çok daha iyi. Çünkü şehir hayatı Türk toplumunun Avrupai düşünce akımlarına yaklaşıyor. Ama kadınlar kentlerde de tam olarak Avrupai giysilerle dolaşmaya cesaret edemiyorlar, sokaklarda başlarını ve yüzlerini örtmeden dolaşamıyorlar. (istanbul'un bazı bölgeleri hariç)

Karısını boşayan erkeğin bu nedenle kederlenmesi gerekmiyordu; defalarca on kez, onbeş kez yeniden evlenebilirdi. (bu kadar abartma fazla) ama evinden atılan kadın, eğer gidecek yeri yoksa sefil bir hayatla karşı karşıya kalıyordu: dileniyor veya hizmetçilik etmeye mecbur oluyordu.

Eğer koca daha önce ölürse, mirasının sekizde biri dul kadının, daha doğrusu diğer eşlerde birlikte dulların oluyordu. Geri kalan miras çocuklar arasında paylaşılıyor, erkek çocuklar kızların iki misli mirasa sahip olabiliyorlardı. Anneden kalan mirasın tümü çocuklara devrediliyordu. Miras kalan paranın kullanımında erkeklerin yetiştirilmesine daha fazla harcanması da gelenekti.

Hava biraz serinlediğinde kasabayı dolaşmaya çıkıyoruz. Batı tarafını, daha inşaat zamanında yarım bırakılan toprak duvarlar kuşatıyor. Kasabanın ortasındaki tepenin zirvesinde, bir zamanlar burada kalın duvarların, taştan oyma yapı kemerlerinin ve iki burcun olduğuna işaret eden kalıntılar bu kalenin ortaya çıkışının Haçlı seferlerine kadar uzandığını gösteriyor. Kim bilir belki de bu duvarlar Frank Haçlılarının yok oluşuna tanık oldular ve Kudüs Kralı Baldui'nin kısa egemenliğini de yaşadılar. (Kale kalıntıları zannedilen bu yapı külliye yapılıştan sonra yapılan iki adet yel değirmenine ait kalıntılardır.)

Avlanmayı bitirip akşam hana döndüğümüzde odamızdan çocuk hıçkırıklarının yükseldiğini duyuyor irkiliyoruz.

- Bravo! Diyorum. Odamıza bir aile daha yerleştirdiler galiba!

Ama yanıldığımı kapıyı açınca anlıyorum.kolu çıkan bir çocuğu bakmamız için getirmişler. Dr. Milleker çocuğa gerekli tedaviyi uyguluyor ve kolu yerine oturuyor. Çocuğuna bizi duygulandıran bir şefkat gösteren baba defalarca teşekkür ediyor. Bu topraklarda insanlar her Avrupalıyı doktor sanıyorlar. Hastalarına çare bulmasını talep ediyorlar, ilaç istiyorlar. Hakları da var; çünkü tedavi olabilmek için Ereğli ve Aksaray gibi birkaç günlük mesafedeki yerlere ulaşmaları gerekiyor. Dertlere karşı içinde kutsal dizelerin olduğu muskaları üzerlerinde, genellikle boyunlarına asılı olarak taşıyor, ilahi güçlerden şifa bekliyorlar. Ama inançla sarıldıkları muskaları onları buralarda çok sık görülen frengi, trahom gibi hastalıklara karşı pek korumuyor.

Bugün ramazanın ilk günü olması nedeniyle camilerin içi ve minareler akşam küçük kandillerle aydınlatılarak süsleniyor. Ramazan orucu tutulan ay ve biz bunun ilerde acısını çekeceğimizi henüz bilmiyoruz.

Ertesi sabah güneşle birlikte, bize eşlik eden yeni jandarmamız Osman'ın rehberliğinde Kuzey'e doğru Aksaray'a doğru yola çıkıyoruz. Sağımızda Karacadağ, solumuzda ise verimsiz çıplak Üzecik Dağı uzanıyor. Daha sonra vadinin bir iki kilometre uzağında beyaz kireçli bir toprağı bazen güneşte göz kamaştırıcı bir şekilde parayan tepeler eşlik ediyor. Çok uzaklarda, kuzeydoğuda ise Hasan Dağı'nın görkemli zirvesini görüyoruz. Saat 9 sularında bir kuyunun yanından geçiyoruz. 10 civarında ise iyice şekilsizleşen mermer sütun başlıklarının da bulunduğu eski mezarlığa ve yanında ki höyüğe ulaşıyoruz.

Bunaltıcı sıcaklıkta saatte ancak 4 kilometre kadar yol kat ediyoruz. 11.30'a doğru Yastıca Yaylası'na öğle civarında da Yazomca Yaylası'na ulaşıyoruz. Köylüler bize yoğurt ikram ediyor; öğle yemeğinde yoğurt ekmek yiyoruz.

Türk insanları yoğurt, ayran, kaymak gibi süt ürünlerini, tencere adını verdikleri kalayla kaplanmış bakır kaplarda tutuyorlar. Burada son derece ilginç olan; tencereyi imal eden kişiyle, kalaylayanın farklı insanlar olması. Yine fes üretenle, fesi 5 fillere ütüleyen de aynı şahıs olmuyor. Yorucu bir yolculuğun ardından Musa kuyusu yaylasına varıyoruz. Ancak yaylada atları bağlayabileceğimiz ahır olmadığından devam etmeye karar veriyoruz. Ama refakatçi jandarmamız akşam yemeğine bu yaylada kalmak istediğini söylüyor. Ona izin veriyoruz, çünkü Ramazan olduğundan bütün bir gün aç ve susuz geçirdi. Akşam karanlığına rağmen yolumuza devam ediyoruz. Gecenin ilerleyen saatlerinde komşu köy olan İncesu'ya ulaşıyoruz. Araştırmacı'nın şalvar'ı anlatışı da çok enteresan; açılıp yayıldığında dört köşe olan bu şalvarlara dair biraz bilgi verelim: Bu giyisi iki tane dört köşe kumaşın üç tarafının dikilmesiyle oluyor? Köşelerde ayakaların çıkması için birer delik bırakılıyor ve böylece şalvar kullanıma hazır hale geliyor.

İNGİLİZ GEZGİN WILLIAM RAMSAY'IN GÖZÜYLE 1907'NİN KARAPINAR'I

İngiliz gezgin 1907'de Anadolu'yu gezmiş bu arada; Karaman, Karapınar (sultaniye)ve Aksaray'dan geçerek bilhassa bu bölge halkının yaşayış ve bölgedeki kilise ve ören yerleri ile yakından ilgilenerek, hem fotoğraflama yapmış hem de intibalarını yazıya dökmüştür. O yıllara ışık tutması amacıyla W. Ramsey'in bu tespitlerinden bir özet alıyorum.

W.Ramsey arkadaşları ile birlikte 4 deveye yükledikleri eşyalarıyla Madanşehir gittiklerini buradan Karaman'a (Laranda) geldiklerini ve burada yardımcı (rehber ve tercüman) Fettuh bir araba tutarak Karaman'dan Karapınar'a doğru yola çıkıyorlar. Konya ovası'nın (iconium) çok düz olduğunu görüyor ve inanmıyor. Hitit yazıtları ve kaleye rastlıyor. Ovanın ekilmemiş olduğunu görüyor ve sadece kokulu (aromatik) birkaç bitki ve birkaç sarı çiçekli dikenin yetiştiğini tespit ediyor. Güneş insanı yakacak kadar sıcak ve kuzey rüzgarlarının insana nefes aldirmayacak kadar şiddetli olduğunu anlatıyor.

"yetersiz çitlerle çevrili birkaç küçük dağınık köy gördük. Öğle yemeği için bunlardan birinde durduk. Büyüleyici bir konuk odasına alındık (köy odası) köyün ileri gelenleri geldi ve benimle uzunca bir süre sohbet ettiler. Onlar bu köyde yaşayan Türkmenlerdi. Onların kökü Ortaasyadan gelmiş sevimli insanlar kökenlerini unutmamışlar biz Hotamış (Kayacık) (Kayacık ozaman nahiye merkezidir) orada da büyükce bir köy odası vardır. Çadır kurduk; köy odasında dinlendik, ekşi süt ve kahve içtik (ekşi süt ayran olsa gerek) gözün alabildiğince bir düzlük var. Ertesi gün Karaburun (Sultaniye-Karapınar)' a ki karacadağ dibinde bir kasaba, üç saatte gittik. Yaygın olan ve siyah- yeşil renkli ve fare büyüklüğünde böcek gördüm onu sevmedim. Fettuh vurgulayarak "zift" dedi ama Karapınar telaffuzunu ben anlayamadım. İnsana saldıran bu böceği bilemedim.

Karapınar çarşısında küçük sert kayısı ve bir miktar vişne yedik, uzun süre meyve yememiştik. Bundan sonra Yavuz Sultan Selim tarafından yaptırılan camiye görmeye gittik. Sonra bir tepeye tırmandım (Alitepe) üzerinde eski yel değirmeni vardı. Üzerinden çanak çömlek kalıntıları topladım. Bizans döneminden olduğunu düşünüyorum. Ben ve askerim buraya küçük kasaba dedik. Hana geldik uzunca bir koridora açılan odalar vardı. Bana çıplak ve dışarıya penceresi olan bir oda verdiler. Daha sonra kaymakam ve yanında başka biri geldi. Türkmenler konuşmadı Türkçe konuşursanız teşekkür ederiz dedi. Bir arabacı sorduk, salur'a kadar yükleri arabaya taşıyalım orada deve kiralayalım dediler. İnsanlara orada deve bulup bulamayacağımızı sordum. Salur'a kadar gittik, dört saat bekledik, develer ortaya çıktı, develerin sahibi ile sıkı pazarlık yaptık, baba "develeri çekin" dedi. Salur ve yaylaları çok iyi kamp yeri, çıplak yamaçta çadırımı kurdum, burası tuz çölünün kenarı idi. Türk köylerinde kışlak var bir de yazın dört ay tepelere çıkıyorlar. Burada güçlü fırtına ve rüzgar var ve Toros dağlarında gök gürültüsü ve şimşekli yağmur var. Dağ'ı iyi bilen bir kişi bulduk resmini çektik; meşe ormanı vardı. Tepeden ıssız

tuz çölüne baktık. Tepede, kraterin kenarında Yörük çadırı ve bir saat uzakta bir köy gördük. Yörüklerin atlarının bir kısmı 3 hafta önce çalınmış deve sürücüleriyle birlikte altı erkek buradayız. Yukarıda iki davar sürüsü ve sığır sürüsü vardı. Mennek kalesini gördük; üç kilise kalıntısı gördük resimlerini çektik. Çalışmalarımız onbir saat sürdü ve aşağıya kamp yerine indik. Aşağıda mağaralar vardı ve içi yılanlarla doluydu, yarasalarda vardı. Kaya mezarları ve kurban kesilen yerleri gördük. Kilise kalıntılarındaki taşları karapınar'a götürmüşler. Çanak çömlek yapılan yerler gördükten sonra Emir El Gazi (emirgazi) denilen düz bir köye geldik. Köyde herkes yaylaya gitmişti, düzlükte aromatik taze yavşan kokusu vardı. Yaylada bize taze süt ve kaymak getirdiler. Cazibeli eski Türkmeler vardı. Oradan sabah beşte Hasandağına doğru yola çıktık.

KÜLTÜRÜMÜZDE UNUTULAN DEĞERLER

Folklor (halkiyat,halkbilimi) toplumların maddi olmayan, sözlü kültürel yaratılarının bütünüdür. Bu itibarla inançlar, ayinler, masallar, efsaneler, bayramlar, kültürler... folklorun kapsamındadır.

1940'lı yıllara kadar dernekler tarafından üstlenilen folklorla ilgili bilgi ve belgelerin toplanıp değerlendirilmesi işi, önce Türk ocaklarının kapatılması ile yerine açılan halkevleri vasıtasıyla derlenmeye başlandı. 1960'lı yıllardan itibaren sosyo-ekonomik şartların değişmesi ve kırsal kesimin kültürünün ön plana çıkmasıyla birlikte, köyden şehre göçün başlamasıyla bir kısım folklorik değerler ya değişmiş ya da unutulmaya veya yaşanmamaya başlamıştır. Bugün bu değerlerin tadını bilmeyen bir kuşak yetişmiştir. Çünkü yaşanmayan değerlerin kıymeti bilinmez.

Karapınar folkloru çok zengin olmakla birlikte, günümüze kadar yazıya geçirilmediği için,maalesef bir çok değerimiz ya unutulmuş ya da değişmiştir. Karapınar folkloru konusunda merhum, öğretmen İbrahim Gündüz Bey'in çalışmalarını minnetle anmadan geçemeyeceğim. Size burada unutulmuş folklorik değerlerimizden bir örnek vereceğim. Daha önce bahsettiğimiz gibi Karapınarlı İbrahim Çetin ve arkadaşı Osman Sel halkevinden derlenen "ince çayır" türküsü ilk defa folklorik müzik türünde literatüre geçmiştir.

Karapınar'a özgü olan halı, tülü, seccade, halı yastık, dolandırma, ayna altı, sumat da ne yazık ki günümüzde yok olmak üzeredir. Bu el sanatlarını, makine, halı ve tülüsü yok ettiği gibi yün eşyanın korunması ve bunların dokunmasının çok zaman alması ve ekonomik olmaktan çıkmaları da yok olmalarının sebeplerindedir.

Bu el dokumacılığı mutlaka desteklenerek, yeni kuşaklara orijinal örnekleri ile birlikte aktarılmalıdır.

Dünden günümüze intikal etmeyen, neredeyse unutulmuş seyirlik oyunlarımızın başında; sayı sayma oyunu gelir. Bu oyun; davarların fire vermeden doğum yapmaları için "uğur ve bereketin temsili" oyunudur. 60'lı yıllardan önce koç katımı 29 Ekim'de olur ve koyuncular yaylalardan Karapınar'a göç eder. Koç katılımının 100. Günü ocağın 26 sı gibi mahallenin çobanları toplanır, aralarında iş bölümü yaparak sayı gezerler, yumurta, yağ, un, para gibi şeyler toplarlar. Burada aşağıdaki maniye de söylerler. Çocuklar bu grubu geriden izler. Bu oyun ilkbaharın müjdecisi, koyunlardan döl almanın yaklaştığının habercisidir. Ama günümüzde koç katımı çeşitli nedenlerle Temmuz,Ağustos aylarına alındığı için ve eski koyunculuk kalmadığı için oyunun kuralı bozulmuş ve bu gelenek şuanda unutulmuştur.

Sayı sayı sallı bayı,
Dört ayaklı ballı bayı,
Sayı geldi duyduunuz mu?
Selamını aldınız mı?
Doğu koyun, doğuş koyun,
Memeleri gümüş koyun.

Goyunumuzun yüzü yitti,
Guzumuzun tüyü bitti,
Yaz geldi, güz geldi,
Ak belikli kız geldi,
Ak koyun akışır,
Gara koyun takışır.
Viren ablamın bir oğlu olsun,
Virmeyen ablamın bir kızı olsun
O da kel kör olsun.

Evlerin avluları ve mahalle aralarında boş arsaların bulunduğu yıllarda oynanan; "gıcırkan, el el üstünde, vız vız, mucuk, söbe, bezirganbaşı, yağ satarım bal satarım, körebe, güvercin taklası, uzun eşek, çatal matal kaç çatal, Cızma bozma gınlı bili, çember çevirmece, saklambaç" gibi oyunlar şehirleşme ve apartman hayatının hayatımıza girmesi ile günlük koşuşturmalar sebebiyle bugün unutulmuş, neredeyse yaşlıların dillerinde ev halkı arasında veya hastanelerde konu komşu duymadan basit bir ameliyat havasında yapılarak manevi hazzı yaşanmaktadır.

Cenaze vuku bulduktan sonra ilk dini bayramda yapılan "ölü bayramı" veya "ilk bayram" Karapınar'a has bir gelenekken 1980 li yıllarda bidad olduğu gerekçesiyle yapılan telkinler sonucu bu gelenekten vazgeçilmiş, Karapınar dışında olanların bir müddet sonra da olsa yapacakları taziye ziyaretleri için vesile ortadan kalkmıştır. Böylece bir folklorik değerimiz unutturulmuştur.

İlk baharın gelişi ile yeni nişanlı iki taraf arasında yapılan eğlenceli bir kutlama olan "Sultan Nevruz'a çıkma" geleneği de günümüzde tamamen unutulmuştur. Ali Tepe'ye Sultan Navruz'a çıkılır, gelin kızı hediye verilir, her iki tarafın gençleri oyunlar oynar, çerezler yenir, yeni tanışan iki aile arasında kaynaşma sağlanırdı.

Yakın bir gelin alıcı evinde, yeni nişanlanan kızı için mum dikme adeti de günümüzde unutulmuştur. Unutulan bir başka gelenek de damat'a kız evinden gönderilen çerezin damadın arkadaşları ile birlikte eğlenerek yenmesi olan "honça" geleneği de 50 yıl öncesinde var olan ama günümüzde unutilan folklorik değerlerimizdendir.

Yağmur duasına çıkma geleneği halen devam eden geleneklerimizden biri olup, yağmura hasret bitmediği sürece bu gelenek devam edecektir.

Gelin kızın dokuduğu ıstarın bitirilmesi sonucu "kestelik" adı altında kayınvalide tarafından verilen hediye geleneği de ıstar olayı bittiği için unutulmuştur. Bahar ayları gelince Karapınar'dan obaya göçülür, obaya göçme olayı eskisi gibi rutin olmadığı için obaya göçürme geleneği' de unutulmuştur.

Her şey her zaman açık açık söylenmez. Açıkça söylenemeyen şeyler ima ile dolaylı olarak anlatılır. İstara veya kanaviçeye işlenen motiflerle anlatıldığı gibi, bazı semboller de söze gerek kalmadan maksadı hasıl eder.

Evlenmek isteyen delikanlının pilava kaşık saplaması veya babasının

ayakkabısına çivi çakması, birinde gönlü olan kızın kendi işlediği mendili sevdiğine göndermesi , evli çiftin kayınpeder, kayın valideden ayrı eve çıkmak istediği vakit yapılan iş tam Karapınar'a has bir şeydir. Şöyle ki; evlendikten bir müddet sonra yeni gelin, kayın valideden sıkılınca "biz ayrı bir eve çıkmak istiyoruz" diye doğrudan söyleyemezler ama gelin kayınvalidesine: " biz de tekne-senit alsak" diye ima eder. Kayınvalide durumu zaten tavrından anlamıştır. Bey'e durumu çitlatır. O da "madem istiyorsa tekne-senit alsınlar; ama çarşıdan yemek yok." Diye bir şart koşar evden ayrılmalarına izin çıkmış olur. Şimdilerde daha başlangıçta gelin ayrı eve alındığı ve eskisi gibi evde ekmek yapılmadığı için bu gelenek de unutulmuştur.

İnşallah geleneklerimiz yeni nesillerde de yaşamaya devam eder de, yenilerini yazmaya gerek kalmaz.

KOCA DOKSAN VE DİĞER KİTLİKLARI

Konya ve havalisi, bilhassa Karapınar ve yakın yerleşim yerleri 18. yüzyıldan itibaren zaman zaman şiddetli kuraklık geçirmiştir. 10-20 seneye bir baş gösteren kıtlıklarda halk zor durumda kalmıştır. Hani derler ya 'insanın kendine ettiğini kimse etmez" diye. Kendi elimizle memleketimizin tabii yapısını bozduğumuz ve tabiat şartların da kötü gitmesi ile kıtlıklarla karşılaşmamız kaçınılmaz olmuş ama bazılar, insanları göç etmeye zorladığı gibi insan ve hayvanların toplu ölümlerine sebep olmuştur. Karapınar'ı en çok etkileyen ve halk arasında hala anılagelen kıtlık yılları vardır. Zihinlerde en çok yer eden kıtlığın adı "Koca Doksan"dır. 1873 yılında, rumi takvimde 1290 yılında ortaya çıkan bu kıtlıkta hiç yağmur yağmamış ekilen ekinler hiç bitmemiş, meralarda ot da yeşermemiş kış da erken bastırmış; fazlasıyla yağın kardan sonra kış bütün şiddetiyle sürmüş, vatandaşın elinde unluk ve yemik namına bir şey kalmamış. Buğdayın havayısı (tenekesi) 15 kuruş, arpanın havayısı 12 kuruşa samanın arabası 300 kuruş kadar yükselmiş. Koyunlar telef olduğu veya başka yörelere götürüldüğü için sade yağın okkası 20 paraya çıkmıştır. Kışın şiddetinden Karapınar'ın dışarı ile irtibatı geniş ölçüde kesilmiş halk karnını doyurmanın telaşına düşmüş, bu arada bazı aileler civar ilçe ve köylere çocuklarını karın tokluğuna çalışmaya göndermişler ki sofrada bir boğaz eksik olsun.

Ekmek yapacak un bulunamadığı için Vali Sait Paşa'nın girişimleriyle Adana'dan un ve kepek getirilmiş bunları da ancak elinde parası, malı mülkü olanlar temin edebilmiş. Bu arada birçok kişi un ve buğday karşılığında tarlalarını ve mülklerini elden çıkartmışlardır. Halk bulabildiği kepeği ekmek yapabilmek için , bulabildiği kadar patates, ot ve bilhassa Karapınar havalisinde yetişen geven bitkisini sökmüş, dikenlerini ocakda ütmüş köklerini döverek kurutmuş ve el değirmenlerinde öğütmek suretiyle karışımı küçük bezeler haline getirip, ekmek yapıp açlığını gidermeye çalışmış. Hayvanları için gene geven bitkisini kullanmış bunun yanı sıra kara dam örtüsünde kullanılan sarı saman ve kamışları ezerek hayvanlarına yedirmiş ama hayvanların bir çoğu telef olmuştur. Az çok imkanı olanlar çevre köylere, bilhassa dağlık bölgelere, çukurova'ya ve Aydın, İzmir, yörelere hayvanları ile birlikte göç etmişler. Bir kısmı buraların havalalarına uyum sağlayamadıkları için buralarda ölmüş bir kısmı da buralara yerleşip kalmıştır. Ailelerin ikinci, üçüncü kuşak torunları ortaya çıkmaktadır. " Koca Doksan " üç yıl sürmüş ve Karapınar'ın sosyal ve ekonomik hayatında derin yaralar açmış, bu arada kıtlık yıllarından fadalanın bir iki zengin ailenin doğmasına sebep olmuştur. (ellerinde malı olup fahiş fiyata satanlar) kıtlığın olumsuz etkileri bununla da kalmamış çete ve eşkıya hareketleri de almış başını gitmiş. Kısacası halk dünya ya geldiğine bin pişman olmuş ama çektiği çile bu kıtlık yılları ile sınırlı kalmamış.

Daha sonraları da "Koca Doksan" kadar olmasa bile gene halkı sosyal ve ekonomik yönden yıpratın 1927'de başlayan 1929 kıtlığı, 1957'de başlayan 1959 kıtlıkları da Karapınar'ın üzerinden karabulut gibi geçmiştir. 1290 kıtlığı gibi, 1303 kıtlığı da Anadolu ile sınırlı kalmamış, Balkanlar be Ruya'da da görülmüştür.

Halen 1929 kıtlığını hatırlayan yaşlılarımız var. Bu kıtlıkta 1290 kıtlığı gibi halkı perişan etmiş, Adana'dan getirilen kepek bile karaborsaya düşmüş, bir kısım halk, tapularına karşılık kepek bulabilmişler, bir kısım halk da Ziraat Bankasından, karşılık olarak tabu göstermek suretiyle para alarak hayatlarını devam ettirmişlerdir. 1959 yılındaki kıtlık daha öncekilere göre hafif geçmekle birlikte, karapınar ekonomisi şiddetli bir sarsıntı geçirmiştir.

1959 kıtlığını Karapınarlı Ozan Nail Okuyucu şu şekilde anlatmıştır.

1959 KITLIĞI

Karapınar diye ismi anılmış,
Kara talihliler, burada cem olmuş.
Yaprağı dökülmüş,güleri solmuş.
Yaprak belli değil, gül belli değil

Sarmış bir karanlık kış ve yazını,
Rüzgar semalara atar tozunu,
Beyaz kumlar örtmüş yerin yüzünü,
Toprak belli değil, yol belli değil,

Kumlara bürünmüş taşların bile,
Ağarmış sakalın,saçların bile,
Ötmüyor ey pınar kuşarın bile,
Mevsim belli değil, yıl belli değil.

İlk yaz dakurudu ekinler otlar,
Koyunlar doymuyor kalmadı sütler,
Dövene dönmedi, bu sene atlar,
Tırnak belli değil, nal belli değil.

Makine kurulu topu dönmüyor
Sade yağ kalmadı, vita yenmiyor.
Sanırım her öğünde yanmıyor
Ocak belli değil, kül belli değil.

Durulmaz kırlarda bambul sesinden,
Alem harap oldu,darlık yasından,
Suların yüzünden, kara yosundan,
Ördek belli değil, göl belli değil.

Biçerler taşındı Akşehirine
Kırımlar gönendi, onun yerine
Kardeşten fayda yok yek diğerine
Kardeş belli değil, el belli değil.

Cihanbey'ine gitti bütün ustalar,
Amele taşıyor, şimdi postlar,

Fukara grubu kara yastalar,
Zengin böylesi, hal belli değil.

Yazın ortasında göçü sardılar,
Kavaklar, yarma'ya koyun sürdüler
Ayrancı, karaağaç'a çadır kurdular,
Çardak belli değil, tol belli değil.

Derler ki bu sene alemde kar yok,
Çalışan kazandı, gayriye yer yok,
Camiler boş kalır, kahvede yer yok,
İmanı mükemmel kul belli değil.

Yarabbi ne kötü zamana kaldık,
Unluğ u denkledik, samana kaldık.
Saz düzen almadı, kemana kaldık,
Mızrap belli değil, tel belli değil.

59 dedik tarih attık,
Kara selam söyle biz zarar ettik.
Harman veresiye kuzuyu sattık,
Senet belli değil, pul belli değil.

Yeter artık bu kadarla keselim,
Kader böyleymiş kime küselim.
Sükut kimya derler, biz de susalım.
Kelam belli değil, dil belli değil.

Nail Okuyucu lazımsa adım,
Bir hatıra olsun, yazayım dedim.
Suyu da kıt ile iç yudum yudum,
Pınar belli değil, sel belli değil.

Vita: Bitkisel yağ Sade yağ:Tere yağı

Nail Okuyucu

ÜMMECİLİK (İMECELİK) TARİHE KARIŞTI

İnsanların para pul düşünmedikleri , komşunun komşuyu gözetdiği, fakir zengin ayrımının olmadığı ve hırsların öne geçmediği 50-60 yıl öncesine şöyle bir bakalım. Tarlaya traktör yeni yeni giriyor, biçer döver daha Anadolu'ya yerleşmemiş, ekinler ya elle yada kırım makinaları dediğimiz at gücü ile işliyor. Harmanlar düvenle sürülüyor. Yaylalarımızda öyle bir birlik beraberlik var ki; herkesin işleri aynı paralelde gidiyor. İnsan gücü zayıf olanlar bu gidişe ayak uyduramazsa komşular eş, dost, ne güne duruyor. Hemen her iş için yardıma koşular. İşte bunun Karapınardaki adı: ümmecilik tüm işler elbirliği ile, karın tokluğuna yapılır. Ekin biçilemedi, yarım kaldı. Haber salmaya gerek yok. Yayla ileri gelenleri zaten durumu yakından izlemektedir. Aynı işi bitirenler, o işi bitiremeyen komşuya meccanen iş bitirinceye kadar yardım ederler. Bir başka zamanda veya işte de yardımına koşulan, komşu seve seve komşusuna yardım eder. Bu ümmeci işi genellikle işlerin sıkıştığı zaman olur ki komşu dardan kurtarılır. Ekin biçme, harman sürme, harman savurma, koyun veya kuzu kırkımı, ıstar yetiştirecekse, ıstar dokuma gibi toplu yapılacak işlerin hepsinde ümmecilik devreye girer. Hem yardımlaşma hem de kaynaşmayı ön planda tutan bir sosyal aktivitedir. Bu sayede insanlar birbirini hem daha yakından tanır. Hem de birbirine olan güven duyguları artar. Yaylada hemen hemen herkes kimin neyi var neyi yok bilir. Bu vesile ile kim neye muhtaç bilindiği için yaylanın ileri gelenleri yoksulları fark ettirmeden kollarlar. Adamın ekecek tarlası yoksa yayladan biri onun adına unluğ u kalsın diye üç-beş dönüm ekin verir veya kendi kaldırdığı buğdaydan karşılık beklemeden verir. Çobanın koyunu yoksa, sürü sahibi çobana sağınmalık diye 8-10 koyun ayırır. Yaz boyunca çobanın ailesi o koyunları sağarak kışlık yiyeceğini (katık) temin eder. Bu gelenek aynı zamanda toplum arasında saygı ve sevgiyi dolayısıyla huzuru artırır. Kimsenin kimsenin malında gözü olmaz. Öyle ki işte bu bahsettiğim zamanda kapılarda kilit olmaz. Sadece hayvanlar girmesin diye şipdutanlar(kapının tokmağı) ipe bağlanır. Harman yerinde değerli eşyalar bırakılır. Etrafında değnekle bir daire çizilir. Kilit odur. Kimseye dairenin içine girmez tohumluk ve yemlik olarak ayrılan tahıllar harman yerindeki saman nodalarının içine konur kimsenin bir çalınma korkusu yoktur. Keşke diyorum. O zaman ki engin hoş görü ve yüksek ahlak düzeyi devam etseydi de bugün kapılarımıza taktığımız çelik kapılar veya alarm teşkilatlarına gerek kalmasaydı. Ne yapsak da o günlerin hoş görü ve terbiyesini geri getirsek?

Noda:Toprak zemin üzerine depo edilen ve üzeri toprakla örtülen saman yığını.

KALHANECİLİK NEYDİ, ONDAN NELER KALDI?

Barut icat edilip, ateşli silahlarda da kullanılmaya başlandıktan sonra barutun ham maddesi olan güherçil'e ve ondan elde edilen "kal" stratejik önem arz etmiş barut elde etmek için ülkenin değişik yerlerine kalhaneler ve baruthaneler kurulmak suretiyle devlet kendi ihtiyacını karşılamaya başlamıştır. Önemli kalhanelerden biri de Karapınar ve kendisine bağlı olan Hotamış nahiyesinde açılmıştır. Bizler çocukluğumuzda bu kalhanenin kalıntıları arasında; kah buralarda oynayarak, kah miliz yakalayarak karlı kış günlerinde karlar yağdıktan sonra kayak yaparak, kah o günlerden kalma kazan ve oluk artıkları (kalıntıları arasında oynayarak biraz da o günleri bizzat yaşamış olanlardan hatıralarını dinleyerek bilgi sahibi olduk)

KAHLHANE : Daha çok altın, gümüş gibi maddelerin eritilip külçe haline getirmeye ve döküme hazırlamaya mahsus ocaklı yerlere verilen addır. Türkçesi "dökümhane"dir. Kal elde edilen yerler de bu mealde olduğundan buralar da kalhane denilmiştir.

GÜHERÇİLE: Kimyasal olarak potasyum nitrat (KNO_3) olup, barut'un temel hammaddesidir. Yapısındaki oksijen ile havadaki oksijene gerek duymadan yanma kabiliyetine sahiptir.

Güherçile tabiatta toprakla karışık olarak bol miktarda bulunabilen bir potasyum bileşiğidir. Ayrıca nemli mağara ve duvarlarda çiçeklenme şeklinde görülebilir. Güherçilenin saf ve temiz hale getirilmesi "kalhane" denilen cevher işleme tesislerinde yapılan bir dizi işlem sonucu mümkün olmaktadır.

Kalhanelerde,civardaki ocaklardan ve mahalle aralarından getirilen ham güherçilenin içindeki toprak ve karışık diğer maddeler bir ön işleme ayrıldıktan sonra cevher kaynatılarak ve süzülüp dinlenme havuzlarına alınarak istenilen saflığa eriştirilir.

Güherçilenin stratejik öneminden dolayı tedarik'te başlangıçtan beri devlet kontrolünde teşkilatlandırılmış kalhaneler ve baruthanelerde yapılmıştır. Güherçile madenlerinin işletilmesi işleri devletin öncülüğünde ve denetiminde, güherçile çıkartılan mahallenin yöneticileri de bu işe doğrudan dahil edilmişlerdir. Karapınar'ın beşinci belediye başkanı (1903) Yusuf Zengin kalhanelerin idari işlerini yürüttüğü için "barutçu" lakabını almıştır.

Güherçileye halk arasında "çorak" denmektedir. Güherçileyi madenlerden toplayıp getiren elemanlara "çorakçı" denir. Bu işle iştigal edenler soyadı kanunu çıkınca "çorakçı" soyadını almıştır. Aynı şekilde barut elde edilmesi işi ile iştigal eden sülale "barutçu" güherçilenin kalhanede ocakların işletilmesini temin eden sülale "ocakçı" soyadını,"Kal" elde eden sülale Kalkan soyadını almışlardır. Karapınar ve hotamış'taki kalhanelerin işletilmesine 1948 yılında son verilmiş, geride yukarıda saydığımız soy adları ve kal elde edilmesi esnasında güherçileden geriye kalan küllükler (toprak yığınları) kalmıştır ki kalhane küllükleri 1970 yılına

kadar Apak mahallesinin tam ortasında bir abide gibi durmuş, çocuklara yazın miliz tutma yeri, kışın kayak yeri, delikanlılara top oynama ve ceviz oynama alanı olarak görev yapmıştır. Kazanlar ve süzme havuzu vazifesi gören olukların kalıntıları yakın zamana kadar şahitlik etmişler ama ne yazıkki günümüzde yok olmuşlardır.

1970'den itibaren buraların mirasçıları yer yer ev yaptırmaya başlamışlar, buralardaki topraklar su geçirmediği için ilçe halkı tarafından karadam örtüler üzerine atılmak suretiyle ve dolgu maddesi olarak kullanılmak suretiyle kaldırılmış 1 nolu sağlık ocağı ve cumhuriyet ilk öğretim okulunun ek binasında bu kal-hane kalıntılarının üzerine yapılarak kalıntıların izleri tamamen silinmiştir. Bizlere büyüklerin anlattıklarına göre yaz aylarında yaylalara giderken ahır sahipleri kal-hanecilere ahırlarındaki gübrelerin yakacak olarak kullanılabileceğini söyleyerek hem bedava yakıt temin edilmesi hem de ahırlarının temizlenmesini sağlamıştır.

Kalhanelerin evveliyatını biraz araştırdığımız vakit, kalhaneler tesis edildikleri zamanlarda ermeni işletmeci (mültezim)lerle idare edilmiş, daha sonra askeri idare veya yerel idare tarafından yönetilmiştir.

Karapınar kalhanesi Osmanlı döneminde devlete barut temini açısından oldukça faydalı olmuştur. Kalhanelerde emeği geçen herkesi saygıyla ve rahmetle anıyorum.

KERPİÇ BARANALARI

1970'li yıllara kadar kerpiç karapınar'da inşaat yapımında vaz geçilmez malzemelerden biridir. Evler ve müştemilatı kerpiçten yapıldığı için kerpiç'in temin edilmesi özellik arz eder. Kerpiç öyle hazır inşaat malzemesi değildir. Ev yaptırmaya karar veren önceden bağlantısını yapar ve inşaata öyle başlar.

Kerpiç yapımına "kerpiç kesme" denir. Kerpiç kesme işi bir ekip işidir. Bu ekibe "kerpiç baranası" denir. Kerpiç baranalari her mahallede ayrı ayrı kurulur. Apak mahallesinin meşhur baranalari, barana başının adı ile anılır. İbili İsmail ağa (Koçan) , Cartlak Veli (Pekşen) baranası baranalari en meşhurlarındandır.

Baranada beş kişi bulunur ve herkesin görevi farklıdır. Barana da iki kişi çamurcu, iki kişi kündeci, bir kişi de kalıpcı (gelif) olarak görev yapar.

Barana kurulduktan sonra, her mahallede bulunan kerpiç çukurunda hazırlık yapılır. Önce bir kuyu kazılır,sarı saman temin edilir. Kerpiç kestirecek kişilerden sipariş alınır. Siparişler kalıp üzerinden alınır. Bin kalıp, beş bin kalıp gibi rayiç bellidir. Sabah namazı ile birlikte kerpiç çukuruna gidilir. Saat 10 veya 11'e kadar çalışılır ve günlük mesai biter. Kerpiçler kesildikten iki üç gün sonra tam kurumunun sağlanması için dönderilir. Kerpiçlerin sağlamlığı çok önemlidir. Kuruma esnasında şayet yağmur yağacak olursa kerpiçlerin şekli bozulabilir. Buna "gaydeğme" denir. Bu sebepten kerpiç kesme işi ilkbahar yağmurları geçtikten sonra yapılır.

1970 yıllarından sonra betonarme binaların yapımı ağırlık kazandığı için kerpiç baranalari dağılmış, kerpiç ve kerpiç baranalari da tarihe karışmıştır.

AŞIK OYUNU'DA ESKİLERDE KALDI

Aşık; koyun, keçi, sığır gibi hayvanların arka ayaklarında bulunan bir kemiktir. Bu kemikten faydalanılarak oynanan aşık oyunu üç değişik şekilde oynanır.

Daire içinde çizgili: daire içinde bir çizgi çizilir ve aşıklar çizgi üzerine dizilir. İkişer kişi veya daha fazla kişi ile oynanır. Aşığın büyüğüne "enek" denir, genellikle koç aşığı enek olarak seçilir. Oyunu oynayacak kişiler başlangıçta eneklerini atarak üstün atan ilk sırayı yani ebeliği alır ve tespit edilen noktadan eneğini atmaya başlar. Daire içinden lek'i (her bir aşık) çıkararak eneği atmaya devam eder. Lek çıkardıkça ebe oyuna devam eder. Enek boşa giderse atma sırasını kaybeder. sıra diğer oyuncuya geçer. Boşa atıncaya kadar böyle devam eder. Daire içindeki aşıklar bitinceye kadar oyun devam eder.

Lek'i en çok kazanan oyunun galibidir. Aldığı lekler kendinde kalır. Buna; oyunda üttü denir.

Düz Çizgili: Enek gene koç aşığıdır. Aşıklar dizildikten sonra, oyuncular eneklerini alarak kimin ebe olacağı ve atış sırasını tespit eder. Ebe ilk atışı yapar; çizgideki leklerden birini veya birkaçını vuran daha sonra eneğine bakar (aç mı – tok mu) vurulan lekler ile eneği aynı olanları alır. (toksa tokları, açsa aç duranları alır) enek dalak olursa tüm lekleri alır. Dalağın tersi olursa (mazi-hazar) hiç bir lek alamaz. Enek dik durursa (homa) gene hiç birşey alamaz.

Avuçtan oynama: Ebeyi tespit etmek için Enek atışı yapılır, dalak durduran ebe olur. Kaçarlı oynanacağı oyun başlamadan önce tespit edilir. Ebe avucuna enek ve keşişilen kadar kendisinin ve diğer oyuncunun leklerini alır. Çalkalayıp atar kendi eneğinin durumuna bakılır; Enek aç duruyorsa leklerin içinden aç duranları alır. Tok duruyorsa tok olan lekleri alır. Dalak duruyorsa hepsini alır. Kalan lekleri diğer oyuncu eneği ile birlikte avucuna alarak aynı şekilde çalkalayıp atarak eneğinin durumuna göre aşıklar alınır. Oyun aşık bitene kadar devam eder. En çok leki olan oyuncu, oyunun galibidir.

KARAPINAR KÖY VE YAYLALARINDA YOK OLAN SU KÜLTÜRÜ

Su hayattır. Susuz hayat düşünülemez. Su kültürü; toplumların buldukları coğrafyaya göre ve imkanlarıyla paralel olarak değişen bir yapıya sahiptir. Karapınar coğrafi bölge itibariyle yer üstü su kaynakları olmayan bölgelerde su kuyuları su kültürünün merkezini teşkil eder. Karapınar köyleri ve yaylalarında da su kuyuları kültürün merkezi olmuş ve kuyuların bulunduğu yerlere göre, şekilleri ve su çıkarma yöntemleri değişiklik arz eder. Kuyuları genel olarak değerlendirilecek olursak; kuyuların adlarına şöyle bir bakalım. Genellikle yaylalarda bulunan kuyular Aylan kuyularıdır. Bir kısım yaylalarımızda su kaynağına merdivenle inilerek su alınan merdivenli kuyular vardır.

Genellikle meraların yol kenarlarına bakan kısımlarında inşa edilen (açılan) çingirak kuyu, yaylaların yakınından başka yayla ve köylere geçen yol kenarlarına konulan su sebilleri (hayrat) ve dağlık bölgelerimizde, kışın yağın yağmur ve kar sularını toplayıp yazın insan ve hayvanların su ihtiyacının temin edildiği sarnıçlar şimdilerde yerlerini daha modern kuyu ve çeşmelere bırakmıştır. Unutulan veya devirlerini tamamladığı için teknolojiye yenik düşen bu kuyuların hikayelerini anlatalım.

AYLAN KUYUSU: (Bastıranlı Kuyu) aylan kuyusu; yaylalarda veya ağılların yanında insanların su ihtiyacı ve hayvanları sulamak için açılan kuyulardır. Yeryüzüne yakın olan su kaynağına ulaşıncaya kadar kuyu kazılır. Açılan kuyu genellikle silindir şeklindedir. Su bollaşana kadar kazılır. Bu işleme "Su verme" denir. Birçok yerde 25-30 metre, bazen 60-70 metre kadar derinliğe inildiği olur. Kuyunun kazılma işi bittikten sonra, suyun toplandığı yerin hemen üstünden sedir veya katran ağacından hatıl atılır. Bunun üzeri taşla örülür. Kuyunun çevresi taş seki ile yükseltilir. Kuyu ağzına bilezik taşı denilen granitten yekpare, daire şeklinde bir taş oturtulur.

Bu düzenlemeden sonra kuyudan su çekme düzeneği olan "bastıran" kurulur ki bu yüzden Aylan kuyularına "bastıranlı kuyu" da denir. Bastıran yapmak için iki sağlam ağaç (ardıç veya katran) bilezik taşını ortalayacak şekilde sağlı sollu yerleştirilerek, kesme taşla sıkıca bastırılır. Bu ağaçların baş kısımlarında delik açılarak bir demir boru veya sopa geçirilerek, buna da makara (bekera) geçirilir ve düzenek hazırlanmış olur.

Suyu kuyudan çıkarmak için genellikle meşin kova kullanılır. (son zamanlarda otomobil lastiğinden kova kullanılmıştır.) kova genellikle sığır derisinden yapılır. Bir kasnak etrafına meşin sırimla dikilir ki buna "kova dirime" denir. Kovanın kulpuna yeteri kadar urgan bağlanır, bunu da "düzen" denir. Su çekme işi eşek veya atla yapılır. Bu hayvana "suvat eşeği" veya "aylan eşeği" su çekmeye de "suvat çekme" denir.üzerinde insanın binili olduğu eşeğin kuyu ile son

nokta arasında gidip geldiği çukurlaşmış yola “aylan yolağı” denir. Su ile dolan kova eşeğin son noktaya varması ile kuyunun başında kovayı tutan kişi (baş alıcı) “gel” der. Eşek birkaç metre geri gelerek kovanın havuza dökülmesini sağlar ki buna “baş alma” denir. Daha sonra kova tekrar dolmak üzere kuyuya salınır. Böylece baş havuz (avdan) denilen büyük havuz (75-100 kovalık) dolduruncaya kadar su çekme işi devam eder. Baş havuzun üstü bazen kapalıdır ekli olarak hayvanların rahatça su içebileceği seviyede sıralı havuzlar vardır. Baş havuzla bilezik taşının hemen yanında evlere içme sularının alındığı bir de küçük havuz vardır (çözden) kuyu bir aileye ait ve hayvan sürüsü de fazla ise suvat çekmek için bir eşek, suvat binicisi ve baş alıcı kişi sürekli bu işle görevlidir. Şayet kuyu tüm yaylaya aitse, düzen ve kova ortak alınır ve suvat çekme işi sıra ile yapılır ki buna da “keşik” denir. Sırası gelen o günkü su ihtiyacını karşılamak zorundadır.

MERDİVENLİ KUYU: Merdivenli kuyular genellikle Roma ve Bizans dönemlerinden kalma olup, son örneği devrent yaylasının kuzeyinde merhum Mehmet Ali İldalı'nın benzinliğinin doğusunda idi. Merdivenli kuyu adını bu kuyudan almıştır. Sahip çıkıp da yaşatabilseydik eşsiz bir örnek olurdu. Merdivenli kuyuların özelliği, kuyu kazılır ve genellikle kuyunun güney tarafından suya erişinceye kadar içi taş basamaklı bir galeri açılır. Giriş kısmına “taç kapı” diyebileceğimiz bir kapı yapılır. Merdivenlerin suya eriştiği yerde ardıç, sedir veya katrandan bir hatıl veya son basamak yapılır (bu ağaçlar suya ve neme dayanıklı oldukları için seçilir) su ihtiyacı olan kişi merdivenlerden suya kadar iner, orada bulunan kova ile veya yanında taşıdığı su kabına su alarak ihtiyacını giderir. Bu tür kuyulardan su almak için fazla kişiye ihtiyaç yoktur. Zaman zaman çingiraklı kuyu ile merdivenli kuyunun birleştiği olurdu; Karapınar ilçe merkezinden Apak Yaylası ve Yenice Köyü yaylasına giden köy yolu üzerinde Sarı Ağa'nın kuyusu hem çingiraklı hem de merdivenli kuyu idi.

ÇINGIRAKLI KUYU: bu kuyular genellikle, ağıllar, meralar ve yaylaların arasında geçen yollar üzerine kazılır. Kuyu kazıldıktan sonra kuyu temeline sağlamca, yan yana iki ağaç yerleştirilir. Bunların arasına, oynar şekilde bir ağaç, (seren ağacı) bağlanır ki gerekli düzenek serenin baş kısmına bağlanan zincir ve kova ile düzenek hazırlanmış olur. Kovanın bağlandığı kısma da ağırlık bağlanır. Bu düzenekle tek bir kişi kuyudan su çıkartabilir. Bu kuyular da diğer kuyular gibi yayla ve köylere elektriğin gelmesiyle tarihe karışmıştır. Şimdilerde atıl vaziyette tek tük yol kenarlarında kalıntılarını görmek mümkündür.

HAYRAT(SEBİL) : suyun kıt olduğu ve köylere uzak olan yerlerde, genellikle köy veya yaylaların ileri gelenleri yaylalar arasında ki yol kenarlarına gelip geçen yolcular ve çobanlar için yaptırdıkları genellikle büyük küplere konan sulardır. Kerpiçten veya taştan ağız yolu tarafına bakacak şekilde bir gölgelik yapılır, içine bir veya iki küp, küplerin başına da birer maşrapa konur. Sebili yaptıran tarafından

belirli aralıklarla kontrol edilir, sürekli su takviyesi yapılır, maşrapa bakırdan ve kalaylıdır.

Bu geleneğimiz, su ihtiyacının rahat karşılanması kolayca bulunması sebebi ile yok olmuştur.

SARNIÇ: Genellikle dağ köylerimizde su kaynağı olmadığı ve kuyu açmanın da zor olduğu yayla ve köylerimizde kışın yağın kar ve yağmur sularının toplandığı sanat eseri yapılarıdır. Sarnıçlar derinliği olan üstü kubbemsi örtülen, taş merdivenle tabanına inilen ve gelen suların içeriye dolması için uygun şekilde su toplama yerleri olan köyün ortak yapılarıdır. Toplanan sular köylerin içme suyu ve hayvanların sulama suyu olarak kullanılmakla beraber hijyenik değillerdir. Elektriğin köylere gelmesi ve teknoloji sayesinde tüm köyler sağlıklı içme suyuna kavuştuğu için günümüzde sarnıçlar kullanılmamaktadır fakat yapıları hatıra olarak kalmıştır.

Anlattığımız su kültürü teknoloji sayesinde unutulmuştur. Zorlukları olmasına rağmen, hepsinin ayrı bir güzelliği vardır. Nostalji olması için örnekleri muhafaza edebilirsek, yeni kuşaklara, yok olan bu kültürün örneklerini sunabiliriz.

BİR ZAMANLAR KARAPINAR'DA NAKLİYECİLİK (DEVECİLİK)

Nakliyecilik de diğer sektörler gibi zaman içerisinde tekamül etmiştir. Gerilere giderek konuyu incelediğimiz vakit; eşyaların bir yerden bir yere taşınması için önce insan gücü kullanılmış, daha sonra hayvanlardan faydalanma yoluna gidilmiştir. Elbette uzun yolculuklara dayanacak hayvanlar bu iş için seçilmiştir. Bunların başında da kara yolu nakliyeciliğinde deve tercih edilmiştir. Devecilik tarihi Karapınar için epey eskidir. Türkler Anadolu'ya gelirken develerini de beraberlerinde getirmişler, develeri binmekten ziyade yük taşımak için kullanmışlardır. Osmanlı da sefere çıkan ordunun malzemelerini taşıyan deve taburları vardı.

Deveciliği nakliyecilik amacıyla yapan tanınmış ailelerimiz vardır. Hatta sürekli bu işle uğraşan aileler soyadı kanunu çıktıktan sonra " deveci" soyadını almışlardır.

Karapınar devecileri genellikle Koçhisar, Silifke arasında çalışarak tuz nakliyesi yapmışlardır. Meke Tuzlası da 1948 yılına kadar işletildiği için, buradan çıkarılan tuz develerle nakledilmiştir. Devecilikleri ile meşhur olan ailelerimiz; Mugayıtlılar, Nakıplılar, Hacı vadılar, müftüoğulları Üçüşlüler, Deveciler sülalesi gibiler olup aşağı yukarı her evde deve bulunur, zaten bir devesi olan bile günümüzdeki Man kamyonu sahip mesabesinde. Bir deve ile çerçcilik yaparak ailesinin geçimini sağlayan kişilerin olduğu anlatılır. Koçhisar'dan veya Meke Tuzlasından aldığı tuzu ova köylerine götürülenler oralarda tuzu buğday, arpa, saman veya yüne değişerek gelirler. Buğdayı un yaparak geçimlerini sağlar, diğerlerini de satarak yeni sefer için sermaye yaparlarmış. Adana'ya çalışan deve katerleri oradan buğday ve kepek getirirlermiş.

Devecilik özel bir meslek dalıdır. Develerin barınmaları için " develik" denilen yerler yapılır. Develinin kapısı develerin rahatlıkla girip çıkabilmesi için oldukça geniş ve yüksektir. Oldukça büyük işe girişenler için (düğün, nişan gibi) " bir develik kapısı açtık" lafı buradan kaynaklanan bir mahalli söylemdir. Deve kervanlarının en önünde bir eşek bulunur, onun hemen arkasında tüm kateri etkileyebilecek olan "buhur" denilen deve yer alır. Buhurda ve katerin en arkasında bulunan deve o kervana has çan ve kerek bulunur ki kervan sahipleri daha birkaç kilometreden kendi çan ve kereklerinin sesini dinleyerek kervanlarının geldiğini bilirler. Develere çıplak olarak yük vurulmaz. Yük vurabilmek için hamut adı verilen özel bir semer yapılır, hamut kolonla deveye bağlanır. Kolon, özel olarak kıl ipten dokunur.

Devenin damızlık erkeğine "buğra" halk arasında "buhur" denir. Damızlık dişiye "maya", yavrusuna "boduk" denir. Boduğun bir yıllığına "köşek" denir. Halk arasında; işten kaçan veya verilen görev için mazeret üretenler için "yük vakti köşek, top vakti deve olursun" tabiri kullanılır. Deve Karapınar'ın tabiat şartları ve coğrafi yapısına uygun bir hayvan olduğu için tercih edilmiştir. Deve genellikle dikenli otlar sever; yandak, deve diken ve geven bitkisi develerin

çok sevdikleri bitkilerdir. Kış günlerinde bu bitkilerin kuruları verilir; gevenin de dikenli kısmı ütülür, kök kısımları yağlı olduğu için taşla ezilerek verilir. Yolculukta develere genellikle arpa unundan yapılan hamur (top) yedirilir. Devenin, etinden, sütünden , yününden ve derisinden faydalanılır. Devenin eti biraz mayhoştur. Yünü ise tabi renge sahip olur genellikle sumat dokumak için faydalanılır.

At arabaları ve daha sonra motorlu vasıtaların çıkmasıyla deve kervanlarının cazibesi kaybolduğundan bilhassa 1940'lardan sonra devecilik Karapınar'ın gündeminden çıkmış, deyim yerinde ise bir hatıra olarak kalmıştır. 60 yaşın altındaki nesil deveyi ve deveciliği bilmez; sadece belki hatıraları dinler. Deve kervanı sahipleri kervanları işleten devecileri kendi ailelerinden saymışlar, onlarla hemhal olmuşlar; bu arada bazı kervan sahiplerinin hanımları devecilere yabancı gözüyle bakmadıkları için onlardan çekinmemişlerdir. Bununla ilgili bir fıkra anlatılır.; evdeki hanımlardan biri evin dışında tuvalete oturmuş, o sırada da uzaktan deveci geçiyormuş. Başka bir hanım " gız adam geliyor" diye uyarmış. Tuvalete oturan hanım ileriye bakmış, sadece deveciyi görünce" gız adam devecinin neresinde" deveciden başka adam aramış.

Gene devecilikle ilgili olarak; Karapınar'dan tren yolunun geçmemesinin vebali o zamanki kervan sahiplerini gösterirler ama o konunun kervan sahipleri ile ilgisi olmayıp, o zaman ki siyaset adamlarımızın eksikliği ve demir yolu hattı projesi çizilirken Karapınar'ın devlet katında temsil edilememesinin etkisi olduğu yolunda yaygın bir kanaat oluşmuştur.

ALTI MAHALLE

Karapınar'ın ilk kurulduğu yıllarda ve bilhassa 1570 yılında çevredeki Türkmen ve Yörüklerin de yerleştirilmesiyle her biri küçük de olsa yirmi mahalle vardı. Zamanla Karapınar'ın iklim şartları dolayısıyla mahallenin sakinleri Karapınar'ı terk etmeye başladılar. Bu esnada kurulan tarihi mahalleler şunlardı; cami'i şerif mahallesi, Aksaray mahallesi, erdoğan ve aslan baba mahallesi, sevindik sofı mahallesi, mahkeme mahallesi, mütevellı mahallesi, larende mahallesi, kızsürü mahallesi, seydi Ahmet Fakih Mahallesi, kırılı mahallesi, 2. Mescit'i Hüseyinli mahallesi, mescit'i orduhan mahallesi, İlyaslar mahallesi, Varsaklar Mahallesi, Sülemiş Mahallesi, Mescit'i Hacı Tahir Mahallesi, Musa Bey Mahallesi ve Davut Fakih Mahallesi. Karapınar 1868 tarihinde ilçe merkezi olmuş, 1882'de de belediye teşkilatı kurulmuştur. Bu tarihteki altı mahalle 1955 yılına kadar devam etmiş ve halk arasında, bir olumsuz iş yapıldığı vakit "altı mahalle adama ne der?" söyleyişi bir atasözü gibi yerleşmiştir. 1955 yılından itibaren nüfusun değişik sebeplerle artması ile mahalle sayısı ya yeni mahallenin kurulması ya da eski mahallelerin bölünmesiyle günümüzde 28 mahalleye ulaşmıştır. İşte eski altı mahallemiz;

APAK MAHALLESİ: Semerkant'tan kalkıp Suriye üzerinden Adana ve daha sonra Karaman'ın Sıdırva (sudurağlı) köyüne yerleşen Türkmen aşireti geçimi devecilikle sağlamaktadır. Böğen sineğinin develere rahat vermemesi üzerine daha önceden taşımacılık esnasında keşfettikleri apak örenine 1560 lı yıllarda göç ederek burayı yurt tutmuşlardır. Apak inlerinin kuzeyinde Gürlük mevkiinde bulunan kireç ocakları (halk arasında gayreçlik) diğer yerlere göre çok beyaz olduğu için, bembeyaz anlamına gelmek üzere "APAK" adını vermişlerdir. İlk olarak gelip yerleşen bu aşirete birkaç yıl sonra Karakışla ve Osmancık'tan gelen Kul Hamza cemaati katılmış. Bu aşiretlerin tamamı Oğuz Türkmenleridir. 1570 yılında Kıbrıs'ın fethi ile Karapınar civarındaki köylerde yaşayanların Kıbrıs'a gönderilmeleri gündeme gelmiştir. Bu gelişme üzerine Karapınar'a yakın yaylalarda (obalar) oturanlara bir tamim yayımlayarak ya Kıbrıs'a gönderileceksiniz ya da Karapınar'a yerleşeceksiniz. Yerleşenler askerden ve vergiden muaf tutulacak; imarethaneden yiyip içecekler denilmiştir. Bunun üzerine Apak öreninde bulunan ahali Karapınar'da bir mahalle oluşturularak yerleştirilmiş ve mahalleye de geldikleri yaylaya izafeten "Apak mahallesi"denmiştir. Mahalle halkı kışları Karapınar'da geçirmiş, yazları ise apak örenine ve ören civarındaki Apak inlerine göçmüştür. Hatta koyun ve develeri çok olan aileler Apak inlerinde kışlamışlar ve örendeki antik değere sahip su kuyularını kullanmışlardır. Bu kuyular yakın zamana kadar Hacı Kadirlerin Kuyusu, Bodurların Kuyusu ve Orta Kuyu olarak anılmıştır. Apak mahallesinin halkı, Apak yaylısının yanı sıra Yenice köyü öreni, Börcük Yaylası ve Sırnikta Kamışağılı yaylalarında yaylamaktadırlar.netice olarak Apak mahallesinin halkı Oğuz Türkmenlerinden olup, bu mahalleye başka mahallelerden gelip yerleşenler de olmuştur. Genellikle Karapınar halkında Orta Asya Türkçesi diyebileceğimiz öztürkçe kelimelere

rastlarız. Apak mahallesi 1964 yılına kadar Karapınar'ın altı mahallesinden biriyken 1964 yılında cumhuriyet mahallesi bölünmüştür. Daha sonra da İsmet Paşa ve Adalet mahalleleri de bu mahalleden bölünmüştür. Apak mahallesi halen şimdiki Halk Bankasından (eski daire medresesi) Güneyi Konya yolu ve Kuzeyi Ayırt sokak olmak üzere Cumhuriyet ilk öğretim okulunun eski binasına bulunduğu yere kadar sınırlı olmakla birlikte, bu mahalleden bölünen halk'a da sorulduğu vakit Apaklıyz derler. Onlar için Apaklı olmak bir ayrıcalıktır.

ÇETMİ MAHALLESİ

Karapınar'ın eski altı mahallesinden biri de çetmi mahallesidir. Çetmiler(Çepni) oğuzların yirmidört boyundan biridir. 13. Yüzyıl da Anadolu'ya ilk önce Trabzon, Gümüşhane, Sinop yörelerine gelmişler 16. Yüzyılda Konya bölgesinde At-çeken oymakları içinde görülmeye başlamışlar ve buldukları yerlere "çetmi" adını vermişlerdir. Bugün Anadolu da 43 yerde Çetmi adı geçmektedir. Karapınar, Hadim, Bozkır ve Yunak gibi ilçelerde mahalle ören yeri ve köy adları vardır. Karacadağ'ın eteklerindeki Salur köyünün güneyinde ve acı göl'ün kuzeyinde bulunan çetmi köyü de bölündüğü boyun veya obanın adını alan köylerden olup, Kıbrıs'ın fethinden sonra, Kıbrıs'a gitmekten kurtulmak, askerlik ve vergiden muaf olmak, ayrıca aşevinden yararlanmak için Karapınar merkeze gelip yerleşmişler ve mahallelerine de Çetmi mahallesi adını vermişler ama köyleri Çetmi öreni olarak kalmıştır. Çetmi boyu Anadolu ya geldiği vakit alevi meşrebine sahiptir. Daha sonra değişik boy ve obalarla karışarak Sünni olmuşlardır. Şimdiki yeni mahalle Selimiye ve Pınarbaşı gibi mahalleler Çetmi mahallesinden bölünmüştür. Çetmi mahallesinde Daire-i cedid madresesi, tarihi çetmi çeşmesi ve Karapınar'a adını veren halen kurumuş olan pınar mevcuttur. Akkuş ,Akyayla-çiçek ,Vahap obası, Yirce, Çatmalı oba obalarıdır.

HACI ÖMERLİ MAHALLESİ

Karapınar'ın eski altı mahallesinden biri de Hacı Ömerli mahallesidir. Halkının, ke-tirler içinde ve şuanda erozyon bölgesinde bulunan yassı kışla veya kırkışla bölgesi (Karamanla Karapınar arasında bir yerdir.) Atçekenler oymağının içinde bulunan Tarsus Türkmenlerinden gelmeleri kuvvetle muhtemeldir. Karapınar'ayerleştirilen diğer obalar gibi Hacı Ömerli mahallesi halkı da Karapınar içine taşınmış ve Hacı Ömer isimli bir oba büyüğünün Ali tepenin kuzey doğusuna bir cami yaptırmasıyla birlikte mahalleye Hacı Ömerli mahallesi denmiştir. Sandıklı ve Alaaddin mahallesi bu mahalleden bölünmüştür. Konya yolunun güneyi ile Alitepe arasındaki bölge Hacı Ömerli mahallesidir. Bu mahalle halkı İnoba ve Samuk yaylalarında yazı geçirirler.

HANKAPI MAHALLESİ

Karapınar'ın eski altı mahallesinden biride Hankapı mahallesidir. 2.Selim döneminde Sultan Selim külliyesinin yapılmasıyla birlikte külliye de içine alacak

şekilde Karapınar Kalesi inşa edilmiştir; kalenin şehre giriş kapılarından biride Aksaray'a açılan kuzey doğu kapısıdır. Kale kapılarının girişine birer han yapılı ve böylece şehre giren çıkanlar kontrol altına alınıyordu. Hankapı mahallesi böyle bir han'ın önünde kurulduğu için hankapı adı verilmiştir.

Halkı Karacadağ bölgesindeki Yörük obalarından, Aksaray ve Niğde'den getirilerek yerleştirilen ahalden olup, bu arada bu bölgede yapılan savaşlardan kalanların oluşturdukları obalar olan seyiphacı, Karakuyu ve Sancaklar obalarında oturan kişilerde bu mahalleye taşınmışlardır. Halen yazları bu obalara çıkılır. Hacı İsa ve Fatih mahalleleri bu mahalleden bölünmüştür. Tarihi beş çeşmeden biri de bu mahallededir. Hacı İsa Camii ve Reşadiye Camii de bu mahallededir.

KALE MAHALLESİ

Kale mahallesi'de eski altı mahallemizden biri olup 2. Selim döneminde yapılan kale içinde ve kalenin hemen güneydoğusunda kalan bölgededir. Oldukça değişik yer ve obalardan gelen halkın yaşadığı bir mahalledir.

Maraş'tan gelen kalem oğulları (yazganlar) bu mahalleye yerleştirilmişler ve Karapınar'da ilk arsa tapusunu'da bu sülale almıştır. Niğde, Bor, Aksaray ve Karacadağ'dan gelen Yörükler ve bunların kalıntıları bu mahalle halkından olup, tarihi Sultan Selim külliyesi ve şuandaki çarşı bu mahallededir. Bu mahalle halkı genellikle çiçek kürtül gibi obalara yaz aylarında giderler.

KÜLLÜ MAHALLESİ

Karapınar'ın eski altı mahallesinden biri de Küllü Mahallesidir. 1570'lerdeki Karapınar'ın toplanma süreci esnasında Yelekli derbendine yakın olan Küllü öreninde bulunan köy halkı ile birlikte At çekenler cemaatı içinde bulunan bazı oymaklar ve konar-göçerler Karapınar'a yerleştirilmiş ve küllü öreni ne izafeten kurulan mahalleye küllü mahallesi adı verilmiştir. Sayılan oymakların dışında Kayseri ve Osmaniye'den, eskiden gelen sülalelerde bu mahalleye yerleştirilmişlerdir. Fettah oğulları, müderris oğulları, kalemliler gibi büyük sülaleler bu mahallededirler Türüdiye ve Fevzipaşa mahalleleri bu mahalleden bölünmüşlerdir. Bu mahalle halkı yazları, Yelekli, Çukurca, Yavşançukuru, Demiryalı, Tülkişar gibi obalara çıkarlar.

ESKİ HARMANLAR NASIL KALDIRILIRDI

“Tarlada izi olmayanın harmanda yüzü olmaz” sözü herhalde en fazla eski harmanlar için söylenmiştir.

Tarım motorize olmadan önce her şey hayvan ve insan gücüyle yapılırdı. Çiftçi, gücü sınırlı olduğu için tarlası olsa bile ekip biçeceği tarla belli bir miktarı aşmaz, en güçlü çiftçi bile 100-150 dönümü geçmezdi.

Tarla önceleri sabanla, daha sonra sabanın biraz gelişmiş olan tekli pul-lukla yapılırdı. Daha sonra ikili pulluklar gene hayvan gücü ile tarlayı sürmek için kullanılırdı. Havalar müsait olur olmaz tarla sürülür ekime hazırlanır. Tarlalar genel-likle yaylalara yakındır. Arabaya azık ve gerekli araçlar hazırlanarak tarlaya gidilir, hayvan olarak önceleri öküz, eşek, hatta deve kullanıldığı olmuştur. Daha sonra gücü yetenler at kullanmaya başlamıştır. Tarla hazır hale geldikten sonra sıra tohum saçmaya gelir. Tohum şimdilerde ki gibi bol değildir. Ya üç urup (havayının dörtte biri) ya da bir şinik (havayının yarısı) en fazla bir havayı tohum elle koltuk altından bele bağlanan dizlikten atılırdı. Herkes iyi tohum saçamaz. Tohum tarlaya düştükten sonra tapan çekilir ve yağmur beklenir, çünkü sulu ziraat o tarihlerde söz konusu değildir.

Baharla birlikte ekinler yeşerir ama bu arada tarla fareleri de ortaya çıkar; onlarla mücadele edilir. Başaklar ortaya çıkınca bu sefer tahıl hastalıkları baş gösterir ama o yıllar da zirai ilaçlar hemen hemen yok gibidir. İşi şansa kalmıştır. Yağmur çok yağarsa da bu sefer kınacık hastalığı musallat olur.

Başaklar sütte iken, süne ve bambul musallat olur bilhassa bambulla mücadele çok önemlidir. Bambulu uçurmak için kendir çekilir, içi su dolu kaplara, başaklardan tek tek toplanarak atılmak suretiyle yapılan mücadele acizliktendir. Daha sonra DDT ilacı çok zehirli ve toprakta kalıcı ve bitkinin bünyesine girici olduğu için kronik zehirlenmeye sebep olsa bile uzunca süre bambul mücadelesinde kullanılmıştır. Bambulla mücadelede DDT'nin kullanılması önceleri ilçe ziraat müdürlüklerince sağlanan pulverizatör (sırt motoru) ler vasıtasıyla, daha sonra da zirai mücadele uçaklarıyla yapılmıştır ama bu sefer bu zehir yaban hayvanlarının ölümüne sebep olduğu için çevrenin tabi yapısını (ekoloji) bozmuş neticede DDT kullanımdan kaldırılmıştır.

Tarlaya ektiğimiz ürün biçilecek hale gelinceye kadar bu aşamalardan geçtikten sonra buğday başakları kızarıp sapları kurumaya başlayınca, arpaların başakları ağarıp sapları gevremeden sıra hasada gelir. Ekinler olgunlaşınca hasada başlama işine “ekine girme” denir.

Ekinlere girilince herkes tarlalarının (ekinlik) başındadır. Oraklar, enlikler hazırlanıp tarlaya gidilir. Tarlanın bir köşesinden işe “bismillah” diyerek başlanır. Orakla veya elle biçmeye (yolmaya) başlanır, herkesin önünde götürdüğü bölüme “eynel” denir. Arada bir mola verilir, testiden su dağıtılır. Öğleye evin hanımı veya büyük annenin hazırladığı yemek veya bol sarımsaklı ayran aşı yenir. Biçilen veya yolunan ekinler kökleri dışarıya gelecek şekilde deste yapılırdı. Bunlar daha sonra

birleştirilerek yığın yapılır. Tarlada biçme işi bitince saplar özel olarak hazırlanmış at arabalarıyla harman yerine taşınarak halka yapılır.

Halkanın ortasına sap saçılır ve döven (düven) ile taneler başaktan ayrılınca kadar arada saplar karıştırılarak (malama karıştırma) sürülür. Ve malama olgunlaşınca ortaya yığılır ve halkadan yeni sap saçılarak bu işlem halkanın tamamı malama haline gelinceye kadar devam edilir. Malama yığınınına "tınaz" denir. Tınaz dan sonra rüzgar beklenir, rüzgar çıktıkça yabayla savrulur. Ağustos da hiç rüzgar çıkmadığı zamanlar olur ki "sağır ayı" denir. Harman atıldıktan sonra buğdayla saman ayrılır. Ayrılan buğdaya "çeç"denir. Samanın küçük taneli olanları rüzgarda uçarak ileride toplanır, buna "yavru saman"denir. Genellikle kuzulara verilir. Harman'ın zaiyatsız kalkması için harman yerinin iyi hazırlanması lazımdır. Ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın, harman sonunda bir miktar buğdayla toprak karışır ki buna "badas" denir. Badas en sonunda elenerek topraktan buğday ayrılır, bu genel olarak çocuklara verilir veya çerçiler için ayrılır. Genellikle birkaç komşu veya akraba aynı yerde harman atarlar, birbirine yardımcı olurlar. Harman yerlerinde uzun süre kalınır ve bir arada azık karıştırılır. Bu esnada zaman zaman yeni aşklar doğduğu olur.

Harmandan kalkan buğdaylar ihtiyaca göre harman sahibi tarafından kısımlara ayrılır. Önce evin unluk ihtiyacı, ailenin büyüklüğüne göre havayı hesabı ile ayrılır. Daha sonra, gelecek sene için tohumluk ayrılır, hayvanlar için yemlik, komşulardan harmanı olmayanlar için bulgurluk ve kavurgalık hemen gönderilir. Bir miktar da "nelik-netelik" ihtiyacı olana verilmek üzere ayrılır. Kalan kısım kıl çuvallara doldurularak satılmak üzere ofise götürülür. Samanlar önce samanlığa taşınır, samanlıktan artanlar ise harman yerinde noda yapılır. Nodanın içine yuva yapılarak tohumluklar burada saklanır ama o yıllarda hırsız korkusu yoktur. Şimdilerde öyle bir şey yapılsa akşama yerinde yeller eser. Nodaya mahsül koymayanlar avlularında veya karadamlarda (penceresiz aşhane) açtıkları zahra (zahire) çukurlarında mahsüllerini muhafaza ederler. Yaz gelirken unluğu tükenenlere komşular harman kalkınca vermek üzere ödünç verirler.

Harmandan kalkan buğday bir saksıya ekilerek, çimlendirmeden yeni buğdaydan kavurga yapılmaz. Bu da eski bir Türk geleneğidir.

GELENEKSEL KARAPINAR KOYUNCULUĞU

Binlerce yıllık bir geleneğin ürünü olduğu halde günümüzde geleneksel koyunculuk, bir tükeniş sürecine girmiştir.

Belki bir nostalji olarak 1950-60 lı yıllardaki koyunculuğa bir göz atalım; Geleneksel koyunculuğa halk kültürü (folklor) açısından bakarsak; koyunculukta, iklimin, toprağın, suyun, barınakların, beslenme maddelerinin özelliklerinin yanı sıra, diğer etkenlere şöyle bir bakarsak; çoban'ın önemi büyüktür. Çobanlar, güttükleri sürüdeki koyun cinslerine göre; kuzu çobanı sağmal çobanı, yoz çobanı, artık çobanı ve bir de "koyun çobanı" vardır ki yoz koyun ile sağmal koyun bir sürü halinde karışık yayılıyorsa, bu sürüyü yayan çobana "koyun çobanı" denir. Koyunculukta çoban duruş iki devredir. Birinci devre, her yılın 1 Martından, 29 Ekimine kadardır. Buna yaz devresi, çobana da "yaz çobanı" denir. İkinci devre, 29 ekim 1 mart'a kadar olan zamandır. Kış devresinde duran çobanlara "kış çobanı" denir. Kışın, çobana yardımcı olması için 15-16 yaşlarında çocuklar bulunur. Sürünün kalabalıklığına göre sayıları bir veya iki olabilir. Çobanlığa yeni başlayan, görevi çobana yardım etmek olan delikanlılara "çeltek" veya "çona" denir.

Aynı kişiye ait sürüleri yayan veya bir araya gelerek bir sürü meydana getirenlerin sürülerini yayan iş verenleri aynı olan çobanlar, birbirinin "yanaşığı" olur.

Çobanların eşyaları birbirine göre ayrılık göstermez. Her çobanın bir eşeği vardır. Eşek dişidir çünkü erkek eşek sürüde durmaz. Çoban eşiğinin sırtında; binmek, yük yüklemek için "palan" ı bulunur. Palanı eşiğin sırtında, "kolan" tutar. Bir çoban değneği vardır. Her çobanın bir heybesi vardır. Bu heybeye çoban kendi "azığını" köpekler için arpa unundan yapılmış ve "top"denilen yiyeceğini, su fiçisini koyar. Döl alma zamanı kırdan doğan körpe kuzular da heybeye konur. Ayrıca bir ucu ilmekli kıl ipten dokunmuş 4-5 metre uzunluğunda "bağılcağ" adı verilen bir ip ve keskin bir bıçak bulunur.bağılcağ'ın ne olduğunu da kısaca anlatalım, sürü gece yatısına kalınca çobanın bir koç veya erkeci ayağından bağladığı bir ucunada kendini bağladığı iptir.

Kuzu çobanları, "kuşluk vakti" kuzu sürüsünü suya getirirler. Kuzular suyunu aldıktan sonra yatağına yatırılır. Kuzularla birlikte çoban da dinlenir.

Koyun çobanları, güttükleri sürüyü kuzu sürülerinden sonra saat 10 gibi "kaba kuşluk" suya getirir dinlendirirler. Öğleyin yemeklerini yiyen çobanlar sürülerini "sakine" kaldırırlar. Sağmal koyun sürüsü sakinden iki saat sonra sağıma getirilir. Koyunları sağım için koşan çoban, sağım işi bitince sağmal koyunlarla kuzuları "emiştirir"

Kış günlerinde, koyun sürüleri, geceleri ağıllarında geçirir. Ağılların avlu kapısının ağzına çobanların hayatlarını sürdürmeleri için "çobansalık" vardır. Çobansalıklarda ısınma ve aydınlanma için kullanılan duvara gömülü "koraş ocağı" veya "dip ocağı" vardır. Ve burada "kemre", "kes" veya "yavşan" yakılır.

Yatıya giden çobanlar için (sürünün kısa bir süre için köye dönmemesi, ot için uzaklara gitmesi) "pilav kayıtı" (pilav pişirilecek malzeme) hazırlanır. Bir kişinin

koyunlarından meydana gelmeyen sürüye "perakende sürü" denir. Perakende sürüyü meydana getiren koyun sahiplerine de "katımcı" denir. Çoban azığının konulduğu iki kat bezden dikilmiş beze "çıkı" denir.

Her bir sürü çobanının 5-6 tane köpeği vardır. Çoban köpeği olacak "enikler" özel olarak seçilir ve "pin" adı verilen toprak çukurlarda, insanlarla temas ettirilmeden büyütülür. İnsanlarla ilişki kuran köpekler "yallı" olur. Küçükken, büyük köpeklere boğdurulmazlar. Köpekler; etle, peynir suyu, süt, arpa unu, süt, yağ sularının karıştırılmasıyla yapılan "yal'la" beslenir. Köpeklerin, hızla koşarken gözleri yaşarmasın diye, enikken burunları dağlanır. Eniklerin kulakları dibinden kesilir. Kurtlar veya köpeklerle boğuşurken kulakları ısırılmasın diye kesilir. "eski kulağı kesiklerden" deyiimi buradan gelir.

Çobanlar normal giysilerinin üzerine; sıcaktan, soğuktan korunmak için çeşitli giyecekler giyerler. Bunlar sırasıyla kürk; (6 koyun derisinden yapılanlarına göre " arabacı kürkü" 9 deriden yapılanlara "okçu oğlu kürkü" denir. Kiyik tülü ve keçeden yapılan kepenek giyerler.

Güz seçimi ve koç katımı; yaz devresinin sonunda 29 Ekim'de "seçim" yapılır. Seçim günü koyun sürüsü köye erken gelir, koyunlar kuzular mal sahipleri tarafından teker teker sayılıp teslim alınır. Anlaşıldığı takdirde çoban, sürü sahibine sürüsünü teslim eder. Çoban ücretine " çoban hakkı" denir. Güz seçiminde, sağmal sürüsüne koçlar katılır bunun için güz seçimine "koç katımı" denir. Sürü sahipleri çobanlara helva, zeytin ikram ederler.

Kuzunun koyunun rahmine düşüşünün yüzüncü günü, çobanların ve çocukların yaptığı şenliğe " saya " denir.

Sağmal koyunlar koç katımından beş ay sonra, kuzulamaya başlar. Sağmalların doğuma başladığı aya " döl zamanı" denir. Annelerle yavruların birleştirilmesine " emiştirme" denir. Bu iş kuzu süttten kesilinceye kadar devam eder.

Tüyleri uzayan koyunların kırkım zamanı gelmiştir. Sürü sahibi köyde iyi koyun kırkanlara haber gönderir. Kırkımcılar kırkım günü kendi " kırkıkıklarını" iç don ve işliklerini alıp kırkım yerine gelirler. Kapatılan yerde terleyen koyunlar koyun kırkımcıları tarafından yere yatırılır. " gül bağı" denilen kırkım ipi ile ayağından ikisi alta ikisi üste gelecek şekilde "köstenir" kırılmak için yere yatırılıp bağlanan koyun yarım saatten fazla bekletilirse ölebilir, buna " kırkık basması" denir. Koyun kırkımcıları hızlı çalışırlarsa onları da kırkık basabilir.

Sağmalların, toplu olarak doğumları başlamadan önce, doğum yapan koyunların kuzularına "kış kuzusu" adı verilir.

Kuzuların kaybolmasını, başka sürülerle karışmasını önlemek için her sürü sahibinin damgasıyla bir nevi işaretlenir; " inlenir." Annesi doğum sırasında ölen ve daha sonra olan kuzular öksüz kalırlar, bu kuzuların doyurulması için kuzusu ölen başka bir koyun tarafından emzirilmesine "yakma" denir.

Koyunların su ihtiyacını karşılamak için ağılların yanında açılan ve kovalarda su çekilen koyulara " aylan kuyusu" denir. Kaba kuşlukta, koyun sürülerinin kırdan geldikten sonra sulandıkları zamana "suvat vakti" denir.

Koyun sürülerine, haftada bir veya 10 günde bir tuz verilir. Yaz aylarında tuz taşlarında, kış aylarında oluklarda tuz verilir. Koyunlara verilen tuzlar irice kalın yemeklik tuzlar. "karınca başı tuz" diye adlandırılır.

"Aşı toprağı" denen nar kırmızısı bir toprak sütle veya suyla karıştırılarak koyunların kuyruklarına sürülür ki, buna "aşı yakmak" denir. Koçluk olarak ayrılmayan erkek "toklular" hadım edilir. Buna "burma" denir. Hayvanlara da "burgun" denir. Bunlara hadım edildikleri gün su verilmez, verilirse ölürler. Ufak koyunlar kesilince "tuluk" çıkarılır. Tuluklara ileride peynir basılacaktır. Tuluklar tuzlanır ve bakımı yapılır, yünü tuluk makasıyla bir santim yukarıdan kırılır, ayak uçları ve arkası dikilir. Koyunlar bakım ve üretim için ağıllar ve köyün hemen yanında yapılan çardaklarda barındırılırlar. Bütün ağılların, çardakların giriş kapısının bir yanında "çobansalık" vardır. Çobanlar burada yatar kalkarlar. İçinde köpeklere top yapılan bir tekne ve "koraş ocağı", "dip ocağı" ile Asfınik, Katran ve diğer ilaçlar ile çobanın kepeneği bulunur. Ağılların içinde veya yakınında "pin"ler bulunur. Buralar körpe kuzu ve enikleri korumak ve sıcak tutmak için hazırlanır. Kuzular çoğalınca ağıllın içine "kuzuluk" bölünür.

Koyunların ağıllarda uzun süre kalmalarıyla koyunların dışkılarının ağıllın tabanında toplanıp sertleşmesi sonunda "kemre" oluşur ve kemre, Eylül ayında bellenerak kaldırılır; yakacak olarak kullanılır. Koyunların, dışkılarına "gığ" denir. Ağıllardan avlulardan, yalıklardan ve suvat yerlerinde süpürülür. Sürü sahipleri ihtiyacını karşıladıktan sonra komşulara haber vererek koyunu olmayanların yakacak ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlarlar.

Sağmalların tam olarak süt sağım zamanının gelmesine, koşanlıkta koşan koşmaya başladığı zaman, "koyuna koşan ipinin atılması" adı verilir. Sağmal koyunların sütlerinin sağılması için, özel bir örme suretiyle birbirine bağlanmasına "koşan" denir.

Büyük sağmal sürülerinin sahiplerinin, evlerindeki kadınlar sürünün sağılmasına yeterli olmadığı zaman, sağılacak hayvanı olmayanlar arasından ücretle "sağıncı" tutulur. Sağmal koyunları koşana koşmak için kullanılan ipe "koşan ipi" (örken) adı verilir. Sağmal koyunlar, koşanlıktan çıktıktan sonra, annelerle yavruları birbirine katılır bu işe "emiş" denir.

Güz mevsimi yaklaşırken sütler azalmaya başlar. Bu zamanda eksik kalmış katıkların tamamlanması için, azalmış sütün her gün değerlendirilebilmesi mümkün olmadığından kadınlar, birbirleri ile "süt değışirler." süt değışiminde ölçü olarak kulplu tas kullanılır. Her zaman tas kullanılmaz, çoğu zaman "süt bellileri" kullanılırlar. Süt bellileri kamıştan yapılır. Bu kamışlara "Nişan" da denir. Helkelerin içine batırılırlar. Sütün yüksekliği ölçülür, sütün çöple ölçülmesine "belli basma" adı verilir.

Kuzuların annelerinden tamamen ayrılmasına "sütten kesmek" denir.

Bütün bir ilkbahar ve yaz mevsimi süt sağımı dönemi boyunca , sütün değerlendirilmesine, sütün süt ürünleri şekline dönüşmesine "katık almak" adı verilir. Yoğurt, peynir yağ, kaymak, çiğ suyu gibi sütün yapılan ürünlerin tümüne

birden "katık"denir.

Kaymaktan yağ yapılırken, karıştırıldıkça "çiğ suyu sütü" çıkar, bunlardan çiğ suyu peyniri yapılır. Çıkan yağa tuz ve çörek otu karıştırılır. Hazırlanan tuzlu yağın içine "şeytan karışması" diyerek, avuç içi büyüklüğünde beyaz bir taş katılır. Bu taş "bereket taşı" denir. Tereyağının her türlüüne "sade yağı" denir. Yoğurt mayasına "yoğurt çalacağı" denir.

Sağmal koyunlardan doğum yaptıktan sonraki ilk günlerde alınan süte "ağız"denir. Ağız biraz süt karıştırılarak ocakta kaynatılır. Pişirme koyulaşınca kadar devam eder, bu işleme "ağız bulması" denir. Sürü sahiplerinin dostlarına "ağız göndermesi" bir gelenektir.

Güz aylarında koyunların süttten kesilmesine yakın, koyunlardan sağılan bir günlük süt pişirilir ve büyük bir leğene dökülerek üzeri kalın bir bezle örtülür. Pişmiş süt leğende iki gece bir gündüz bekletilir. Sütün üzerinde kalın bir kaymak tabakası oluşur. Sahanlara şekli bozulmadan alınır. Üzerine toz şeker eklenerek yenir. Bu şekilde elde edilen kaymağa, "bastırma kaymak""koyma kaymak"veya "köpürtme kaymak" denir. Süttten yapılan her çeşit süt ürünü; yağ, yoğurt peynir vs. sineklerden, çeşitli haşerelerden, sıcaktan bozulmaması için, bastırıklarda muhafaza edilir. İçindeki çömler,kaymak kazanı, haranı, helkeler, tuluklar,tokalılar "bastırak sekisi" üzerine daire şeklinde dizilir. Üzerlerine sele kapatılır, daha sonra bastırık çulları, palazlar, kilimler en üste de keçeler sarılır. Bu işe "bastırık örtmek" veya "bastırık dolamak" denir. Bastırık yatsı namazında tekrar örtülür. Gündüz kullanılacak olanlar selenin dışında bırakılır. Dışarıda kalan yağa "harç yağı" denir. Bastırığın üzerinde toplandığı yere "bastırık sekisi"denir.

Bu anlattığımız koyunculuk,sadece ekonomik bir iş, bir geçim kaynağı değildir. Asırların ötesinden getirilen kültürel birikim ve tecrübelerin yaşadığı bir iş koludur. Şimdilerde bu anlatılanların hepsini tek tek bulmak mümkün değildir. Çünkü teknoloji işin içine girmiş işin kolayına kaçılmaktadır.

BİR ZAMANLAR KARAPINAR ÇARŞISI

Çarşı şehrin kalbi, ekonominin şekillendiği yerdir. Osmanlı,daha şehri ilk kurarken bu gerçekten hareket ederek, külliye de 39 dükkan inşa ederek (arasta) civar il ve ilçelerden çarşıda iştigal edecek esnafın Karapınar 'a gönderilmesini sağlamış, günlük hayatın akışını sağlayacak olan; yel değirmeni,dink, imarathane yağhane (bezirhane) gibi tesisler işler hale getirilmiştir.

Zamanla çarşı külliyesinin dışına taşmış genellikle külliye merkezi olmak üzere Konya caddesi üzerinde şekillenmiştir. 50'li yıllara baktığımız vakit, çarşıdaki ana cadde parke taşlarla kaplı, dükkanlar tek katlı kerpiç yapı ve Arnavut kiremitleriyle örtülüdür. Çarşıda bir dükkan açacak kadar sermayesi olmayanlar, ya çarşıda bir köşede, genellikle de külliyesinin ana kapılarının yanında yada mahalle içinde veya köylerde çerçicilik (gezici esnaf) yapmak suretiyle geçimlerini sağlarlar. Eskilerin anlattıkları bu esnaf; cikcik Halil Ağa, Kiroğlan Mustafa Ağa (yazarın dedesi), obabaşı Şaban Ağa, Pirenci Mehmet Ağa bunlardandır.

O dönemde çarşıda kimin nerede ne iş yaptığına bir bakalım; şehre giriş kapısı olan garaj(otogar) şuan ki sebze halinin bulunduğu yerde bir yazıhaneden ibarettir. Yazıhanenin müdür de Abdurrahman Ağa (Akyıldız)dır. Her gün Konya'ya üç kez otobüs kalkar sabah postası, öğlen postası, ikindin postası. Bazen işi çok acele olanlar gelir Abdurrahman Ağaya işlerinin acele olduğunu söyleyerek yardım isterler. Abdurrahman Ağa durumu izah ederse de adam anlamaz "benim işim acele" diye tutturur. Abdurrahman Ağa kendine has nükteli üslubu ile çareyi söyler. "sen gidedur otobüs arkandan yetişsin" der.

Otogar olarak kullanılan yer aynı zamanda kamyon garajıdır. Hemde küçük sanayiye bünyesinde barındırır. Küçük çaplı tamirciler, tenekeçiler buradaki beş altı metre karelik dükkanlarda icra-ı sanat ederler. Tamirci Mehmet ışıklı, Abdullah Çavuşoğlu, Muammer Şimşek, Mustafa Kocabaş, tamirci Mehmet Kocabaş hatırladıklarım.

Sebze pazarı; külliyesinin bedestenin temelleri üzerinde düzenlenmiş ve oldukça modern görünümlü olan, ortada beton bastalar batı ve güney genellikle bakkal dükkanları ve doğu taraftaki ana kapısının köşesinde Halil İbrahim Güven ve Kasap Yusuf Ağa'nın kasap dükkanları vardır. Burası daha sonraki yıllarda şehir parkı ve otobüs yazıhanesi oldu. Kadınlar pazarı, sebze pazarının kuzey ve doğusunda Cuma günleri ana yol üzerinde kurulur, genellikle Sümerbank mamülleri, dini kitaplar, küçük ev gereçleri satılırdı. O günlerin acıklı olayları üzerine yazılan destanları yüksek sesle okuyarak satan destan satıcıları da burada boy gösterirdi.

Bahar günleri yaklaşırken, ev temeli attırmaya niyetliler veya üç beş koyun alıp yaylamaya çıkmaya niyetli olanlar halı, kilim, namazlarını(Seccade) Sultan Selim Caminin avlu duvarları üzerinde sergileyerek satışa sunarlardı.

Hayvan pazarı bahar gelince hareketlenir. Güzlek iyi olur, yağmurlar da üstelerse piyasa hayli kabarır. Genellikle koyun, bazen çoban eşiği veya suvat atı

ihtiyacı olanlar burada buluşurlar. Güz ayları gelince de saman arabaları, piren ve yavşan arabaları Çarşıda boy gösterir, ihtiyacı olanlar sıkı bir Pazarlıktan sonra satın alırlar.

Şimdi çarşıya batıdan doğuya doğru bir bakalım. O günlerde kimler ve hangi dükkanlar vardı; hatırdaki kalanları bir görelim. Şu andaki PTT'nin bulunduğu yerin hemen doğusunda kaymakam evi (lojman) vardı, onun karşısında Gülcül-erin iki katlı oteli, otelin alt katında Hükümet tabipliği vardı. Derici Kemal Ağa ve Akyıldızların deri dükkanı vardı. Biraz ileride Mahmut Aydın belgenin benzinliğinin yanında Ömer Yarimoğlu ve muhtar Ahmet Ağanın dükkanları, bunların arkasında kelikçi Hacı İbrahim Ağa'nın dükkanı ki Hacı İbrahim Ağa kelikçiliğinin yanında bir nüktedandır. Vatandaşa kelik suyunu"pekmez" diye sunar, bazen bir doktor edası ile; tamir için getirilen iç lastiğinin tamir olmayacağını aklı kesince, "ben buna el katamam Konya'ya yetiştirin" diyerek işin içinde çıkar. Aydın Belgen'in petrolünün karşı tarafında bütünerlerin (haytalar) iki katlı oteli, otelin kuzeyinde ana yolda Enes Ağanın dükkanı yanında Mustafa Aydın(İstandık) ve Mehmet Soran'ın terzi dükkanı, onun doğusunda, köşede Kamil Zengin'in dükkanı, bu dükkandan güneye doğru olan çıkmaz sokağın içinde terzi Culdur İbrahim Ağa, aynı dükkanda terziler, Ali Boztaş , Borlu Ahmet Usta ve yanlarında terzi Nazmi Arıtürk (Ayyıldız) vardır. Karşılarında ise Marangoz Fevzi Sağdıç ustanın marangoz dükkanı vardır.

Bu üçgende şamata gırgır eksik olmaz. Önceden senaryo yazılır, uygun bir zamanda oynanır. Testi çatlamış kırılmaya hazırdır, kazara terzi dükkanına gelen vatandaştan testiden su vermesi istenir. Tam da testiden suyu katarken testi dağılır kulpu elinde kalır. Vatandaş mahçup olur. Ama bizimkiler senaryoyu oynamaya devam ederler; testide pek kıymetliydi , ya yenisini al ya da kelikçi Hacı İbrahim Ağaya bunu diktir derler. Adam mahçup bir şekilde testi parçalarını alır Hacı İbrahim Ağa'ya gelir. Onunda senaryodan haberi vardır. Dikeriz ama bu ancak İbrişin iplikle dikilir, o da şuanda kalmadı, parasını ver Konya'ya sipariş edelim der ve adamı savuşturur.

Yolun kuzeyinde Gülüm Osman Ağanın meyhanesi vardır., genellikle bürokrat takımı takılır. Onun karşısında İrfan Akyıldız'ın iki kapılı Apak kahvehanesi vardır ve hemen hemen her saat doludur, aranan insanları burada bulmak mümkündür. Doğu kapısının karşısında ekmekçi Mevlüt Ağanın fırını var ki o yıllarda ki somun ekmeği bulmak bir daha mümkün olmamıştır.

Yolun güneyinde Ali Rıza Zengin, Nazif Boz ve Kadir Yorulmaz'ın zahire dükkanı tüm at arabacıların uğrak yeridir. Onların doğu bitişiğinde Vehbi Akyıldız'ın (paşa) bakkal dükkanı, ondan sonra Zekeriya Mülazimoğlu'nun meyhanesi, Kürt Yusuf ustanın genellikle yem oluşu yaptığı marangoz dükkanı vardı. Daha sonra Tefik Çorakçı ile Yılmaz Peker'in manifatura dükkanı, bunların tam karşısında yolun kuzeyinde Toprak komisyonu binası, buranın doğusunda eski daire medresesinin bulunduğu yerde Ziraat Bankası vardır. Daha sonra sinema, ekmek fabrikası ve şu anda da Halk Bankası var. Tefik Çorakçı'nın dükkanını dönüveren köşede kara Ali'nin berber dükkanı vardır ki burası hemen hemen

tüm Apak mahallesinin traş olduğu dükkandı. Sakal traşı ustura ile yapılır, bunu bilemek için kapının sövesinde uzunca bir kayış daima emre amade asılı dururdu. Bu dükkanın hemen doğusunda sebze pazarı başlar. Girişteki ilk dükkan Mehmet Yenitürk'ün ikinci dükkan Muhammet Zengin'in idi. Bu dükkanlar sanki şimdilerin mini marketi gibi idi, ne arasan bulunurdu. Ancak 70lerden itibaren ayrışma olmuştur.

Çarşı çeşmesinin arkasında Zeynel ustanın lokantası, onun köşesinde terzi Ömer Cesur uzun süre burada kaldı. Buranın batı köşesindeki terzhane de Mehmet Ayırt ve Cafer Uysal vardı. Çeşmenin arkasından kuzeye yönelince kelikçi Mevlüt usta ve sonrasında Demirci Muzaffer Özkürkçü'nün demirci dükkanı onun karşısında Hulisilerin Ahmet Ağanın işlettiği otel yanında ise İzzet Bilici (dayı) nın meyhanesi vardı. Çeşmenin doğusunda köşede Yusuf Güven'in bakkal dükkanı yanında Veysel Zengin, Ali Rıza Zengin ve Nuh Türkmen'in bin bir çeşit manifatura dükkanı, Şahin Güven'in kahvehanesi bitişiğinde Belediye Başkanı Tahir Sözen'in Uğurlarla ortak benzinliği, Duran Sezer'in ve Seydi Koçak'ın dükkanı, yanında Sami karabacak'ın kitap, kırtasiye ağırlıklı gazete bayii, yanında Şenkulların oteli, doğusunda Nuri Ahmet Emekli'nin berber dükkanı ve ondan sonra Nakip Hasan Ağanın hanının bir parçası olan adliye binası vardı.

Çarşı çeşmesinin karşı tarafında bedestenin kapısının doğu tarafında Kör Abdullah'ın oğlu Mehmet Ağa'nın dükkanı vardı ki o dönemde Karapınar'ın süpermarketi sayılabilecek bir dükkandı. Ne arasan bulunur, bu dükkanda bulunmayan bir şeyi başka yerde bulmak mümkün değildi. Bitişinde terzi Ni-yazi Okumuş ve Asaf Uysal'ın terzhaneleri, devamında Gökkü berberin berber dükkanı ki bu dükkanda tüm çetmi mahallesinin dükkanı idi. Onun yanında çok beyefendi bir insan olan Celil Sezer'in manifatura dükkanı Osman Suvatçı ve terzi Hasan Hüseyin ustanın terzi dükkanı biraz ileride Mugayıtların Bekir Uğur, Hazım Uğur, Cevat Uğur'un manifatura dükkanı, köşeyi dönünce Mustafa Kuzu'nun bakkal dükkanı ve büyük bir kahvehane bulunmakla idi. Bu sıranın tam arkasında sokak içinde kalaycılar, ekmekçi Osman ağanın fırını ve PTT binası yer almış; buranın doğusunda Hürrem Sultan hamamı vardı. Haftada bir kere hamama gitme mecburiyeti getirilmişti. Yanında saraçların bulunduğu içine kambur Sadık Balıkcı, Mustandık gibi, Halil usta gibileri meşhurdu. Sadık Ağa dükkanını sarraf dükkanı diye takdim ederdi. Hanın ana yola bakan doğu kısmında Çukur kahvehane genellikle Çetmi ve köyden gelen vatandaşların devam ettiği bir yerdi. Daha sonra Ziya Mavi, Nurettin Mavi'nin her derde deva (ne ararsan bulunur) dükkanları Bahaddin Sözen'in petrolü ile ilçe halk kütüphanesi yer alıyor, bu sıranın karşısında yani yolun kuzeyinde alt katta müffü oğullarının petrolü, üst katta şehir kulübü, bitişiğinde Hacı Ahmet Okur (bülbül)'un manifatura dükkanı vardı. İçeriye açılan Nakip Hasan ağa'nın hanı, ilk sinema olarak çavuşoğlu Abdullah ağa tarafından burada açılmıştır. Fotoğrafçı Hüseyin Dinç ve Ali Gündüzalp burada ayaklı fotoğraf çekerler, Ali Gündüzalp aynı zamanda bisiklet tamirciliği de yapardı. Handan sonra kör Ali'nin kahvesi vardı ki burası da han kapısı ve köyden gelenlerin kahvehanesi

idi. Belediye binası, kaymakamlık, dava vekilleri Abdulkadir Erdoğan, Kemal Kırmaz ve Cahit Ovalının büroalrı ve radyocu Tekin Atabek usta, Yavuz Selim ilkokulu ve ortaokuldan sonra arşı biter. Toprak mahsülleri ofisi siloları başlar. Sultan Selim sokağında tek gazoz imalathanesi Kara Tahir ağa (dikici)alıştırdı. Arada unuttuklarım varsa affınıza sığınırım.

MÜFTÜ HACI İSMAİL HAKKI EFENDİ (DANIŞIK)

1281/1869 yılında Karapınar'da doğdu. Babası Hacı Müezzın Mustafa Efendi'dir. İlk tahsilini ve hafızlığını Karapınar'da bitirdi ve babası tarafından Konya'ya medrese tahsili için gönderdi. Ziyaiye Medresesinde Kadınhanlı Hacı Hüseyin Efendi'den sarf, nahif, mantık, mania ve akaid gibi dersleri, Sıtkı Dede'den Farsça öğrendi. Tavaslı Hacı Osman Efendi'den fıkıh dersleri, Bozkırlı Süleyman Efendi'den feraiz dersi aldı. İcazetini Kadınhanlı Hacı Hüseyin Efendiden aldı. Konya'daki medrese tahsilini tamamlayıp, icazetini aldıktan sonra memleketi Karapınar'a döner, Eski Daire medresesinde pek çok talebe yetiştirir. Hacı İsmail Hakkı Efendi, Arapça ve Farsçaya hakkıyla vakıftır. Güzel kuran-ı kerim okur ve güzel şiir yazar. Karapınar müftisi Mehmet Hilmi Efendi (Molla Efendizade) nin yerine 1902'de Karapınar müftisi olmuş ve 23 yıl müftilik yapmıştır. Çevresindeki insanların müşküllerini çözdüğü ve vatandaşların sürekli danıştıkları bir kişi olduğu için "danışık" soyadını almıştır. Halk tarafından çok sevilen alim bir zattır. Kalp gözü açık ve yakışıklı bir insandır. Mezarlıklarda mezarlarla konuşurdu ki Sultan Selim camiinin batısında bulunan Şıhlar Mezarlığında (şimdi yok) yatan İbid Emmi'nin naşı ile konuştuğunu kızı duymuş ve yakınlarına anlatmıştır.

Bir gün Sultan Selim Camiinde hutbe okurlarken, karakol komutanının dikkatini çekiyor ve bu kapasitedeki bir kişinin Karapınar gibi bir yerde kendini heba ettiğinden bahisle kendisine "niye buralarda duruyorsun?" diye soruyor. O'da cevaben: "benim sonum da ölüm. İnşallah peygamber efendimizin öldüğü yaşta ölmek istiyorum" der ve 63 yaşında vefat eder.

Hacı İsmail Efendi'nin oğlu Lokman Müffüoğlu, devecilik yaparak tuz ticareti ile meşgul olmuştur. Yazları Karapınar'ın doğusunda Acıgöl tarafındaki Kürtül yaylasına göçermiş. Kürtüle giderken, "Kürtül'e gidiyorum ama, Sultan Selim arkamdan geliyor sanır mı?" dermiş. Eşekle 1.5 saatlik yol olan Kürtül'e giderken bir hatim indiği söylenir.

Delibaş isyanında ; "hayırlısı ne ise o olsun" diye dua etmiş. Sonradan sorulduğunda "ben hangisi hayırlı ise o olsun diye dua ettim" şeklinde ifade vererek kendini aklamıştır. Yazmış olduğu bir şiiri torunu Lokman oğlu İsmail Müffüoğlundan aldım.

Ey arşı kürsü yaradan	Aşkından ayırma beni
Aşkında ayırma beni	Aşkından ayırma beni
Ey cümle yoğu var eden	Aşkından ayırma beni
Geldim bu dünyaya zelil	Aşkından ayırma beni
Ömrüm kısa zadim kalil	Aşkından ayırma beni
Eyle kerem vezirem sakış	Aşkından ayırma beni
İlme çalıştım bir zaman	Aşkından ayırma beni
Okudum okuttum her zaman	Aşkından ayırma beni
Ondan da bulamadım eman	Aşkından ayırma beni

Emval-i evlat fitnedir
Ehl-i ayal bir muhabbettir
Terk-i deva hep rahmettir
Bildim bu dünya boş imiş
Cem eyleyen bir hoş imiş
Halvet muhabbet hoş imiş
Dünyayı verseler bana
Yüzümü döndürmüşüm ağa
Meyl-i muhabbetim sana
Ömrüm bütün oldu heba
Erdir bana atta sala?
Bi hürmet Ali-aba ?
Nebi muhabbet hürmeti
Eyle müessir vusleti
Gösterme nar-i fırkatı
Yolum uzak halim vahim
Yüzüm kara cürmüm ayin
Fazlımla görmeyin cahim
Hali müezzin oğlunun
Arzusudur vusul onun
Lutfi kerem ihsan senin

HACI MUSTAFA EFENDİ (Köklüsoy)

1884 yılında o günkü adı Sultaniye olan Karapınar'da doğmuştur. Karapınar'ın sekizinci belediye başkanı olan Hacı Ahmet Efendi'nin oğludur. Babası Kayseri'nin Develi kazasından, annesi ise Konya'nın Obruk nahiyesindedir. İlk tahsilini Karapınar'da gördükten sonra konya küçük Karatay medresesi ve diğer medreselerde onyedi sene tahsil görerek müderrislik ünvanını almıştır. Arapça ve Farsçayı ana dili gibi bilirdi; yirmi yaşında annesi ve babası ile ilk defa hacca yaya olarak gitti. Talebeliğinin son senesinde Arapça hocası Somall İbrahim efendinin kızı Zekiye hanımla evlenmiştir. Müderris olduktan sonra beş altı yıl Konya'da kalmış, sonra Karapınar'a gelerek, dört beş sene mustandıklık yapmıştır. Daha sonra adı Konya isyanı denilen Delibaş isyanına karışmış Diyarbakır Ergani'ye sürgüne gönderilmiştir. Mahkeme neticesinde ve Deli başı Mehmet in yakalanıp öldürülmesi sonucu Karapınar'a tekrar dönmüş ve münzevi bir hayat sürmüş, özel talebelerine ders vermiş; zaman zaman çevreden sorulan meseleler üzerine fetvalar vermiştir. 1968'de tekrar hacca gitmiş 1972'de vefat etmiştir. Hacı Mustafa Efendi kalp gözü açık bir zattı . babasının kabrinin bulunduğu medrese kabristanlığında sık sık dua ederdi.

Koyunculukla ve çiftçilikle iştigal ederken bir seferinde altı yedi koçu çalınır, çocukları koçlarımız gitti falan derken "üzülmeyin koçlardan biri gitti ama geri kalanı köyün yakınındaki falan obrukta gidin getirin" der. Gerçekten gider bakarlar ki koçların ayakları bağlı olarak söylediği yerde durmaktadır.

Başka bir zaman gece kimsenin bulunmadığı bir sırada oğlu biri tarafından öldüresiye dövülür. Karakola durum bildirilir ama şahit, ispat yoktur bir şey yapılamaz. Çocuklarına der ki; "bekleyin döven adam şu anda çok hararetli kendisini suya atacak daha sonrada gelip benden özür dileyecek"der. Oğlunu döven kişi ikindiye doğru köydeki aylan kuyusunun baş havuzuna varır, kafasını gözünü iyice yıkadıktan sonra Hacı Mustafa Efendinin önüne gelir, diz çökerek yalvarır. "ben bir cahillik ettim, beni affet"der böylece davadan vazgeçerler.

CEVDET EFENDİ (Gür)

Karapınar'ın Cumhuriyet devrindeki ilk belediye başkanıdır.1856 yılında Karapınar'ın Hankapı mahallesinde doğmuştur. Babası Buharalı Salih Efendidir. Cevdet Efendi, belediye idare heyetinde maarif komisyonunda çalışmış ve mustandılık görevinde bulunduktan sonra belediye başkanlığı yapmıştır. İzmir ticaret odası kongresine katılmış, Reşadiye Camiinin yapılmasına öncülük etmiştir. İzmir'in Yunan işgalinden kurtulması üzerine Mustafa Kemal Atatürk'e aşağıdaki tebrik telgrafını çekmiştir.

Baş Komutan Mustafa Kemal Paşa Hazretlerine;
Ankara

Levsi vücudu ağdadan memaliki mükaddesemizi tahriri hususunda bezli ikram buyurulan hizmetlerinizin, Türk milleti ilelebet medyunu şükranınız olmakla ihtiramatı faikamın kabulü temenniyatı ile tebrik eylerim.

15.09.1922

Cevdet Efendi Karapınar'ı temsilen

(ülkemizin mukaddesatını yabancılardan temizleme hususundaki esirgemedен sunduğunuz hizmetinizi Türk milleti sonsuza kadar minnettar olarak borçludur. Üstün saygılarımla kabulü dileği ile tebrik ederim.

Cevdet efendi 11.05.1933 tarihinde Karapınar'da vefat etmiştir. Kabri Çetmi mezarlığındadır.

İBRAHİM GÜNDÜZ

İbrahim Gündüz, Karacadağ'ın eteklerinde Karapınar'ın Kayalı beldesinde 1943 yılında doğdu. İvriz İlköğretim okulunu 1962'de bitirip öğretmenliğe o zaman kasaba olan şimdiki Emirgazi ilçesinde başladı, bir yıl da Ekizli köyünde öğretmenlik yaptı. Bingöl iline bağlı Güveçli Köyünde er öğretmen olarak askerliğini tamamladı. Askerlikten sonra Karapınar'ın Hotamış bucağın da iki yıl çalışıp, Karapınar merkezde Gazi Mustafa Kemal İlkokuluna geldi. Daha sonra da Amil Önal ilkokuluna müdür oldu. Karapınar merkeze gelmesiyle birlikte araştırma ve fotoğtafcılık faaliyetlerine başladı. Yakın çevresinde bulunan Ramazan Ayyıldız, Zeki Köklüsoy ve Ahmet Kurt gibi öğretmen arkadaşlarının teşvik ve yardımlarıyla 1980'de Karapınar Belediyesi tarafından "Bütün Yönleriyle Karapınar" Kitabını bastırdı ki en önemli eseri budur.

İbrahim Gündüz sürekli araştırma ve derleme yapmış, bu çalışmalarını "Karapınar da kök boyacılık"" Karapınar folkloru" isimli eserlerinde toplamıştır. Bu eserlerini Karapınarlılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği bastırmıştır. Konya gazetesinde Karapınarla ilgili bildiri ve makaleler yayımlayarak, Karapınar'ın tanıtımına çok büyük katkılar yapmış, muhterem bir hocamızdır. Öğretmenlik ve yazarlıktaki verimli çalışmaları sonucu 1990 yılında Konya ilinde yılın öğretmeni seçilmiştir.

Karapınar gelinbaşları Karapınar da dokunan halı, kilim, tülü ve sumatların motifleri ve bu motiflerin neleri simgelediği ile kök boyanın elde edilişi ve ortaya çıkarılacak renklerin nasıl elde edildikleri konusunda araştırma yaptığı gibi, Ankara'da Karapınar halı ve tülüleri ile karma sergiye katılarak Karapınar halı ve tülülerini gündeme getirmiştir.

İbrahim gündüz bu çalışmalarına Konya merkeze geldikten sonra devam etmiştir. Mithat Paşa İlköğretim okulu müdürlüğü ve daha sonra 19 Mayıs İlköğretim Okulu müdürü iken 26.01.1999 günü arkasında geniş bir seven kitlesi bırakarak hayata veda etmiş, ismi Karapınar'da bir okulumuzda yaşatılmaktadır. Öğretmenlerimizin eğitim öğretim çalışmaları yanında, kültür,sanat, folklor, gelenek, görenek ve tarih bakımından önemli araştırmalar yapmaları bizi köklerimizimize daha sıkı bağlamaktadır. İbrahim Gündüz bu görevini hakkı ile yapan öğretmenlerimizdendir. İbrahim Gündüz'ün açtığı bu çığır diğer öğretmen ve araştırmacılara da bir ışık olur kanaatindeyim.

AYDINLI ZADE HOCA (MUSTAFA EFENDİ) 1866-1925

Babası Aydınli olduğu için Aydınli zade diye anılır. Kayseri medresesinde eğitim görmüştür. Kayseri 'de okurken uykusunun gelmemesi için dirseklerinin altına tuğla koyarak kitap okuduğunu anlatmıştır. İcazetini aldıktan sonra Karapınar'a sorgu hakimi (mustandık) olarak tayin olmuştur. Dini yönü de müftülük yapacak kadar kuvvetlidir.

Karapınar eşrafından Zortuoğullarındanlardan Yusuf Zengin'in kızı Emiş hanım ile evlenmiştir. Delibaş vakasında isyancılara yanlış yolda olduklarını telkin etmiş ama dinletememiştir. Saf, temiz,devletin menfaatlerini düşünen herkesle iyi geçinen biridir. Kendisinin bu hallerini yansıtan olayları vardır.

O dönemde kaldırılan harmandan öşür alınmaktadır. Öşür toplama zamanı; inoba'daki harman yerlerinde, buğday ceclendikten. sonra, hanımı Hocanın saf tarafını bildiği için öşür toplayanlar gelmeden buğdayı ölçer ve 100 havayı gelir. Hanımı,Hoca'ya sıkı sıkı tembih eder." Hoca öşürcüler gelirse biz burayı ölçtük 100 havayı geldi de " der ve hanımı köye gider. Hanımı köydeyken öşürcüler gelir. Hocaya sorarlar "hocam buradaki buğday ne kadar gelir?" derler. Hoca da: "çünkü siz devlet memurusunuz doğrusunu bilirsiniz" der. Öşürcüler de hocayı sınamak için "burası 150 havayı gelir derler" ve 150 havayı üzerinden öşürü yazarlar. Öşürcüler öbür harman yerine geçerler. Öşürcüler gittikten sonra hoca'nın hanımı harman yerine döner. Hoca' ya sorar? " hoca ne oldu öşürcüler geldimi? "diye hoca"tamam hanım geldiler, 150 havayı gelir dediler 150 havayı üzerinden yazıp gittiler"deyince Hocaya hanımı kızar " biz daha önce ölçtük 100 havayı gelmişti git hemen değiştir"diye çıkışır.

Hoca o zamanın seri vasıtası eşeğe binerek Mahmut Hacı yaylasında öşürcüleri bulur, durumu anlatır. Öşürcüler Hocanın saflığını bildikleri için öşürü 100 havayı olarak düzeltirler. Hoca gönül rahatlığı içinde harman yerine döner. Hanımı sabırsızdır, Hocayı yolda karşılar, ne yaptın? Hoca da gayet muzafferhane bir şekilde;" Hocan gider de boş mu gelir, kınalar gibi un ettim " der.

Bir kuraklık yılında köylüler Hocaya yağmur yağması için yağmur duasına çıkalım derler. Hava çok sıcak ve gökyüzü açıktır. Hoca köylüleri uyarır; "gaylıklarınızı (kışlık giyecek) alın, pilavı da erken dökün" der. Ama kimse yağmur yağacağına pek ihtimal vermediklerinden yazlık giysileriyle duanın yapılacağı yere giderler. Dede Dağında hacat'a çıkılır. Hoca, Allah'a öyle bir yalvarır ki iki gözü kan, yaş içinde almadan gitmem diye özden yakarır. Ortada bulut falan yokken birden bire hava bulutlanır., öyle bir yağmur bastırır ki, ahali ıslanır. Hoca'ya hak verirler. Dönemin müftilerinden İsmail Danışık, Hocanın ölümünden sonra kürt harbinden dönen, hocanın oğlu Hazım Hoca'ya ; "müftülük babayın hakkı idi ama ben müfti oldum oda mustandık oldu" diyerek Mustafa Efendinin rahatlıkla müfflik yapabileceğini ifade eder. Aydınli Zade Hoca hala Karapınarlıının dilindedir.

MUALLİM MEHMET AĞA (PEKER)

Muallim Mehmet Ağa Karapınar'ın ilk öğretmenlerindendir. Ali Atabek, Necmi Mutlusoy ve Mehmet Aygüneş aynı kuşaktandır ama "muallim" lakabı Mehmet Peker'e aittir.

Muallim Mehmet Ağa Katip oğullarından Mehmet oğlu Mustafa'nın eşi Fadimeana'dan dünyaya gelmiştir. Henüz 15-20 günlük bir bebek iken, ittihat ve terakki hükümetinin kararı ile Yemen Seferine çıkmak zorunda kalan babası Mustafa Efendi'nin 1912 yılında "karalaması" yani ölüm haberi askerlik şubesine ulaşır. Henüz 19 yaşında iken bir çocuk sahibi ve şehit hanımı olan annesi Fadimeana yoksul ve çaresizdir. Dedesi Bekir Hoca Fadimeana'yı kendisinden daha yaşlı ve çocuk için evlenmek isteyen Cuma Efendi'ye vermiştir. Böylece babası şehit olan küçük Mehmet annesinden de ayrılıp, babaannesi Zeliha Hanımın bakım ve himayesine kalır. Yetim Mehmet, Mustafa'nın yadigarına titreyen ve elinden geleni asirgemeyen ebesinin yanında büyümeye başlar ve okul çağına gelir. Ne yazık ki daha önce ayrıldığı annesini 1914 yılında yitirir. O artık yetim ve öksüzdür Karapınar'da mevcut olan mekteb-i iptidai'ye kaydı yaptırılır. Sınıfın en çalışkan, aynı zamanda en yaramaz öğrencisidir. Ebesinin diktiği krizet önlükten başka kılık kıyafeti yoktur. Ayağı bazen yalın, bazen çarıklıdır. 4. Sınıftayken sıraların arasında dolaşırken hatip Hakkı (Hakkı Sözen) adlı arkadaşı çelme takar; kafası sıra kenarına çarpar ve bayılır. Öğretmenleri Hakkı Sözen'in babasını çağırırlar, Mehmet'in tedavisini yaptırırlar, kafasına dikiş atılır iki ay okula gidemez, iyileşince devam eder ve sınıfını geçer.

İlkokulu bitirince Karapınar'dan Konya'ya koyun satmaya gelen çobanların peşine düşüp, iki gece üç gün yolculuktan sonra Konya'ya ulaşır. Üstü başı perişan, karnı aç ama kafasında okuma isteği ile Vali Konağını sorarak bulur. Vali Konağı'na zaptiyeler sokmak istemezler, ancak bir fırsatını bulup içeriye dalar. Valinin odasının kapısını kollamaya başlar ve bir fırsatını bulur bulmaz içeriye girer. Vali Paşa masasında bir şeyler okumaktadır, önce hiç dikkatini çekmez, bir ara başını kaldırıncaya Mehmet'i fark eder. Aralarında konuşmaya fırsat olmadan vali bastonunu fırlatıp "seni kim aldı buraya?" diyerek azarlar. Mehmet kendisine atılan bastonu alıp, vali paşa'ya "buyurun Paşa Baba, asanız' deyip uzatınca paşa: "aferin sen cesur birine benziyorsun kimsin, nerelisin, ne istiyorsun?" diye sorar. Mehmet de valiye hayat hikayesini anlatır. Öksüz ve yetim olduğunu ama okumak istediğini söyler. Durumu öğrenen vali görevlilere emir verir Mehmet'e yatıp kalkacak, yiyip içecek yer ve okul bulunmasını ister. Babalık gazetesi ve matbaasının sahibi Ahmet Mazhar Bey'e haber verilir. Diğer şehit çocukları gibi Mehmet de gösterilen yerde yatıp kalkmaya ve okula gitmeye başlar. Okulda en çok sevdiği ders "hesap hendese ve tabiat'tır" okuldaki zengin çocuklarının kitaplarını bir günlüğüne ödünç alıp, ders çalışır. Okul dışı zamanlarında da çörek satar ve günlük iki kuruş kazanır, sattığı çöreklerden de bir tane yeme hakkı vardır. Okuldaki müsamerelerde rol alır ve her zaman yanında taşıdığı kavalıyla dinleyenleri adeta büyüler.

Çalmayı ve dinlemeyi en çok sevdiği türkü şöyledir.

Yemen bizin neyimize
Şivan düştü evimize
Bak yavrular yetim kaldı
Güvenmeyin beyinize
 Basma fistan kirlenirse
 Başta poşu fırlanırsa
 Ya kimlere baba desin
 Yetim yavrum dillenirse
Günden yana soldumala
Yerden yani dondum ola
Yiğidimin ala gözün
Karıncalar oydumla

Lise 1.devreyi tamamlayınca ihtiyaç nedeniyle muallim alınacağını duyar ve sınava girer. Sınava girenler içinde birincilikle sınavı kazanır ve kamani köyünde stajyer öğretmen olarak göreve başlar, bu arada 1931 tarihinde mülazım oğlu Duran Efendi'nin kızı Bahriye Hanımla evlenir. 1933 yılında Arısama (Belkaya) köyü öğretmeliğine atanır. 1935 yılında soyadı kanununa göre "Peker" soyadını alır. 1941 yılında öğretmenlikten istifa eder ve öğretmenlikten istifa edince geçimini sağlamak için Karapınar merkezinde "attariye-bakkaliye" dükkanı açar. Biryandan da çiftçilikle uğraşır. 1954 yılında öğretmenliğe yeniden döner. Yavuz Selim ilk okulunda görev yapar 1958'de tekrar istifa ederek tarım, hayvancılık ve çiftçilikle uğraşır. Daha sonraları Karapınar ilçe merkezinde arzuhalcilik ve yeminli bilirkişilik yapan Mehmet Peker'in nüfus müdürlüğü ve tapu sicil müdürlüğü kayıtlarının Osmanlıcadan Türkçeye çevrilmesinde büyük emeği geçmiştir.

1986 yılında eşi Bahriye Peker'i yitirmiş. "yalnızlık Allah'a mahsustur, can yoldaşı bulunması gerekir." Diyerek yeniden evlenmiştir. 1997 yılı 10 Nisanında rahatsızlanarak Hakkın rahmetine kavuşmuştur.

İlçemizin sosyo-kültürel yaşantısına elinden geldiğince katkıda bulunmuş, devamlı olarak hak ve haklının yanında yer almış, dava vekilliği yaptığı dönemde genellikle veraset ve tapu ile ilgili konularda çalışmıştır.

Muallim Mehmet Peker'in şair tarafı da vardır. Karapınar'ın Derdi isimli şiirini birlikte okuyalım.

KARAPINAR'IN DEDİ

Sultan Selim attı temel taşını,
Değirmen yaptılar Ali Tepe'nin başını,
Şimdiki sırasındaki dükkanların,
Yerlerinde kaynattılar, sipahi aşını.
 Bir ufak pınar ağlar gibi akar.

O devirde yurda kim bakar?
Bir işe yaramayan pınar,
Bataklık olur kokar.

Mecbur olup,yaylalara çıkıldı.
Bu pınardan usanılıp bıkıldı.
Çok geçmeden pınar kurudu,
Sivrisineklerin evleri yıkıldı.

Bir yaylada beş ev bulunur.
Bu kadar cemaatle bayram namazımı kılınır?
Böyle böyle cehalet kök attı
Bilmeli ki maarifsiz olunmaz, yaylasız olunur.

Çalışana çoktur kazanç yolları.
Toprak her şeyi verir, sıvamalı kolları.
Fakat göz açıp gördüğümüz,
Deve, koyun bir de çiftçi tolları.

Birisini de bırakmak doğru olmaz
Bir kuyu bir ovayı sulamaz.
Bilelim ki kültür olmadıkça
Deve, koyun kimse rahat bulamaz.

Dünya koşar adımlarla ilerliyor bakın,
Tahsil çağındaki çocuğumuz belki bine yakın.
Şimdi ise okuyamız ancak 156'dır.
Şüphelenirseniz gidin mektebe bakın.

Yedi ile onbeş yaştır okuma çağı,
Ne zaman aşacağız bu dağı?
Devletimizden öğretmen isteyip,
Çocuğumuzu iyi devam ettirelim budur işin sağı.

Evlerimizin önünde vardır kuyu,
Hem öyle ki derya gibidir suyu.
Bir günde bir fidan değil binini sula,

Lakin atamadık kötü huyu.

Tamir edilip işledi hamam,
Genel hela çoktan olmuştu tamam.
Bir de su mahzeni isteriz,
Gevezeyim seslenmeden duramam.

Daha bitmedi isteğimiz var.

Halk evi,spor, musiki,doktor
Değerli şarbayımızdan dileriz.
Bir de elektrik makinemiz yoktur.

Gece okulunu kültür işyarımızdan dileriz.
Radyomuz çalarsa şen olur güleriz.
Cumhuriyet marşı ve istiklal marşı'nı,

Öğretirlerse sesimizle gökleri deleriz.
Müsamerenize gerek olanları denkleriz.
Öğrettiğinizi eski bilgilerinize ekleriz.
Ketir denen yerlerde bağ yapılması için,
Sayın ilçebayımız'ın buyruğunu bekleriz.
Bizim ayağımız, tempoya uymalı,
Bilmediklerimizi konferanslarda duymalı.
Yarın ki harp yağlı paçavra, zehirli gaz.
Şehrimizi, yaylamızı sütrelenmiş hale koymalı
Ah! Yine geldi ağacın kıymeti, yeri.
Ağaçlık yerde zihin açık, vücut diri.
Meyvecilik değil ereğim
Yüz kişi saklar, akasyanın her biri.
Eyvah!.. ilçeler içinde belki en geriyiz.
Sayın başkanlarımızın emrini bekleyen Türkeri'yiz
Ülkümüze son yoktur, elimizden birşey kurtulamaz
Çünkü acun kurulalıdan beriyiz.

Şarbay: Belediye Başkanı
İlçebay: Kaymakam
İlbay: Vali
İşyar: Memur

HÜSEYİN İLERİ (Bir Filozof)

Hüseyin İleri Karapınar'ın yetiştirdiği filozof bir öğretmendir. İlk ve orta okulu Karapınar'da okuduktan sonra liseyi okumak için, o zaman Karapınar'da lise bulunmadığı için Konya'nın köklü lisesi Konya Lisesine kaydını yaptırır ve birkaç arkadaşıyla birlikte eski bir evde kalır. Hüseyin hoca çalışkan bir talebedir. Onun için varsa yoksa matematiktir. Konya lisesinin o dönemdeki meşhur matematik hocası Mustafa bey (karaoğlan) Hüseyin hocanın modelidir. Onu model alan bir matematikçi daha var, Hüseyin hoca ile sınıf arkadaşı olan Mehmet Sayar hoca ikisi de Konya lisesini bitirdikten sonra o sıralarda yeni açılan Selçuk Eğitim Enstitüsüne devam ederek matematik öğretmeni olurlar. Hüseyin hoca hem iyi bir matematikçi, hem de çok iyi bir gözlemci ve tarihçidir. Hocası karaoğlanla daha doğrusu Konya lisesi ile ilgili çok ilginç bir hatırası vardır. Bir gün Ankara'nın bir lisesinden sürgün bir öğrenci gelir. Öğrencinin adı Raşit'tir ama Hüseyin hoca anlatırken "İreşit" diye bahseder. ireşit sürgün geldi ya hem de Ankara gibi yerdende. Sınıf arkadaşlarına hava atmayı seven bir tiptir. Okulun durumunu, hocaların durumlarını sorar. Konya lisesi öğrencileri; ireşit'e her şeyi anlatırlar ama, "aman karaoğlanla dikkat et ne kopya çektirir, ne de müsamahası var diğer hocalar gibi, oğlum önüne bak, arkana bak demez. Hoca nevi şahsına münasırdır. Gözde daima siyah bir gözlük, pantolon dar paça, ayakkabı sivri burun, yumurta topuktur. Güldüğünü gören de pek az olmuştur." Derler ama İreşit Ankara gibi bir yerdende sürgün gelmenin sarhoşluğu içerisinde; yeni arkadaşlarına havasını atar. Karaoğlanla ilgili olarak; " suçumuz olursa, haydi bir vurur seslenmeyiz, iki vurur hoca diye ağzımızı açmayız ama müsademizle üçüncüyü vurdurmayız. Kopyamızı da her derste paşa paşa çekeriz" der. Yeni arkadaşları da görelim bakalım derler.

Aradan zaman geçer, dersler ilerler birinci yazılılar başlar sıra cebir yazılısına gelir. Karaoğlanın huyu belli, kopyaya müsaade etmez, kopya çekeninde yanından yumurta topuklara basarak bir geçer. İreşit önceden tedbirini almış arka sıralardan birisinde kopyalığı ile birlikte zulaya yatmıştır. Yazılının sonuna doğru arka tarafta okkalı bir tokat sesi ile birlikte karaoğlanın sesi duyulur. Eş..lu eşek kaç geçtik" der der demezde İreşit kara tahtanın önünde kendini bulur. Bu arada zil çalar ve Karaoğlan kağıtları toplar çıkar ama sınıf İreşit'in başına birikirler. İçlerinden biri İreşit'e sorar ; "nasıl, ne haber?" der. İreşit " anlattığınız kadar varmış" der ve havası iner.

Hüseyin hoca iyi bir matematikçi ama iyi bir resimci değildir. Çalıştığı okulun müdürü, okulda resim öğretmeni olmayınca Hüseyin bey'e resim dersini istememesine rağmen verir. Ama hoca resim dersinden anlamadığı için pek verimli olamaz. Yıllık plana göre idare ederken sıra serbest çalışma resmine gelince öğrencileri sorar? Hocam ne resmi yapacağız diye, hoca filozofik bir cevap verir; " akşamın alacakaranlığında Alitepeye tırmanan kertenkelenin resmini çizin" der. Tabi bu zor çizilecek bir resimdir. Konunun ucunuda açık bırakarak isteyen istediği resmi çizerek ders işlenmiş olur.

Hüseyin hoca Turhal' da, Şuhut'ta ve daha sonra Karapınar lisesinde,son olarak da Karapınar imam hatip lisesinde çalışarak emekli oldu. Emekli olduktan sonra sık sık dostları ile bir araya gelerek hayatını devam ettirdi. Öğrencilik ve öğretmenlik anılarını, yaşam tecrübelerini dostları ile paylaştı. O her zaman nüktedan, filozofik ve nev-i şahsına münhasır karakteri ile Karapınar kültürünün taşıyıcısı olarak hafızalarımızda yer aldı. O daima samimi bir dost, her türlü ,yapmacıktan uzak, katıksız ve dürüst bir insan olarak öğretmen ve öğrencilerine örnek oldu. Afyondayken hayatını kaybetti. Geride tüm dostlarına iyi hatıraları kaldı.

CÜLLÜ MUSTAFA AĞA

Mustafa Ağa, aslen Han Kapı Mahallesinden olup, Hacı Ömerli Mahallesinden evlenerek iç güveysi olarak gelmiştir. Topak boylu, nur yüzlü, uysal bir yapısı vardır. Uzun yıllar “yağcılar” sülalesinde çobanlık yapmış, daha sonra belediyeyeişçi olarak girmiştir.

Bizim çocukluğumuzda çarşının bulunduğu Konya Caddesi parke taş döşeliydi. Belediyenin yolları sulayacak bir arazözü dahi yoktu. Aklımda kalan güzel şeylerden biri de Cüllü Mustafa Ağanın arazöz’ü idi. Arazöz dediysen motorlu ve su tankı olan bir vasıta değildi. Arazöz; tek atlı bir araba, onun içine konulmuş bir gaz yağı varili, varilin arabanın arka tarafına rast gelen iki metre uzunluğunda ve üzerinde delikleri bulunun bir boru ve borunun varile bağlandığı yerde bulunan vanadan ibaretti. Cüllü Mustafa Ağa çarşığı sulayacağı vakit varili çarşı çeşmesinden doldurur, araba yürümeye başlayınca vanayı açar ve son sistem arazözle yol sulanır. Sulama işi bitince varil arabadan indirilir, aynı arabayla belediyenin çöp arabası olarak çöpler toplanırdı.

Cüllü Mustafa Ağa çobanlık yaptığı dönemde Karapınar’da büyük bir kıtlık olur; koyunlara ne yem bulunur, ne de ot bulunur. Ağa koyunları Aydın tarafına götürmeye kara verir. Üçyüz sağmal koyunla yola çıkılır ama yolda da eşkıya korkusu vardır. Ağa kendi elbiselerini Cüllü Mustafa Ağaya giydirir, kendisi de çoban elbiselerini giyer; Söke’ye koyunları sürerler. Bahar gelince koyunların hepsi kuzular ve üçyüz koyun, altıyüz olur ve altıyüz koyunla Karapınar’a dönerler.

TAKALARIN ÜSÜK AĞA (Hasan Hüseyin Çorakcı)

Üsük ağa; içi dışı bir, tertemiz kalpli hiçbirşeyi maskeleyemeyen bir yapıya sahip halis bir insandır. Askere gidinceye kadar Karapınar dışına hiç çıkmamış, yörenin deyişi ile “Apak kaşının öbür tarafına geçmemiş” sohbetlerinde söylediği laflar hiç düşünülmemiş, imbiikten geçmemiş, içinden geldiği gibi söyleyiveren bir yapısı var.

Üsük ağa bazı şeylerini muhatabına doğrudan söylemez ama kendisine yapılanıda unutmaz; yeri gelince lafı gediğine koyar.

1950-60 lı yıllarda daha traktör tarıma tam anlamı ile girmemiştir. Harmandan elde edilen mahsuller kıl çuvallar doldurularak at arabaları ile toprak mahsulleri ofisine iletilir. Üsük Ağa’da mahsülünü kaldırır; 9 havayılık (9 teneke) kıl çuvalara doldurur at arabası ile ofise kadar götürür. Mahsülün boşaltılması hamallar tarafından yapılır. İçlerinde Zırdal lakaplı biri var ki gelen çuvalların ağzını açmak suretiyle boşaltmak yerine çuvalın altına bir bıçak çalarak boşaltır, çuval boşalır ama artık kullanılamaz hale gelir. Bu durumda ağa’nın içi gider ama karşıdaki de güçlü kuvvetli ve laf anlamaz bir adam olunca Üsük Ağa sesini çıkaramaz. Fakat içinden de söküp atamaz.

Aradan zaman geçer, Belen yöresinde tarla zamanı yeğenleri ile tarlaya gider, akşam olunca tüm traktörler lambalarını yakınca her taraf ışıl ışıl olur ama

Üsük Ağa bu manzarayı ilk defa gördüğü için şaşırır ve yeğenlerine sorar; "çocuklar şu görünen ışıklar Ankara'nın ışıklarımı? der . onlar da "emmi o ışıklar Ankara'nın ışıkları değil, onların öbür tarafında Zırdal'ın tarlası var deyince, Üsük Ağa yıllardır içinde sakladığı lafı söyleyiverir. "ellemeyin o çuvalın ağzı dururken altından bıçaklardı, kartallar yesin gitsin" diyerek yıllar önceki hincını almış olur.

ALLAH BU KADAR YERE NASIL YAĞMUR YETİŞTİRSİN

Dedik ya Üsük Ağa askere gidinceye kadar Karapınar dışına çıkmamış diye. Askere gidinceye kadar köyünde hep yağmurun azlığından bahsetmişler ve sürekli Allah'tan yağmur istemişler ama Üsük Ağa tüm dünyayı köyünden ibaret zannetmektedir. Askerliği Akşehir'e çıkar Karapınar'dan Akşehir'e kadar gider ama gider gider yol bitmez. Ona göre uzunca bir yol gider ve her tafaf tarla,tapan, aklına Allah gelir ve der ki ; "Allah'a ne diyeceksin bu kadar yere yağmuru nasıl yetiştirirsin" der.

EKİN SAHİBİ Mİ HAKLI EŞŞEK SAHİBİ Mİ

Üsük Ağa'nın tarlası hemen köyün kenarındadır. Tarlayı eker, ekin iyi ama abisininde eşeği var. Eşeği boş bırakır, eşek de doğruca ekine gider. Bir iki kere Üsük Ağa eşeği ekinden getirip, abisine durum anlatıp eşeği boş bırakmamasını söylese de abisi umursamaz. Üstelik Üsük Ağa'ya da "ekine sahip ol!" diye sert çıkar. Fakat Üsük Ağa abisine karşı bir şey söyleyemez ama ablasına içini döker. Olup biteni anlattıktan sonra ablasına sorar. "sen hak ver, ekin sahibi mi haklı eşek sahibi mi haklı?" der.

APAKLI MUSTAFALAR

Apaklı Mustafalar ilçemizin meczuplarından idi ama bazı hallerine de akıl sır ermezdi. Akılları bir çok şeye bizden daha çok ererdi. Büyükler değer verirdi. Onlar da onları severdi. Lakin mahallenin yaramaz çocukları zaman zaman kızdırırlar onlara küfür ettirirler, ondan zevk alırlardı. Onu kızdırmak için "guuk" veya "apaklı" derlerdi. Çünkü kendisi apak mahallesinden değil, Çetmi mahallesinden idi. Apak mahallesinde iyi konuşamayan bir tat oğlan Mustafa vardı. O çarşı çeşmesinin başında oturur, çeşmeye su doldurmaya gelenlerden sevdiklerine su verir, sevmediği olursa çeşme başına yaklaştırmazdı. Mustafa bu Apak mahallesinden olan Mustafa'dan korktuğu için "Apaklı geliyor" derler Mustafa önce korkar uzaklaşır sonra yalan olduğunu öğrenince çocuklara küfür ederdi. Zamanla Çetmili Mustafa'nın adı "Apaklı" olarak kaldı. Kızdırmak isteyen çocuklar "lüp-guuk" diye bağırırlardı.

Mustafa'nın kalp gözü açıktı. Bir gün Akbaş yaylasından biri eşeğine binmiş gelirken Apaklı ileriden bağırır "heybenden bir tandır ekmeği ver" der. adam "tandır ekmeği yok der" der. Mustafa adama "heybende beş ekmeğin var" der. Adam heybeyi açar bakar ki beş ekmeğin var. Mustafa'ya birini uzatır, fakat Mustafa almaz. Çünkü ekmeği veren gönülsüzdür.

Görüleceği gibi bu olayda anlayana büyük ders vardır. Ders her zaman çok bilenden alınmaz.

ALİ OSMAN AĞA VE NÜKTELERİ

Ali Osman Ağa aslen Hacı Ömerli mahallesinden olup, evlenip, kendi evini kurduktan sonra mahallesinden ayrılarak o zamanlarda Karapınar'ın kenar semtine taşınmıştır ki orası Apak mahallesidir. Ali Osman Ağa kerpiç inşaat ustasıdır. Ama aynı zamanda mizah üstadıdır. Hayat dolu, hayata güzel bakan bir insan olduğu için nükteleriyle hala anıla gelmektedir. Onunla ilgili bazı anekdotları aktarmak istiyorum.

Ali Osman Ağa bir gün kahvehane açar ve bütün komşularını çağırır, komşularına ; "ilk gün burası sizin herkese bir defter açtım" der. (veresiyecilik yaygın olduğu için yenilir, içilir, harman kalkınca paralar toptan ödenir.) Ali Osman Ağa açtığı veresiye defterlerini her gün karıştırır, vatandaş gelsin gelmesin adının karşısına bir çizgi atar. ilk gün bir çay içip parasını ödemededen giden ve harman zamanına kadar kahvehaneye uğramayan bir delikanlı harmanı kaldırıp işini bitirdikten sonra kahvehaneye uğrar. Ali Osman Ağa'ya "benim ilk gündün bir çay borcum var alır mısın " der. Ali Osman Ağa veresiye defterini bir karıştırır " senin altı aylık çay borcum var" der. Delikanlı itiraz eder. " ben ilk gün bir çay içtim gittim, bu güne kadarda gelmedim" der. Ali Osman Ağa " ben kahveyi sizin için açtım gelip içseydin" der.

Ali Osman Ağa çocukları sever ama yokluktan fazla bir ikramda bulunamaz. Fakat çocukların sabrını denemek için de eve gelen çocuklara soğan ikram edermiş. Tabi soğan çocuğun yiyeceği bir şey olmadığı için geri verirmiş. Buna eşi Marziye Abla itiraz eder. " Ali Osman çocuklara niye soğan verirsin, şeker versene" der. Ali Osman Ağa hazır cevaptır: " Marziye nar gibi soğanı yemeyen çocuk şekeri yermi" der.

Ali Osman Ağa baranasını da kendi alır Adana'ya inşaat yapmaya gider. Bir adamla avlu duvarı yapmak üzere anlaşılır. Para inşaat bitiminde ödenecek. Duvar örülür ama çok çabuk örüldüğü ve malzemeler yerine oturmadığı için sallanmaya başlamıştır. Arkadaşlarına: " siz duvara dayanın ben parayı alayım. İnşaat sahibine göstereyim" der adamı bulur gelir. Duvarı gösterir. " inşaat bitti , sağlam olarak teslim" der ve parayı alır, sonra arkadaşlarına dönüp " bırakın göçerse göçsün " der. Tabi bu inşaat sahibine yapılan bir şakadır.

Bir gün Ali Osman Ağa'nın yaylasına kiraz satmak üzere çerçi gelir. Teraziyi çıkarır ama okkayı unuttuğunu görür. Köylüler de birikmiştir. Ali Osman Ağa " benim yumruğum bir okka" der. Terazinin bir tarafına kiraz, bir tarafına Ali Osman Ağa yumruğunu koyar, kiraz biraz fazla biraz az böylece satılır. Eski daire medresesinin havlusunda bir top arabası getirip yerleştirirler , herkes ler topun menzili nedir diye merak eder bilen çıkmaz. Bunu bilse Ali Osman Ağa bilir derler. Ali Osman Ağa'yı çağırır sorarlar. O da bilmez ama gene de çaktırmaz " bu topun mermisinin önüne dağ taş denk gelmezse üç gün üç gece gider der. Gene işin içinden çıkar. Ali Osman Ağa fakirdir. Bir gün çarşıdan geçerken iki tuzu kuru ağa dükkan önüne oturup çay içiyorlar. Ali Osman Ağa ile eğlenmek için "yahu sen ölmedin mi idi, nereden çıktın böyle" derler

-Evet ölmüştüm ama geri geldim

-hayrola niye?

- ölünce doğru cennete gittim, bura dolu alamayız dediler. Bende hazır gelmişken cehenneme bari gireyim dedim, kapıda karşıladılar. İki kişilik yer var ama seni alamayız, orası Karapınar'dan falanca falanca ağalara ayrıldı dediler ben de geri geldim.

İBRAHİM ÇETİN ÇOK YÖNLÜ ZANAATKAR VE SANATÇI

İbrahim Çetin İkizli köyünden Tahsin Ağa'nın büyük Oğludur. Kültürlü, zanaat sahibi, müziği ve folklorik değerleri seven bey efendi bir insandır.

İbrahim Ağa'nın esas mesleği nalbantlıktır. Daha sonraları mezartaşı yapımı ve üzerinin yazılması ile uğraşmış ve oğullarını da bu meslek üzere yetiştirmiş. Karapınar'da bu mesleği yapan tek ailedir.

İbrahim Ağa dedik ya çok yönlü bir insandır; eline aldığı müzik aletlerini ustalıkla çalan bir sanatçıdır. İbrahim Ağa'yı keman ve cümbüş çalarken gördüm. Onu ölümsüz yapan eserleri ise 1939 yılında Yağmapınarlı Osman Sel ile birlikte Karapınar Halk evinde büyük folklor ustası Muzaffer Sarı Sözen vasıtasıyla Türkiye radyoları arşivine kazandırdığı "ince çayır biçilir mi" türküsüdür. Güfte ve bestesi kendisine aittir. Karapınar folklorünün yaşayan değerlerinden biridir. Ama maalesef bugün yeni neslin bu türkülerden haberi yoktur. Üstelik Neşet Ertaş tarafından türkü "kesik çayır" şekline dönüştürülerek bu şekilde meşrulaştırılmak sureti ile "ince çayır" türküsü silinmek istenmiştir. varislerinin ve ilgililerin sahip çıkmasını bekliyorum.

Kesik çayır biçilirmi?
Sular soğuk içilirmi?
Bana yardan geç diyorlar
Yar tatlıdır, geçilirmi aman

İnce çayır kalın çayır
Yaktın ciğerimi çayır çayır
Dağlar dağlar viran dağlar
İçim yanar kalbim ağlar.

Ağam ben yandım, paşam ben yandım,
Ellerin köyünde eğlendim kaldım,
Ben bir güzele meyil bağladım
Uyudum uyandım koynumda sandım

Elinizden elinizden
Kurtulaydım dilinizden
Yeşil başlı ördek olsam
Sular içmem gölünüzden aman.

İbrahim Çetin - Osman Sel
Karapınar – 1939

GİRERKEN-ÇIKARKEN KUZULAR GİTTİ

Ahmet Ağa, mütevazı, hoş görülü, gönül eri bir insandır. Eski model arabasıyla nakliyecilik yapar. Karapınar'ın Türkmen köylerinden birinde Osman ağa isimli köyünde koyun kuzu ile uğraşan bir arkadaşı vardır; bir gün karşılaşır, Ahmet Ağa arabadan bahseder, işlerinin iyi olduğunu söyleyince, Osman Ağa "bende ortak olayım" der Ahmet Ağa "peki sende gir" der. ama para pul ve şartlar hiç konuşulmaz. 6 ay kadar sonra Osman Ağa bir Karapınarlıya rastlar, durumu anlatır. "bizim Ahmet'in işleri nasıl araba çalışıyor mu?" der. O da "Ahmet Ağanın işleri kötü, araba arızalı yatıyor" deyince, Osman Ağa "Ahmet'e selam söyleyin ben ortaklıktan çıkıyorum" der. Karapınarlı Ahmet Ağa'ya durumu söyleyince; Ahmet Ağa'da "pekiyi çıkarsa çıksın" der. Aradan bir altı ay daha geçer, gene bir Karapınarlıya rastlayan Osman Ağa Ahmet Ağa yı sorar.; arabasının iyi çalıştığını, işlerin iyi gittiğini öğrenince "Ahmet'e selam söyleyin ben tekrar gireyim" der. Ahmet Ağa'da "pekiyi girsin" der. Ama "Osman Ağa'ya ders vermenin zamanı geldi" der. Bir gün Konya'da Saman Pazarında gezerken uzaktan Osman Ağa'yı görür. Ona görünmeden arabaya atlar, doğru Osman Ağanın köyüne gider. Osman Ağanın hanımına varır; "döne bacı, Osman'ın selamı var beslediğiniz kuzuları Konya'ya götürüleceğim Osman satacak" der. Kırk kadar kuzuyu kamyonu yükler, doğru Konya'ya götürür satar. Akşama köye gelen Osman Ağayı hanımı karşılar: "Ahmet Ağa ile selam göndermişsin kuzuları gönderdim. İyi sattın mı bari" der. Bu sefer Osman Ağa şaşırır. Hanımına kızar ama kafasına dank eder. Doğru Karapınar'a gelir. Ahmet Ağayı bulur "yaren, bizim kuzuları götürmüşsün ne oldu?" der. Ahmet Ağa'da içinden gülererek, Osman Ağaya iyi bir ders vermenin olgunluğu ile cevap verir. "Yaren, senin kuzular, girerken çıkarken gitti" der. Sonra kuzuların tutarı olan parayı Osman Ağaya verir.

GELDİ DİYEN DE VAR GİTTİ DİYEN DE

Halil Ağa dini bütün hayatında hiç yalan söylemeyen muhterem bir zattır. Oğlu askerde, bir gün firar eder ve eve gelir. Birkaç gün kalınca durumdan konu komşu haberdar olur. Olurlar olmasına da içlerinden biri jandarmaya haber verir. Jandarmaların eve baskın yapacağını öğrenen Halil Ağa oğlunu evden başka bir yere gönderir. Jandarma evi basar; arar tararlar evde asker kaçacağını bulamazlar. "Halil Ağa oğlun firar etmiş gelmiş, evde diyorlar" der. Halil Ağa: "geldi dese oğlanın yerini söyleyecek "gelmedi" dese yalan söyleyecek. Bir ara yol bulur "kumandan geldi diyen de var gitti diyen de var" der ve böylece işin içinden yalan söylemeden sıyrılır.

GENELİ HAMDİ AĞA (Birbirimizi yüceltelim)

Hamdi Ağa'ya Geneli dediğime bakmayın aslen Hotamışlı olup, hayat üniversitesi mezunu tam bir beyefendilik abidesi insandır. Hamdi Ağa çiftçilikle meşgul olmanın yanı sıra uzun yıllar nakliyecilik yaptığı için yurdun her tarafını gezmiş, bu arada değişik insanlarla tanıştığı için tam bir insan sarrafı idi. Çevresine sürekli olarak yardımcı olur. Bilhassa Taşkent ve Aksekili insanların birbirlerine olan tutkunluklarını ve birbirlerini yüceltmelerini anlatır. Hamdi Ağaya göre iki hemşeri birbirini yüceltirse üçüncü insan bunları mutlaka yüceltecektir. Hamdi Ağa sık sık Karapınar'a gelir, geçmişi ve hayat tecrübesini çevresine anlatır, kendi işlerini bırakır, başkalarının yardımına koşar; kim hasta, kimin resmi dairede veya Ankara'da işi var onu takip eder. Başkalarının mutluluğundan kendisin pay çıkartan bir Türkmen ağasıdır.

Hamdi Ağa gibileri bugün zor bulunur, zor yetişir.

“PANGA ÇANGA DE, GEÇ”

Karapınar'ın merkez camilerinden birinde emekliliği gelmiş olan Hakkı Hoca imamlık yapmaktadır. Emekli olacağına yakın yanına yeni imam verilir. Hakkı Hoca ayrılmadan önce yeni imama camiye ve cemaatı tanıtır. O hafta Cuma hutbesinin konusu “faizdir” Hakkı Hoca cemaati tanıdığı için yeni imama tembihatta bulunur: “aman oğlum bu mahalle biraz faizle uğraşır, hutbede fazla derine dalma panga çanga de geç” der. Ama yeni imam minbere çıkar faizden bir başlar ki “alan da, veren de, yazan da, çizen de cehennemlik yatacak yerleri yok” deyince, cemaatten biri bağırmaya başlar. “ya bizim paraların bir sene beklediği ne olacak diye” bağırır. Bunun üzerine Hakkı Hoca yeni imama çıkışır. “Ben panga çanga de geç demiştim sen neden cemaati tahrik ettin?” diye. Böylece yeni imam ilk hutbesini okumuş olur.

HAYDİ SEN DE MUHTAR ALİ'YE GİT

Hotamış'ta uzun yıllar muhtarlık yapmış olan Ali Ağa heybetli, sert bakışlı, otoriter bir muhtar olup, tam bir Türkmen ağasıdır. Köyün bir de bekçisi var ama Ali Ağanın otoritesinden yıllarca memmun olmamış, ne yapsın Ali Ağa muhtarlığı sürekli kazanmaktadır. Derken gene bir muhtarlık seçimi yaklaşmaktadır. Seçimi muhtar adaylarından daha çok bekçi merakla beklemektedir. Gönlü carı'dan taraftır ama kimin kazanacağını da kimselere sormaz, derin düşüncelere dalar.

Bir gün kırdı koyun otlatırken aklına bir fikir gelir; bir koçaman bok böcüsü toplar; bunlara oy attıracaktır. Böcülerini topluca koyar, çevresine elindeki değnekle bir daire çizer ve iki tarafa işaretler. Kuzeye gidenler carıya oy vermiş olacak, güneye giden de muhtar Ali'ye oy atacaktır. Elinde değnekle böcülerini gözlemeye başlar. Carıya taraf gidene ses yok, ama böcüler Muhtar Ali tarafına gitmeye kalkarsa değnekle carı tarafına çevirip carının oylarını arttırmaya bakar. Fakat böcülerin bir tanesini bir iki kere çevirse de böcü ısrarla muhtar Ali'ye yönelir. Bizim bekçi sinirlenir, bir oy bir oydur. Böcüye okkalıca bir değnek yapıştırır. "haydi sen de muhtar Ali'ye git"der. Ama çabalarda fayda etmez, gene muhtar Ali seçimi kazanır.

ATI TERLETME

Karapınar'da hanımı ve bir oğlu ile yaşayan ve hülyaları geniş olan Memiş, çarşıdan eve gelirken bir nal bulur. Değişik hayaller kurarak ceketinin cebine atar. Hanımı beyinin ceplerini yoklamaya pek meraklıdır. Ceketin cebinde nalı görünce merakla Memiş'e sorar? "Memiş bu nal nedir?" der. Memiş bu soru üzerine kurduğu hayali anlatır; "bire kadın bir nal bulduk bunun yanına üç nal daha bulsak, birde araba ayarlasak; hiç değilse kışlık yakacak ihtiyacımı (yavşan, piren, şapla) getirir karşılığımız" der. Hanım bu arada dayanamaz lafa karışır. "Memiş hazır araba koşulu iken bir de anama gideriz." Der demez Memiş'in kafa atar. "bire kadın daha yeni piren getirdik at terli, sen atı çatlatacak mısın" der hanımına tekme tokat girişir, kadın dediğine diyeceğine pişman yerde kıvrır, ortalık biraz sakinleştikten sonra, oğlan babasına "baba bu atın tayı olmaz mı?" der. Baba da "olur tabi oğlum" der. Oğlan bu sefer "atın tayına da ben binerim" der. Ama baba hemen gürler Eş... lu eş...k daha taze tay tayın belini kıracaksın" der. Ve oğlunu da bir güzel döver. Sakinleşince bir bakar ki elinde bir tane nal var. Daha at araba bile ortada yokken ortalık et yağ olmuş.

BASTIRIK

Bastırık; yaz aylarında koyun ve keçilerden elde edilen katık (kaymak, yağ, yoğurt, peynir) ve sebze, meyve gibi günlük ihtiyaç maddelerinin bozulmalarını önlemek için serin ortamda saklandıkları yerdir.

Bastırık yaylada (oba) bulunan avlunun güneydoğu köşesine kurulur (burası en çok gölge kalan kısımdır) önce bir bastırık sekisi yapılır. Seki yerden 15-20 cm yüksekte ve üstü çamur sıva ile sıvanarak düzgün hale getirilir. Katık ve bastırığa konulacak diğer malzemeler, evin hanımı veya bu konuda tecrübeli olan büyük anneler tarafından bastırık sekisine bir düzen dahilinde yerleştirilir. Daha önceden yayla yayla gezen Romanlara ördürülen bastırak selesi bunların üzerine örtülür. Bu selenin üzeri daha sonra, eski kilim, tülü, keçe, çadır gibi şeylerle dik-katlice örtülür. Günün her saatinde kullanılabilecek olan bir miktar yağ (harç yağı), peynir, sebze, meyve gibi fazlalıklar selenin dışında bırakılır ki sele günün her saatinde açılmasın.

Bastırığın bakımı çok önemlidir. Bakımı iyi yapılmayacak olursa kaymaklar ekşir, peynir kocar kurtlanır. Sabah namazından önce bastırığın çevresi sulanır. Sonra bastırak örtüsü ve selesi açılarak serinletilir. Peynir tuluklarının bakımı yapılır(tulukların dışları bıçakla sıyrılır, altlarında sulanmış kumlar değiştirilerek suyunun alınması sağlanır) güneş doğmadan bu bakım işleri yapılarak bastırak tekrar kapatılır. Yaylalarda elektrik ve buzdolabının olmadığı yıllarda kolay bozula-cak olan yiyeceklerin en iyi saklanma şekli idi. Buzdolapları ve soğuk hava depoları yaygınlaştıktan sonra bu gelenek de diğerleri gibi yok oldu, hatta unutuldu. Bastırakla ilgili malzeme çalma ve hırsızlık olayları da ortadan kalkmış oldu.

GUYŞURGU

İlkbahar, yaz ayları gelince, kışın kullanılıp da şimdi kullanılmayacak olan, Halı, kilim, tülü, sumat gibi yünlü eşyaların serin ve korumalı bir yerde, haşerelere karşı gerekli tedbirlerin de alınmasıyla saklanılmasına kuyşurgu denir.

Köy ve ilçelerimizde genel olarak kış günlerinde kullanılan sergi ve çakı eşyaları, ilkbahar ve yaz aylarında yaylalara göçmeden veya sergiden kaldırıldıktan sonra haşerelere karşı (güve) korumak ve yıpranmalarını önlemek amacı ile evlerde özel olarak, genellikle evin en kuytu köşesinde ayrılan küçük odalarda belli bir düzene göre saklanır ki bu odalara kuyşurgu odası veya çeyiz sandıkları da burada olduğu için sandık odası denir.

Kuyşurgu odasında, sandık veya sandıklar alt tarafa dizildikten sonra, üzerine guşurgu sumadı denilen aynı renk yün ipten düz dokunan örtü serilir. Daha sonra ağır olan halı,seccade, tülü ve kilimler onun üzerine de yaz günlerinde giyilmeyecek olan yünlü giysiler konur. Sumat örtülmeden önce güve ve farelere karşı ilaçlanır.(Naftalin,Aldirin gibi) ve sumat dört bir tarafından sıkıca sarılır. Bu işleme eşyaların guşurguya konması denir. Sonbahar gelip de yaylalardan dönülünce veya havalar soğumaya başlayınca, evlerin sergisini sermek ve duvara çakılan eşyaları yerlerine çakmak için kuyşurguya konulan eşyalar çıkartılır ki buna kuyşurgu bozmak denir. Kış günlerinde sandık odası kiler olarak kullanılır. Anahtarı daima kayınlıde veya evin hanımında bulunur. Bu odanın tek hakimi odur. Bu odadan çıkarılacak tüm malzemeler onun bilgisi dahilinde çıkarılır.

Son zamanlarda yaylaya gitme olayı aşağı yukarı bitmiş Ataerkil Osmanlı tipi aile dağılmış çekirdek aile yapısına geçilmiş, yünlü sergilere de eski rağbet kalmamış ve ev eşyaları yaz kış aynı şekilde kullanıldığı için kuyşurgu olayı bitmiştir. Kuyşurgu da unutulmuş örf adetlerimiz kervanına karışmıştır.

BASTIRAK HIRSIZINA NE OLDU?

Yaylalarda gz gelmeye başlayınca bastıraklar da oldukça zenginleşir. Kaymaklar öğlerek yağ yapılır. Peynir tulukları sırasına dizilir. Kışlık yoğurtlar yapılır. Bastıraklar zenginleşir ama hırsızların gözü de buralarda olur. Bastırak sahipleri geceleri yataklarını, yorganlarını bastırağın yanına taşıyarak yatarlar ama gel gör ki İnobaya yaylasında Hasan Ağa aldığı bütün tedbirlere rağmen bastırağına dadanan hırsızla baş edemez. Hırsız avlu duvarından hep aynı yerinde inip sanatını işlemektedir. Hasan Ağanın aklına hırsızı pes ettirecek bir fikir gelir. Planını uygulamaya koyar. Hırsızın sürekli, bastırağa geldiği avlu duvarının i tarafına siyah bir keçi bağlar; keçinin boynuna da kerek ve Tıkırdak takar ve keçiyi oraya bağlar. Kendisi de her zaman ki yere yatağını yapar ve hırsızı beklemeye başlar. Gecenin bir yarısında hırsız kurulan tuzaktan habersiz avlu duvarından atlar ama o da ne şeytan mıdır cin midir bilmediği bir varlık hem meleyerek hem de tıkırdak sesi çıkararak, ateş kırmızısı gözlerini açmış bağırmaktadır. Bizim ki neye uğradığını şaşırmış, akli başında gittiği gibi oraya" Eşşeduen la ilahe ilallah " diyerek düşer bayılır. Hasan Ağa de zaten tetikte yatmaktadır. Hırsız kısıvrak yakalar, rahat bir nefes alır.

HARMAN YERLERİDE TARİHE KARIŞTI

Harman yeri, tarıma traktör, biçerdöver ve diğer tarım makinalarının girmedığı dönemde, tarlaların yakınına tüm tarla komşularınca tesbit edilerek biçilen sapların işlendiği, sapın samandan ayrıldığı yani harmanın kaldırıldığı yer olmakla birklikte, harman yeri komşuluğunun yeni dostluklara yeni aşklara sahne olduğu yerdir.

“Delikli demir icat oldu mertlik bozuldu” hesabı, tarımda makinalaşma bugün harman yerlerini ortadan kaldırdı.

Harman yeri imecenin en güzel örneklerinin yaşandığı yerdir. En güzel komşuluklar yaşanır buarada içten içe yeni aşklarada yelken açtıran ortamlardır. Bir yaylamızda yaşanan ve uzun yıllar bu aşkı yaşayanların içlerinde kalan ve zannedirim hiç küllenmeyen yaşanmış bir olaydan bahsedeceğim.

Harman yerinde hayat neredeyse dört beş ay sürer bu sürede de o yaylaya ait aileler çoluk çocuk sürekli buralara uğrarlar. Tabi ki gençler de zaman zaman açıktan zaman zaman da gizlice buluşur, konuşurlar, aralarında gönül bağı oluşur. A... yaylasında gene kız A... ile aynı yayladan R... harman yerine gelip giderken ve koyunları sulamak için yayladaki aylan kuyusunun havuz başında kaçamak buluşurlar ve gönülleri birbirine akar. Akar da akmak kafi gelmiyor. Bunun büyükler tarafından onaylanması gerekmektedir. Gencin ailesi kızın ailesine münasip bir üslupla durumu çitlatır, hatta kız'a talip olurlar ama Türk filmlerinde ki gibi bir mazeret ortaya atılır: “siz fakirsiniz, kızımızı veremeyiz, siz başka yere bakın” denir ve kestirip atılır. Delikanlının askerliği gelmiştir, akli sevdiğinde kalsa da askere gider. Kız tarafı hazır delikanlı askere gitmişken kızlarına sormadan uzak bir ova köyüne nişanlarlar ve akabinde evlendirirler.

Durumu askerdeki R.... ya ulaşır. R... Bir yolunu bulup tedbil-i havaya gelir. Fakat iş işten geçmiş, sevdiği kız gelin gitmiştir. Asker dönüşü başka biriyle evlenir ama akli fikri ilk aşkıdadır. Herşeyi içine gömer. Başka köye gelin giden A..... de içine gömmüştür ama küle gömülü kor gibi ikisinin de gönül kuru hiç sönmemiştir. A....., R..... nin yaşları 50 yi geçmiş ama hala küllenmiş duygular kaybolmamış. Bir gün bir Ankara otobüsünde tesadüfen önlü arkalı koltukta bir araya gelirler. A...., R..... nin arkasındadır. R..... yi hala unutmamıştır. Otobüs mola yerine durunca R.... omzuna dokunur. A.....nın yanında torunu, R.... nin yanında da oğlu vardır. Torun ve oğlu bir birine tanıtırlar. İkisinin de gönülleri hala birbirindedir ama, araya yıllar girmiş; torun torba sahibi olmuşlar, sadece birbirinden övgü ile bahsedip otuz otuzbeş yıl önceki gibi aşklarını karşılıklı hissetmişler. Keşke aileleri anlayışlı olsaydı da bu yaşanmasaydı.

KÜRKÇÜ ABDULLAH AĞA

Abdullah Ağa orta Boydan biraz biraz kısa, hafif kirli sakallı ama yaşama sevinci olan

ve işini seven, herkese yardımcı ve kürk dikme sanatının Apak Mahallesindeki son temsilcisidir. Eşi Raziye Abla ile her konuyu konuşur ve çoğu zaman da eşinin söylediklerine "he" der; Çünkü Raziye Abla mahellenin deli kızıdır. Deli dediğime bakmayın, meczup değildir; delişmendir. Her söylediğini ne edip edip kabul ettirir, biraz da yüksek perdeden söylediği için bu lakapla anılır ama mahallede herkes tarafından sevilir, tandır ekmeği de çok meşhurdur, yemeye doyum olmaz.

Abdullah Ağanın avlusu tam bir deri işleme atölyesidir. Genellikle; Türkmen havalisi ve dağ köylerimizin halkı Abdullah Ağanın ustalığını bildikleri için kürk diktirmek üzere derilerini ham olarak getiriler, kürk diktirecek ağanın durumuna göre keçi, tilki, kurt derisi veya kuzu derisi de olabilir. Deriler önce büyük leğenlere terbiye edilmek üzere seğ(şap)'e yatırılır. Belirli bir kıvamdan sonra avluda sürekli kurulu olan, ağaçtan ve kendirden yapılmış olan tezgahlara asılır. burada kazağı denilen kazıma aletleri ile derinin içindeki fazladan kalan et ve yağlar alınarak temizlenir ardından kurumaya bırakılır. Varsa delik ve yırtıklar ya uygun bir şekilde kesilerek çıkarılır veya yama yapılır. Kürkün parçaları ölçüye göre gündüzden Raziye Abla tarafından kesilir. Dikmek için Kelep (Büyük iplik çilesi) halinde beyaz pamuk ipliği alınır, bu iplikten altı yedi tanesi bükülür ve balmumu ile sürtülerek dikiş ipliği hazırlanır. Genellikle akşamları konu komşu oturulurken dikiş yapılır.

Abdullah Ağanın evinde sadece kürk dikilmez; mahalleli onun evinde toplanır burada hem günün havadisleri aktarılır. Hem de önce dini bilgilerden imtihan yapılır. Gelen komşu çocuklar sanki mahalle mektebi gibi namazlık surelerini burada öğrenirler ve her gün imtihan edilirler. Bu fasıl bittikten sonra çocukların hepsi okul ödevlerini yardımlaşarak yaparlar, bu arada tabii ufaktan matematik soruları da sorulacak gene hafiften bir imtihan geçirilir, gündüzleri boş zamanda Abdullah Ağanın avlusu bizlerin, ceviz ve bilye (misket) oynama sahasıdır. Kocaman avlu çocuk bahçesine döner. Oyun esnasında bir tatsızlık olursa Raziye Abla veya Abdullah Ağa müdahale eder; iş tatlıya bağlanır.

Abdullah Ağa ve Raziye Abla bu dünyadan göçtükten sonra oranın hiç tadı tuzu kalmadı; zannederim o avlunun görevi sona erdi. Sanki bizim çocukluğumuzdaki o mahalle mektebi kapandı. Abdullah Ağanın aklımda kalan özelliği ise her oğlan evlendirilişinden sonra çenesini asmasıdır. Çünkü sıkıntı ve stresten dışı ağrır,İngi iner sıkıntı geçinceye kadar. Çene yağlıkla asılır, sıkıntı geçince zaten dış ya düzelir yada çekilir. Allah her ikisine de rahmet eylesin bu candan insanların.

HACI ABİ AMCA DA HALKPARTİLİYMiŞ !

1950'li yıllarda Türkiye'nin siyasetinde öne çıkan iki parti vardır; demokrat parti ve Cumhuriyet Halk Partisi Konya'da Hükümet meydanında o günlerin en iyi lokantası olan merkez lokantası ve sahibi Hacı Abi vardı. Hacı Abi koyu demokrat partilidir. Dükkana her gelen müşteriye partisini sorar, daha sonra ocağına geçer, müşteriye kafasına göre servis yapar. Gene günlerden bir gün başında kasketi ile bir Karapınarlı dükkandan içeri girer. Bu sefer garson Hacı Abiden elini çabuk tutarak Karapınarlıya partisini sorar. Karapınarlı da gayet sakin bir şekilde "oğlum biz Karapınarlıyız, elbette Halk Partiliyiz" deyince, garson maden bulmuş gibi mutfakta bulunan Hacı Abiye seslenir; "Hacı Abi Amcada Halk Partiliymiş" der. Hacı Abi servisi hazırladıktan sonra mutfaktan çıkıp gelerek Karapınarlının sırtını tapışlar "Gardaşım " Allah ıslah etsin" der. Karapınarlı neye uğradığını, niçin böyle bir soruya muhatap olduğunun şaşkınlığı içinde yemeğini yer ve çıkar ama bu hatırayı da hiç unutmaz.

SİZİN İÇİN DE TORPAK YIĞDIM

Rakkalı (sazlıpınar) Derviş Ağa (coşar), her Müslüman gibi hac görevini yaparken, daha önce gidip gelenlerden duyduğu bir şey vardır. O yıllarda Kabe'nin etrafındaki tavaf alanı kumla kaplıdır ve Mina kumla duludur. Hacca giden kişi geride kalan ve hacca gitmesini istediği kişilerin bu isteklerinin tez zamanda olması için toprak yığmaktadırlar. Derviş Ağa da köyünde sevdiği insanlar için toprak yığar.

Hac dönüşü mutlu bir şekilde ziyarete gelen eş, dost ve komşuları ağırlar, hatıralarını anlatır, bu arada köyün zenginleri Derviş Ağa 'ya hoş geldin ziyaretine gelirler. Derviş Ağa ziyarete gelenleri memnun etmek için; "sizin için de toprak yığdım" der herkes teşekkür eder, memnuniyetini bildirir ama Alişen Ağa Derviş Ağayı denemek ve belki de biraz gırgır geçmek için "kim dedi de toprak yığdın. Git o toprakları boz gel" der. Bu şaka tatlı bir hatıra olarak kalır.

MEMUR BEYLER DURAYIM MI ?

Nakliyeci Ahmet Ağanın moris marka eski bir arabası vardır. Arabanın her hangi bir tarafına bir Şey olsa Ahmet Ağa tamirciye gitmez veya orijinal parçayı takmaz; kendi sağdan soldan ayarlayıp tamir eder ve uydurmaya çalışır. Fakat arabanın bazı kısımları zamanla tamamen eskir, yıpranır, kırılır ve çalışmaz hale gelir ama Ahmet Ağa durumu idare eder. Arabanın kornası çalışmaz, fren tam tutmaz, lastikler birkaç kere tamirden geçmiştir.

Ahmet Ağa bu arabayla bir gün Konya'ya gider. Konya'nın girişinde trafik memurlarınca durdurulmak istenir . Ahmet Ağa "dur" ikazını geç anladığı ve fren de zor tuttuğundan, ekibi 50-100 metre geçince güç bela durur. Memurlar koşar yetişirler. Ahmet Ağanın kamyonu durmuş ama motorda stop etmiştir. Memurlar; " amca ehliyet, ruhsat" derler. Ahmet Ağa sağa sola bir bakar, sonra " ehliyet, ruhsat yok" der. " amca öyleyse ceza yazacağız, para" derler. Ahmet Ağa " parada yok' der. Memurlar iyice şaşırır! " baba başımıza bela mısın, bin arabana bir git" derler, ama bu sefer Ahmet Ağa geri dönme üzere olan memurlara "durun gitmeyin, bakın arabam stop etti bu araba itelemeyen çalışmaz. Beni durdurduğunuz gibi arabamı çalıştırın değilse sizi bırakmam der. Memurlar arabayı itip çalıştırır, Ahmet Ağayı Konya'ya gönderirler. Ahmet Ağa akşama doğru Konya'da işini bitirir; Karapınar'a doğru yol alır ama yolda gene trafik memurları beklemektedir.; daha ileriden gelirken şoför mahallinin camını açıp; " memur beyler durayım mı? " diye bağırır, memurlar bakarlar ki sabah ki Ahmet Ağa "durma devam et" derler. Ahmet Ağa babacan, samimi tavırları ile memurların gönlünü feth etmiş ve Karapınar'a bu küçük macera ile birlikte dönmüştür.

ÇEŞMELER AKMIYOR, SEÇİMLER NE ZAMAN?

Karapınar'ın yetiştirdiği müktedan ve iğneleyici sözleri ve hicivleriyle öne çıkan Mehmet Yeşilyurt (seroş) aynı zamanda Karapınar'ın zenginlerinden olup, şahsına ait bir de yaylası vardır. Düşündüklerini ve gördüğü aksaklıkları gayet çıplak bir şekilde söylemekten çekinmeyen bir yapısı vardır.

60'lı yıllarda mahalle çeşmeleri vardır. Onlardan biri de 2.Selim zamanında yaptırılan ve "çarşı çeşmesi" diye bilinen çeşmedir. Mehmet Ağa yaz günü susamış ve çeşmeye varmış ki çeşme akıyor. Çeşmeleri akıtmakla sorumlu olan belediye aklına geliyor ve vatandaşa karşı elini sallayarak; "çeşmeler akıyor, seçim ne zaman?" diyerek çeşmenin niye akmadığını sorguluyor.

Mehmet Ağa kendi adıyla anılan yaylasına iki katlı bir ev yaptırmış, bir de dürbün alarak oturduğu yerden çevredeki hareketleri izlemektedir. 50'li yıllarda halen traktör yaygın olmadığı için, tarlalar atla çekilen tekli veya ikili pulluklarla sürülmemektedir. Akşama kadar tarlasını süren çiftçi, o günün işini bitirince pulluğu tarlasına koyar atını alır gider. Ertesi gün gene bıraktığı yerden iş devam eder. Mehmet Ağa gene bir gün dürbünü ile çevreyi gözetlerken tarla sahibi olmayan birinin pulluğu yüklenip götürdüğünü görür ama gördüğünü de unutmaz. Pulluğu götüren kişiyi bir gün ezan okurken görür.

Ezan o yıllarda Tükçe okunmaktadır. Tam'da "bilirim bildiririm tanrı uludur" deyince çağlanın pulluğu sendedir sen de " der. Gizli saklı işleri bilen kişiler durumu anlatmak için Mehmet Ağa'nın bu tespitini anlatırlar.

Mehmet Ağa Karapınar'ın zenginlerindedir. Dükkanları kiradadır, tarlaları, yaylası, koyun, kuzusu bulunur. Dükkanların dan birini tek el bayisi olarak işleten Ferit'e kiraya vermiştir. Mehmet Ağa da içki içen biri olduğu için ahbablarından biri takılır. " Mehmet Ağa Ferit'ten para almaz içkiyle ödeşirsin" der Mehmet Ağa prensip sahibi bir adamdır. Hesabını kitabını bilir, derki; " al paranı Ferit, ver paramı tirit" derim. Yani alırsam paramı veririm, kiramın parasını ayrıca alırım" der.

Mehmet Ağa daima komşularına yardım eden, arkadaş canlısı bir insan olarak zihinlerimizde yer etti.

BALIKÇIKLARIN İDRİS AĞA

Balıkçıların İdris Ağa; orta boylu, pamuk sakallı, nur yüzlü, daima boynu sağ tarafa eğik, gördüğü herkese selam veren, ellerinden su taşıdığı güğümleri eksik etmeyen, efendi, gün görmüş bir insandır.

İdris Ağa sürekli olarak memurların evlerine su taşır. Çarşı çeşmesinin hakimi olan Apaklı Mustafa, İdris Ağa'ya hiç engel olmaz. İdris Ağa para karşılığında "saka" lık görevini yapar. Güven veren yüzü ile tüm memur evlerine rahatlıkla girer çıkar, onların su ihtiyaçlarını karşılar.

İdris Ağa'nın ömrü boyunca dokuz kere evlendiği söylenir. Hatta bir seferinde evlendiği kadının casus olduğu da söylenir. Bahar gelince erkekler genellikle yaylalara veya tarlalara gittiklerinden mahallede yalnız kalan hanımlar (genellikle akrabalarıdır) İdris Ağa'nın biraz korkak huylu olduğunu bildikleri için bir şaka yaparlar. "İdris emmi bugün erkeklerden kimse kalmadı, biz beş altı hanım birleşip bir arada yatalım diyoruz ama gene de korkuyoruz, bu gece bize yoldaş olurmusun?" derler. İdris Ağa da erkek ya korktuğunu çaktırmamak için " olur ama bir şartım var "der. Pekiyi söyle şartını derler; " beni odanın dip tarafında yatıracaksınız, herkes de uçkurunu sıkı bağlasın, gene de ne olur, ne olmaz" der. Hanımlar gülüşürler. "sağol İdris Emmi senin bize iyi yoldaş olacağından zaten emindik" derler. Bir zamanlar çarşının gülü olan İdris Ağa böyle bir insandı.

BU ESKİ ETTİKLERİN

Sultan Selim Külliyesi tamamlanmış, caminin şadırvanı işler hale gelmiştir. Bir çocuk şadırvandan su içmektedir. Ama hala eşkiyaların kökü kesilmediği için biraz sonra bir eşkiya atıyla şadırvanın başında biter. Atını sulayacaktır, ama eşkiya bu, çocuk falan dinlemez, çocuğun çekilmesine fırsat vermeden çocuğun yakasından tuttuğu gibi fırlatır atar. Çocuk neye uğradığını şaşırır. Ama karşısındaki eşkiyadır karşı koyamaz, laf da söyleyemez. Eşkiya atını sular, kendisi serinler atına atlar Kumsivri tepesine vardığı vakit atın ayağı tökezler. Atın ayağı kırıldığı gibi kendisi de yaralanır. Daha sonra bir büyüğe durumunu anlatır ve sorar; " ben çocuğu haksız yere şadırvandan fırlatıp atmıştım, bundan dolayı mı bu iş başıma geldi" der. durumu danıştığı kişi eşkiyanın evveliyatını bildiği için der ki; " bu eski ettiklerinden çocuğa yaptığın ileride çıkacak" der. Eşkiya başına gelenden hisse aldı mı almadı mı bilinmez ama kişi daima yaşantısına dikkat etmeli. Eski ettikleri mutlaka bir gün karşısına çıkar.

YOZ ÇOBANINDAN MEMLEKETİN HALİ

Muhammet bayır, Karapınar'ın yetiştirdiği şairlerden olup, Pınarbaşı'nın gülü şiirlerinde hep Karapınar sevdasını işlemiştir. Mahlası "yoz çobanı"dır.

HALİMİZ BİZİM

Neresinden başlasam nasıl anlatsam
Anlat anlat bitmez halimiz bizim.
Dert olmuş eşek yükü nasıl saysam.
Küfürden başkasına dönmez dilimiz bizim.

Binbir emek verip zahmet çekmekte
Çoluk çocuk alın teri dökmekte.
Bahçenin her yerine çiçek eksek de.
Gene kangal dikenini olur gülümüz bizim.

Hazıra koştuk tezgahta kaldı halımız.
Su vermeyi unuttuk kurudu dalımız.
Köpek boğuşturuyor bak en akıllımız.
Gayrı sen düşün nasıl olur delimiz bizim.

Sigara parası bulsa güler sevinir,
Kahve köşelerinde ömrünü tüketir.
Bir işin ucundan tutmaya erinir,
Laf anlamaz oldu dölümüz bizim.

Bütün derdimiz kaygımız ekmek davası.
Bu dava uğruna verilen hayat kavgası
Son umuttur belki Meke'deki yağmur duası,
Kahrından kurudu bak gölümüz bizim.

Sözüm gerçektir gülüp geçme hemşerim
Böyle gördüm, böyle bildim, böyle söylerim.
Bu yıl olmadı seneye Allah kerim
Kim bilir belki yeşerir çölümüz bizim.

Anlat yoz çobanı, anlat dök içini,
Yazdıkların yalansa söksünler dişini.
Borçlular, alacaklılar bırakmaz peşini,
Dirimizden daha huzurlu ölümüz bizim.

MEMLEKET YEMEKLERİ

Tüter buram buram memleket yemekleri,
Şebit ekmek, yeşil soğanla sarsınlar beni
Ayşenede pişen bazlamaları, börekleri,
Yedikten sonra razıyım vursunlar beni.

Dayanamam çabuk getirin ekşili bamyayı,
Ardından hazır edin ince belli sarmayı.
Kenarı gevrektir, ortadan verin baklavayı,
Doyduktan sonra Kıçıkışla'ya kadar sürsünler beni.

Yabana atmayın sakın bol sumaklı paparayı,
Soğanlı sıkma varken ne yaparım acı pırasayı,
Tahinli pide yemeden geçti Ramazan ayı,
Boynu bükük kaldım gelip görsünler beni.

Yağlı bulgur pilavını sersinler yufkaya,
Yumrukla kırılan soğanı koysunlar ortaya.
Çatalı kaşığa geri götürün mutfağa,
Elle yiyeceğim varsın görgüsüze saysınlar beni.

Arabaşı'yı, kesme aşı'yı unuttum sanmayın,
Etliemek varken dürüm ile avunmayın,
Doyadoya için ayrıntı sakın kanmayın,
Kim dedi, diyene adım, adresim versinler beni.

Pişirip, pişirip getirin ne doyarım ne bıkarım,
Et olmazsa inanın o sofradan aç kalkarım.
Hırtlak turşusu gelmezse Karapınar'ı yakarım,
Varsın evire çevire adam akıllı dövsünler beni.

Sofrayı kurmadan kişileyin kara sineği,
Sakın bağirtman, susturun danayı ineği,
Eğer üstümde pişecekse düğün yemeği,
İsterim altında kemre diye yaksınlar beni.

Bayramdan bayrama mezarlığa gelsinler,
Toprağın üzerine küflü peyniri serpsinler,
Su yerine kişniş hoşafı döksünler
Yağlı yoğurtla taşıma, "yoz çobanı" diye yazsınlar beni.

ÇERKEZ RASİH (Rasık) AĞA

Rasık Ağa tam bir ağa! Öyle çakma cinsinden değil. Tatlı dilli, güler yüzlü, herkesin yardımına koşan, etrafını kollayan bir yapısı vardır. Evinin yanında Çerkezinin odası. 40'lı 50'li yıllarda meşhur alt katta misafirlerin hayvanları barındırılır, üst katta misafirler kalır. Bilhassa Karapınar'ın Türkmen köylerinden Karapınar'ın pazarına gelenler bu odada konaklarmış. İldanlılı inçehacının Osman Ağanın da bu odada vurulduğu söylenir.

Rasık Ağanın yazları gittiği Börcük yaylasında da odası var. Yaylalar arasındaki gidip gelenlerin ikmal merkezi gibidir. Hatta bununla da yetinmemiş Konya yolu üzerine de bir kuyu açtırmış, karayolları yol kenarlarını ağaçlandırırken Rasık Ağanın ilgisine hürmeten kuyunun civarını küçük bir koruluğa dönüştürmüş, sanki bir konaklama alanı yapmıştır.

Rasık Ağanın hanımı Fadimana abla da Hacı Yakuplu sülalesinden olup, tam bir Osmanlı hanımıdır. Mahallenin aşçısı ve ebesidir. Rasık Ağa nüktedan bir insandır. Oğlu Mehmet Ağa o yıllarda moda olan bir jawa motorsiklet alır ama acemi olunca ikiye bir düşüp kaza atlatır. Babasına gelir, "baba bugün bir kaza atlattım, gene Allah korudu" der. Bunu birkaç kere tekrarlayınca Rasık ağa dayanamaz. "oğlum Allah'ın işi gücü yokda senimi koruyup duracak, dikkat et" der.

DOKTOR BU ÇOK YAKIN OLDU

50-60 lı yıllara damgasını vuran Karapınar'ın bir doktoru vardır: Doktor Osman Yıldız. Daha sonraları ikinci bir doktor Osman gelince adı Goca Osman oldu. Doktor Osman Bey o yıllarda hükümet tabibidir. Zaten ne hastane ne de sağlık ocağında vardır. Rahatsızlanan hükümet tabipliğine gidecektir. Hükümet tabipliği şimdiki polis karakolunun karşısında irfan Ağa'nın kahvehanesinin üzerindedir.

Hacı Ömerli mahallesi muhtarı Ali Kılıçlı rahatsızlanır, hükümet tabipliğine muayene olmaya gider. Daha kapıdan girer girmez doktor, Ali Ağanın durumuna bir bakar ne olduğunu sormadan anlamadan reçeteyi yazar verir. Ama Ali Ağa şaşırır. "doktorum bu muayene pek yakın oldu, ben aşağıya inip karşı kaldırıma geçeceğim siz buradan bakıp öyle bir reçete yazsanız" der. Tabi Osman bey bu cevap karşısında mahçup olup, Ali Ağayı yarı kızarak da olsa doğru dürüst muayene eder.

Akçayazı'nın Merdivenli mahallesinde meşhur bir kürt Mehmet Ağa (Mehmet Türkoğlu)vardı. Mehmet Ağa'nın lakabı "kürt" ama kendisi Türkmen beyi idi. Mehmet Ağa askerliğini sıhhiye çavuşu olarak yapar. Bu esnada iğne yapmasını ve hangi ilaçların hangi hastalığa iyi geldiğini dikkati sayesinde öğrenir. Asker dönüşü civar Türkmen köylerin ücretsiz doktoru olur. Hastası olanlar, gece gündüz, kar kış demez Mehmet Ağa'yı hastaya götürürler ama geleceği vakit çoğu zaman kendi imkanları ile evine döner. Bu arada kendi işleri de aksadığından durumdan memnun değil ama hemşehrilerini de kıramaz. Ünü tüm Türkmen köylerini alır. Hatta Mehmet Ağa'nın anlayışının Doktor Osman Bey'den daha iyi olduğu söylenmeye başlanır.

Bir gün Türkmen Köylerinde oturanlardan biri hastalanır. Karapınar'a Doktor Osman Bey'e gelir; saf vatandaş işin nereye varacağını bilmediği için veya Mehmet Ağa'yı methetmek için "kürt, Osman Bey'den anlayışlı diyirler" der. Osman Bey bu lafa ve Mehmet Ağanın köylerde hasta bakmasına kızar ve çevresine " şu kürt Mehmet'i bana bulup getirin şu adamla bir konuşayım" der. Mehmet Ağaya haber gider. Hiçbir şeyden habersiz Doktor Osman Bey'e uğrar. Osman Bey, Mehmet Ağa'ya çıkarır; "kardeşim ne biçim adamsın, sen köylerde doktorluk yapıyormuşsun, buna ne hakkın var şimdi seni şikayet edeceğim" der. Mehmet Ağa sakince dinler. Osman Bey'in sözü bitince der ki; " şikayetçi olursan son derece memnun olurum, çünkü ben de vakitli vakitsiz üstelik de meccanen bu işi yaptırdıklarından memnun değilim" deyince Osman Bey Mehmet Ağa'nın durumunu anlar ve ondan sonra samimi iki arkadaş olurlar.

BEN ANADAN HACIYIM

Yağcıların Hacı Ahmet ağa bir kamyon alır, kapağına da "APAK" yazdırır. Bir muavin tutar; sefer yapmaya başlar. Bir gün Eskişehir civarında kamyon kaza yapar, şöför yaralanır, hastaneye yetiştirilir. Ve muavin kamyonun başında kalır. Bir müddet sonra polisler gelir, kaza ile ilgili tutanak tutacak, kazanın keşfini yapacaklardır. Şuraydı buraydı derken tutanak hazırlanır. Sıra muavinin ismine gelir komser sorar "oğlum adın ne?" der. Muavin de "Hacı efendim" deyince komser şaşırır ve "oğlum yaşın daha çok küçükmüş, ne zama hacı oldun?" der. Muavin "efendim ben anadan hacıyım" deyince, komser herhalde biraz çakırkeyiftir "ananın karnında Arafat Dağı mı var ki sen anadan hacısın" der.

ONUN BİRŞEYİ YOK

Deve kervanlarının nakliyede ve ulaşımda kullanıldığı yıllarda, her kervanın kervancı başı vardır. Kervan sahibi adına iş görür. Bizim Mustafa Ağa'da ağasının adına iş görür ama kervanı kendi kervanı gibi sahiplenmiş, iş aldığı adamlara kendini kervan sahibi gibi tanıtmış, iyi de itibar kazanmıştır bu sayede. Ancak tuz aldıkları yere biraz borçlanmıştır. Bir müddet sonra kervan başılıktan azl edilmiş ve yerine Arap Ali ağa getirilmiştir. Arap Ali ağa bir iki sefer yaptıktan sonra Mustafa ağa'nın alacaklılarına rast gelir. Mustafa ağa'yı sorarlar ve durumu öğrenince; malı mülkü var mı, durumu nasıl, bizim paraları öder mi? diye sorarlar ama Arap Ali ağa durumun nereye varacağını bilmediği için "onun nesini alacaksınız? Onun iyi bir ş... Var." der. Ama dediğine pişman olur. Çünkü alacaklılar kızar ve Ali ağa'ya iyi bir sopa atarlar. Bu arada başka bir komşu geriden durumu seyreder ve Ali ağa'nın düştüğü durumu görür. Ali ağa şaşkın bir durumda köşeyi dönerken o komşu önüne geçip Ali ağaya sorar "Mustafa ağa'yı tanır mısın?" der. Ali ağa biraz önce dayağı yediği için akli başına gelmiştir. "bilmem, görmedim, tanımam" der işin içinden çıkar.

ELİNİ KOLUNU BAĞLAYIP GETİRSİNLER

Karapınar'da işi olan vatandaşlar köylerden köy otobüsleriyle gelirler; her biri bir tarafa dağılır adliyede işi olanlar, hükümet konağında daha mesai başlamadan boy gösterirler. Dava vekillerimizde iş kapabilmek için zaten köylüden önce oradadır.

Köylerimizden bir vatandaşın kızı kaçırlır; jandarmaya şikayet te bulunur ama kaçaklardan hiç ses çıkmaz. Kızın babası Karapınar'a gelip karşı tarafı şikayet edecektir fakat hayli tedirgin ve kızgındır. Bu esnada dava vekillerinden biri küçük bir yoklamayla durumu kavrar "gel hemşerim sana bir dilekçe yazalım" der.

Kızın babasını bürosuna götürür. Şikayetini dinledikten sonra; "sana şu kitaptan dilekçe yazarsam, elli liraya yazarım fakat pek ilgilenmezler. Ama şu kara kitaptan yazarsam beşyüz liraya yazarım, bu durumda iki saat içinde suçlunun elini kolunu bağlar getirirler" der. Kızın babasının zaten canı burnundadır. "efendi, yaz beş yüzlük olsun var gidiyi idam etsinler" der. Beşyüz liralık dilekçe yazılır ama iki saat içinde suçlunun bulunup bulunmadığı meçhuldür.

BABA HANGİ HAVAYI'YI GETİREYİM

Gözü açık geçinen bir buğday tüccarı ve salak bir oğlu vardır. Tüccarın işi gücü hile hurdadır. Kendince bir akıl düşünür, ölçüde de hile yaparak kısa zamanda köşeyi dönmek ister. Aklına bir hinlik gelir; ölçüde kullanacağı havayı ya bir iyilik düşünür. Normal havayıdan biraz büyük, birde biraz küçük olmak üzere iki havayı yaptırır. Büyük olan havayı kendisi köylüden buğday alırken kullanılacak, kendisi satarkende küçük havayı kullanılacak. Oğlunada durumu anlatır ama oğlan salak olduğu için bir şifre koyarlar. Büyük havayının adı "maşallah", küçük havayının adı "inşallah" olarak kararlaştırılır. Bir gün dükkana bir köylü at arabası ile yanaşır, buğdayını satacaktır. Fiyatta anlaşılır, sıra duğdayları ölçmeye gelince baba oğlundan havayı ister ama oğlan salak "baba hangi havayı'yı getireyim" der. Baba bozuntuya vermeden oğluna seslenir. "oğlum kaç havayımız var, maşallah" der. Oğlanda o zaman şafak atar büyük havayı getirir.

Karapınar'da Çocuklukdan Evliliğe İşleyen Adetler (ürüsüm)

Örf, adet, gelenek ve görenekler; kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlardır. İnsanlar doğumlarıyla birlikte kendilerini örf, adet ve gelenekleri çevrelerinde hazır bulurlar.

Çocuk doğar doğmaz bir isim konur. Bu ya büyüklere sorularak dede veya nine ismi yada beğenilen bir isim konulur ama isim konurken çocuğun bir kulağına "ezan" bir kulağına da "kamet" okunduktan sonra ismi kulağına söylenir. Bir iki aylık olunca tırnakları uzar. Tırnak kesmenin de bir adeti vardır; dedesinin veya babasının cebinden bozuk para avuçlatılır. Avuçladığı kadar para onun olur. Bundan sonra ilk kez tırnağı kesilir. İlk defa saçları uzayıp traşı gelince dedesi berbere götürür, babanne çorap ve havlu hazırlar berbere hediye edilir. Çocuk yaşını geç-tide yürüyemiyorsa; ayakları bir iple bağlanıp genç bir kadının sırtına verilir. Kadın sırtında çocukla koşarken arkadan yetişen kişi ipi makasla keser ki buna "köstek kesme" denir. Bundan sonra çocuğun yürüyeceğine inanılır. dişi çıktığı vakit "diş bulguru" pişirilerek komşularla paylaşılır.

Çocuklar muayyen yaşa gelince sünnet ettirilir. Sünnet düğünü için önceden hazırlık yapılır. Sünnet elbisesi sünnet yatağı ve davetlilere verilecek yemek hazırlanır. Konvoy halinde şehir turundan sonra sünnet gerçekleştirilir. Ailenin yakınları çocuğa hediyeler verir, takı takılır. Verilen hediyelerden birkaçı ilerde evlendiği vakit kendine verilmek üzere hatıra olarak saklanır.

Askerlik çağı gelince; delikanlının arkadaşları davet edilir ve merasimle asker uğurlaması yapılır. Delikanlı askerden gelip, iş gücü sahibi olduktan sonra sıra evlendirmeye gelir. Bu esnada oğlan annesi çevreyi kolaçan ederek kız bakmaya başlar. Gençler kendileri okulda iş yerinde falan anlaşmışlarsa küçük bir soruşturmada sonra dünürlük yapılır. Değilse uygun biri bulununca oğlana durum anlatılır, evet derse kız görmeye gidilir ve kızın annesine veya yengesine önceden sorulur; "kızınızın mehil münasibi" var mı diye. Hayır yok derse kız istemeye gidilir. Kızın ailesinin davranışına göre dünürlük yapılır. Kızın ailesi vermeye niyetli ise; bir sorup soruşturalım kapımız açık buyrun gelin derler. Vermeye niyetleri yoksa, ya kızımız daha küçük derler, yada nasibinizi başka yerde arayın derler. Buyrun gelin denildiği vakit, eş dost ve aile büyükleri de alınarak "ulu dünürlük" yapılır ve orada söz kesilip dua yapılır. Hazırlanan şerbet içilir, çay pasta ikram edilir. bu aile arası nişan olduğu için yüzükler takılır Şayet nişan salonda yapılacaksa gün tesbit edilip, salonda geniş bir davetli ile birlikte nişan yapılır.

Nişandan sonra aileler arasındaki bağı kuvvetlendirmek için çeşitli hediyeleşmeler olur ki; Atkı , ülü (dürü), kurbanlık, kestellik, iftarlık, navruzluk, mum dikme, yolluk, hal sormalık (tarafardan biri hastalanınca) honça (çetvenir) gibi adetler dünürleri birbirine yaklaştırdığı gibi, karşı tarafın sosyal davranışını anlaşılmasını da sağlar.

Düğüne başlarken , danmat tarafının büyükleri,eş dost ve dünür tarafı toplanarak düğüne davet edilecek ve karapınara has olan "ev sahibi" yazılacak kişiler

yazılır ki buna “davet yazma” denir. Ya davetiye bastırılıp dağıtılır , ya da bir okuyucuya liste verilerek tek tek sözle “davet okunur” .

Davet yazımından sonra oğlan tarafında , düğünde verilecek yemeklerde kullanılmak üzere yufka yaptırılır. Yufka yapılırken mutfağa girecek ilk erkeğe ceza verilir. Ceza olarak kola veya lokum aldırılır ki buna “bezi basma” denir.

Düğün yemeğine davet sabah ve öğlen için yapılır. ev sahipleri düğün boyunca yer içer ve hizmet ederler. Düğün sahibinin vekilleridir. Düğünün son günü, öğleyin ev sahipliği yapanlara , etraftan kişilere verilen yemeğe “uludünür yemeği” denir. Uludünür yemeğinden sonra hoca amin diyerek “baş dirisi” duasını yapar. Başdirisinden sonra gelin almaya gidilir, gelin alınıp geldikten sonra ev sahiplerinden biri akşama falancanın evinde “güveyi kondurması” var diye ilan eder. Akşam o evde yapılan eğlenceden sonra güveyin atkısı kapılır. “Güveyi kurtarma” sağdıçlarla atkayı kapan arasındaki pazarlıktan sonra son bulur. Güveyi gerdeğe katılır. bir gün önceden kız evinde eğlenceye de “gellancı” denir. Kız’a babası ve kayınpederi tarafından son olarak alınan elbiseye “çıkıtlık” denir. Karapınar düğünlerinde verilen yemekler ; yoğurt çorbası , bamya ,kebab, yaprak sarması, bulgur pilavı, kişniş (ekşi kara) hoşafı, helva veya kayısı yahnisi sırasıyla verilir. Yemek yiyen kişi yemekden sonra bir tane temiz kaşığı cebine koyar. Buna “kaşık çalma” denir. kaşığı çalanın oğlu , kızı da tez evlensin diye yapılır.

Cenaze vuku bulduğunda tüm mahalle halkı hatta tüm karapınar cenaze namazına katılır. Cenaze defnedildikten sonra cenaze evine gidilir. “Başainız sağolsun”, “cennet mekanı olsun”, “el hükmü lillah” diyerek başsağlığı dilenir. Cenaze evine yemek gönderilir.

Ölümden sonra ilk bayramda “ölü bayramı” veya “ilk bayram” diye cenaze sahipleri toplanır. Burada Karapınar dışında olup da baş sağlığına gelemeyenler başsağlığı dilerlerdi ama daha sonra bu adet kaldırılmıştır. Cenazeden sonra kılamadığı namaz ve tutamadığı oruçlara keffaret olmak üzere “devrine oturma” merasimi de kalkmıştır. Yağmur yağmadığı yıllarda yağmur duasına çıkma geleneği devam etmektedir.

Yağmurun yağmadığı yıllarda bir evin ilk kızı gelin gibi giydirilir ve kapı kapı dolaştırılarak hediye toplanır, bu arada gelinin başına su dökülür ki bu geleneğe “ yağmur gelini” denir.

HAYIRSEVERLER KERVANI

Hayırseverlik öyle bir şey ki bu zevki ancak nasibi olan tadabilir. Karapınarımızın insanı hayır, hasenat konusunda adeta birbiri ile yarıştığı için böyle bir hayır severler kervanı ortaya çıkmıştır. Bu kervana katılan herkesi kutlu-
yor ve hayırla yad ediyorum.

Derleyebildiğim hayırserverler ve yaptırdıkları eserleri, yenilerine öncü olması dileği ile sunuyorum.

Sultan Selim Camii ve külliyesi; yaptıranın adı ile asırlardır anılmaktadır.

Hacı İsa Camii: Hacı İsa mahallesindedir. Hayırsever Hacı İsa Efendi tarafından yaptırılmıştır.

Hacı Ömerli Camii: Hacı Ömerli mahallesindedir. İlk defa Hacı Ömer Efendi tarafından yaptırılmış olup daha sonra üç kez yıkılarak yeniden yapılmış ama ilk yaptıranın ismi muhafaza edilmiştir.

Fettahlı Camii: Küllü mahallesindedir. Ali Rıza Öztürk'ün vasiyeti üzerine yaptırılmış olup, sülalesinin adı verilmiştir.

İhsaniye Camii: Hankapa mahallesindedir. Mehmet Özsoy (Hacı Paşa) tarafından yaptırılmıştır.

Karabaş Camii: Fevzi Paşa mahallesindedir. Ahmet Karabaş ve mahalleli tarafından yaptırılmıştır.

Yükseliş Camii: Fatih mahallesindedir. Süleyman Sonkaya önderliğinde yaptırılmıştır.

Yeni Mahalle Camii: Yeni mahallededir. İbrahim ve Mehmet Danışık önderliğinde yaptırılmıştır.

Millet Camii: Yeni mahallededir. Ahmet Uysal önderliğinde yaptırılmıştır.

Pınarbaşı Camii: Pınarbaşı mahallesindedir. Mehmet Korkmaz önderliğinde yaptırılmıştır.

Fatih Camii: Fatih Mahallesindedir. Şevki Karakaya önderliğinde yaptırılmıştır.

Muradiye Camii: Adalet mahallesindedir. Vehbi Akyıldız önderliğine yaptırılmıştır.

Eski Apak Camii: İsmet Paşa mahallesinde birkaç kere yıkılıp yaptırılmıştır. Son olarak 1954 yılında İbrahim Bodur ve H. Osman Pektaş önderliğinde yaptırılmıştır.

Yeni Apak Camii: Alaaddin mahallesinde emekli öğretmen Ali Atabek önderliğinde yaptırılmıştır.

Hüdaverdi Camii: Fevzi Paşa mahallesindedir. Bayram Ali Şenkal önderliğinde yaptırılmıştır.

Rahmaniye Camii: Fevzi Paşa mahallesindedir. Bekir Sayar önderliğinde yaptırılmıştır.

Hamidiye Camii: Adalet mahallesindedir. Hamit Zengin tarafından yaptırılmıştır.

Hocaoğlu Camii: Adalet mahallesindedir. Mehmet Boz tarafından yaptırılmıştır.

Gaffar Camii: Yunus Emre mahallesindedir, Amil Özcan tarafından yaptırılmıştır.

Osmanlı Camii: Yeni Mahallededir. Ali Akkaya tarafından yaptırılmıştır.

Selçuklu Camii: Yeni mahallededir. Ali Rıza Kuzu tarafından yaptırılmıştır.

Ulus Camii: Zafer mahallesindedir. Nuri Özcan ve mahalleli tarafından yaptırılmıştır.

Bilal-I Habeş Camii: Sandıklı mahallesindedir. Hamza Tartan VE Nuriye Bakış tarafından yaptırılmıştır.

Çevre Camii: Yunus Emre mahallesindedir. Salim Dağ tarafından yaptırılmıştır.

Yunus Emre Camii: Yunus Emre mahallesindedir. Mustafa Akkaya tarafından yaptırılmıştır.

Ak Camii: Fevzi Paşa mahallesindedir. Vehbi Aktürk tarafından yaptırılmıştır.

Dağ Camii: Cumhuriyet mahallesindedir. İbrahim Dağ tarafından yaptırılmıştır.

Sandıklı Camii: Sandıklı mahallesindedir. Hacı Osman Arı tarafından yaptırılmıştır.

Merdivenli Camii: Merdivenli köyündedir. Mehmet Türkoğlu (Kürt Mehmet) ve köylüler tarafından yaptırılmıştır.

Okullarımızın bir çoğu da yine hayırseverlerimiz tarafından yaptırılmıştır.

Vehbi Yurt Okulu: Pınarbaşı Mahallesindedir. Vehbi Yurt isimli hayırsever tarafından yaptırılmış olup Karapınar'da ilk defa bir hayırsever tarafından yaptırılan ve bu yönüyle örnek olan bir okuldur.

İsmet Büyükyaylacı İlkokulu: Adalet mahallesindedir. Hayır sever eski millet vekili İsmet Büyükyaylacı tarafından yaptırılmıştır.

Amil Önal ilkokulu: Zafer mahallesindedir. Hayırsever Hacı Amil Önal tarafından yaptırılmıştır.

Mustafa Şener İlkokulu: Küllü mahallesindedir. Hayırsever Mustafa Şener tarafından yaptırılmıştır.

Duran Sezer Lisesi: Adalet mahallesindedir. Hayırsever Duran Sezer tarafından yaptırılmıştır. Daha sonra Duran Sezer Ticaret Lisesine dönüştürülmüştür.

Aydoğanlar Meslek Yüksek Okulu: Pınarbaşı mahallesindedir. Aydoğanlar şirketi tarafından yaptırılmıştır.

Yunus Emre İlkokulu: Yunus Emre mahallesindedir. Hayırsever Abdullah Ateştürk tarafından yaptırılmıştır.

Osman Arı Sağlık Meslek Lisesi: Küllü mahallesindedir. Hayırsever Hacı Osman Arı tarafından yaptırılmıştır.

Salur-Kemal Cantürk İlkokulu: Salur köyündedir. Hayırsever Kemal Cantürk tarafından yaptırılmıştır.

Sağlık ocaklarımızın tamamı da yine hayırseverlerimiz tarafından yaptırılmıştır.

Bir Nolu Sağlık Ocağı: Apak mahallesindedir. Hayırsever Hacı Amil Önal tarafından yaptırılmıştır.

İki Nolu Sağlık Ocağı: Pınarbaşı mahallesindedir. Hayırsever Hacı Nuri Nayan tarafından yaptırılmıştır.

Üç Nolu Sağlık Ocağı: Reşadiye mahallesindedir. Hayırsever Hacı Mustafa Akkaya tarafından yaptırılmıştır.

Ne mutlu bu insanlara. Arkalarında tüm insanlara hizmet eden eserler bırakmışlar. Darısı diğer hayırsever hemşehrilerimizin başına.

Meyil Gölü

Meke Gölü

**1570'li yıllardaki
Yel Değirmenlerimiz...**
Er Medya Ajans

Ketirlerde Deve Kervanı - Tarihi İpekyolu

Hotamış'ta Bir Su Kuyusu

Hotamış'ta Bir Su Kuyusu

İngiliz Gezgin Hotamış'ta

Çarşı Çeşmesi Havuzu

Havuzun Yan Yüzündeki Aslan Kabartması

Havuz Başında Su İçen Koyunlar

Ekmek Yapan Hanımlar

İnoba Obruğu

Acıgöl ve Meke

Kış Gününde Eski Cumhuriyet Meydanı

Yağmurlu Bir Gecede Karapınar'ın Genel Görünümü

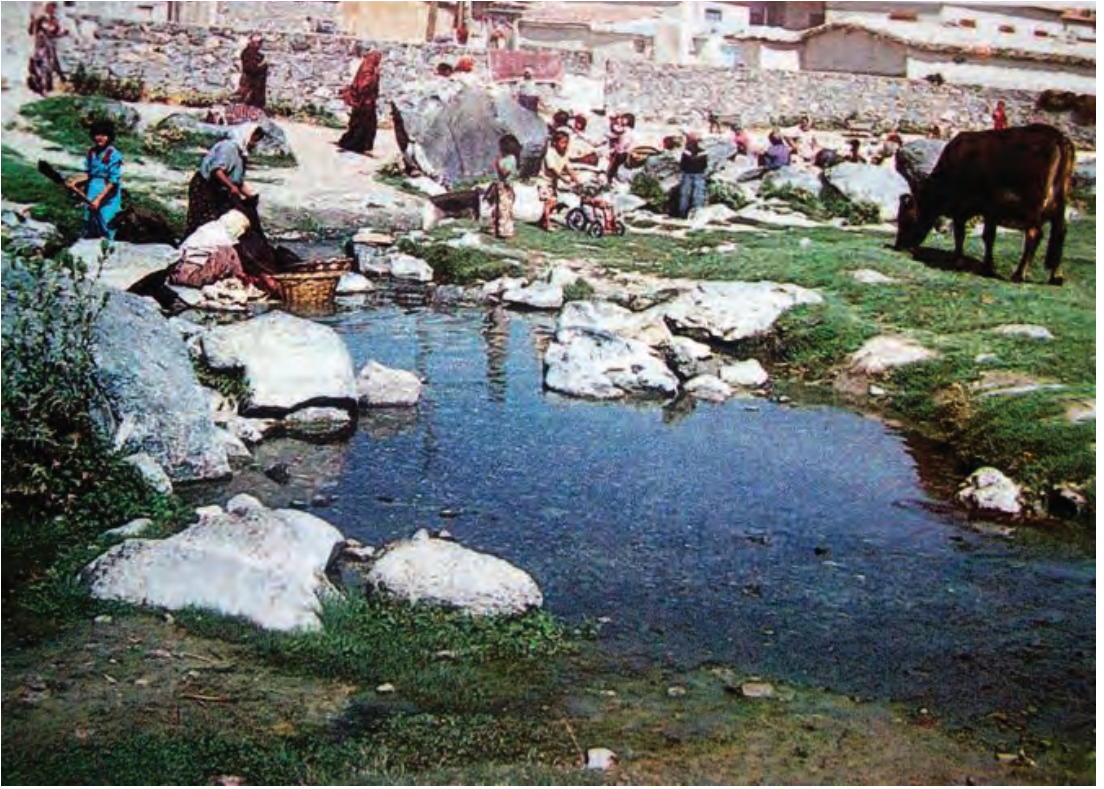
Meke Tuzlasında Deve Kervanı

Aylan Kuyusunda Su Çeken Köylüler

Pınarbaşında amaşır Yıkayanlar

Koşan'da Süt Sağma

100 Yıl Önce Karapınar

Haziran 1907 Ali Tepeden Bakış

Acıgöl'de Koyun Sürüsü

Erozyonun İlk Zamanlarından Bir Görüntü

Sultan Selim Camii

Çıralı Gölde Eski Yerleşim Yerleri

Apaklı Mustafa (Çetmili)

Apaklı Mustafa (Özapaklı)

Tarihi Çarşı Çesmesi

© cclal.gezici

Atla ift Süren ifti

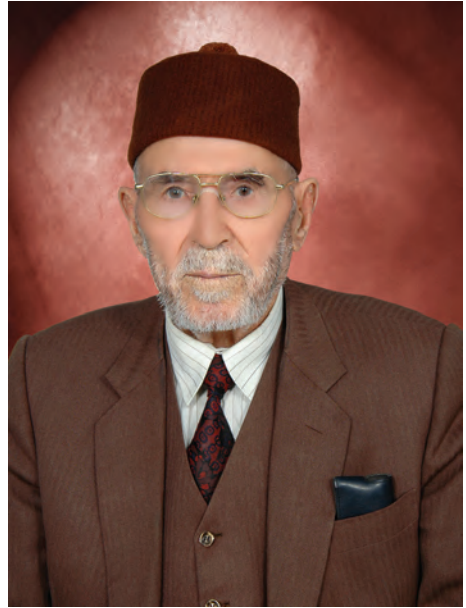

Acıgöl

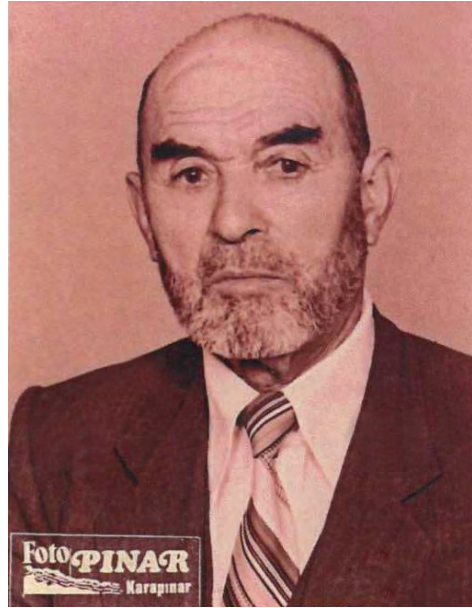
İdris BALIKÇI

Amil ÖNAL

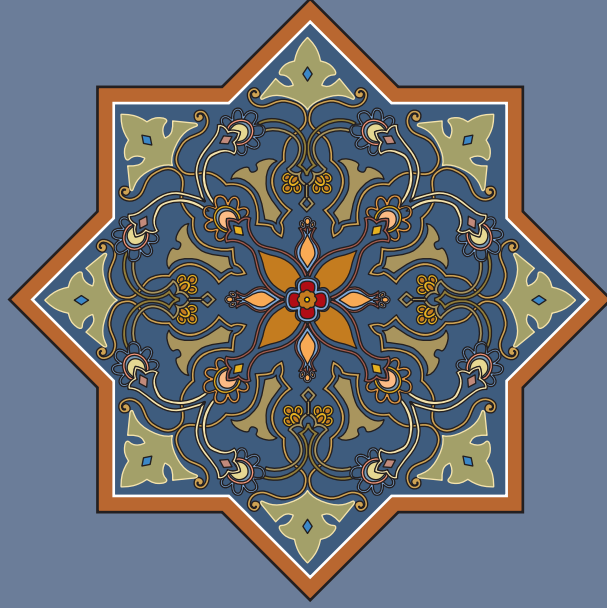
Hüseyin İLERİ

Mehmet PEKER

Kültür; geçmişle gelecek arasında kurulan güçlü ve manevi bir bağıdır.
Görülmez ama yaşanır, yaşatılır. Bağ koparsa geçmişi kaybeder, geleceğimizi de net okuyamayız...

Adem ZENGİN